

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет здоров'я людини
кафедра психології та соціології

Ляшко А.О.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
**РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК СКЛАДОВИХ
УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ**

2023

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет Здоров'я людини
Кафедра Психології та соціології

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи

рівень вищої освіти другий (магістерський)
спеціальність 053 Психологія. Освітня програма «Психологія»

на тему **«РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК
СКЛАДОВИХ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ»**

Виконала: здобувачка вищої освіти групи ПС-22дм

Ляшко А. О.

Керівник: професорка кафедри психології
та соціології, д. психол. н., проф.

Лосієвська О. Г.

Рецензент:

д. психол. н., доцент, завідувач кафедри
психології та соціальної роботи Академії праці,
соціальних відносин і туризму

Бегеза Л. Є.

Нормо-контроль: професорка кафедри
психології та соціології,
д. психол. н., проф.

Лосієвська О. Г.

Завідувачка кафедри:

д. психол. н., проф.

Бохонкова Ю. О.

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет здоров'я людини
Кафедра Психології та соціології

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)
спеціальність 053 Психологія. Освітня програма «Психологія»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувачка кафедри психології
та соціології д. психол. н.,
проф. Бохонкова Ю. О.

«21» вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЦІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ляшко Анні Олексіївні

1. Тема роботи: «Розвиток соціальних компетенцій як складових успішності особистості».

Керівник роботи: Лосієвська О. Г., д. психол. н., проф., професорка кафедри психології та соціології СНУ ім. В. Даля, затверджений наказом по університету від 21.09.2023 р. № 37/15.17.

2. Строк подання здобувачем роботи: 04.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: *обсяг роботи – 93 сторінок (1,5 інтервал, 14 шрифт з дотриманням відповідного формату), список використаної літератури оформлюється згідно з бібліографічними нормами.*

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): *проаналізувати наукові джерела з зазначеної тематики; підібрати діагностичний інструментарій згідно проблеми дослідження; на основі проведеного констатувального експерименту розробити й апробувати програму соціально-психологічного тренінгу. Провести формувальний експеримент і порівняти результати констатувального і формувального експериментів. Ефективність проведеного експерименту оцінити за допомогою математичних методів оцінки значущості відмінностей середніх величин.*

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслеників): *таблиці, рисунки (діаграми, гістограми, сегментограми).*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.	Лосієвська О. Г. – д. психол. н., проф., професорка кафедри психології та соціології СНУ ім. В. Даля	30.10.2023 р.	05.11.2023 р.
2.	Лосієвська О. Г. – д. психол. н., проф., професорка кафедри психології та соціології СНУ ім. В. Даля	06.11.2023 р.	19.11.2023 р.
3.	Лосієвська О. Г. – д. психол. н., проф., професорка кафедри психології та соціології СНУ ім. В. Даля	20.11.2023 р.	04.12.2023 р.

7. Дата видачі завдання: 21 вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1	Визначення проблеми дослідження та розроблення плану кваліфікаційної роботи.	23.10.2023 р. – 29.10.2023 р.	
2	Аналіз літератури за проблемою. Робота над теоретичною частиною дослідження.	30.10.2023 р. – 05.11.2023 р.	
3	Обробка, графічне оформлення та психологічний аналіз результатів констатувального експерименту	06.11.2023 р. – 19.11.2023 р.	
4	Апробація та опис програми соціально-психологічного тренінгу.	20.11.2023 р. – 24.11.2023 р.	
5	Обробка, графічне оформлення та психологічний аналіз результатів формуального експерименту та оцінка ефективності корекційних заходів за допомогою методів математичної статистики	25.11.2023 р. – 04.12.2023 р.	
6	Представлення роботи на зовнішню рецензію	05.12.2023 р. – 06.12.2023 р.	
8	Перевірка роботи на академічний плагіат	07.12.2023 р. – 09.12.2023 р.	
9	Захист роботи	11-15.12.2023 р.	

Здобувачка вищої освіти:

Ляшко А. О.

Керівник роботи:

д. психол. н., проф.

Лосієвська О. Г.

РЕФЕРАТ

Текст – 93 с., рис. – 4, табл. – 8, літератури – 104 джерела, додатків – 4

В кваліфікаційній роботі представлено теоретико-методологічні основи вивчення проблеми розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.

Розглянуто та описано ключові аспекти теорії соціальних компетенцій, визначено їхню роль у формуванні успішної особистості та виявлено зв'язок між розвитком соціальних компетенцій та загальною успішністю особистості. Охарактеризовано методи дослідження соціальних компетенцій, вказано на їхню важливість у контексті практичних застосувань і реалізації освітніх програм. Проведено аналіз сучасних підходів до вивчення соціальних компетенцій, враховуючи психологічні, соціальні та культурні виміри цього явища.

Експериментально розглянуто розвиток соціальних компетенцій як складових успішності особистості.

На основі результатів констатувального експерименту розроблено й апробовано програму соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на розвиток соціальних компетенцій як складових успішності особистості. Оцінено ефективність корекційних заходів за допомогою t-критерію Ст'юдента.

Ключові слова: ДІАЛОГІЧНІСТЬ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН, ЕМПАТІЯ, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ, КОМУНІКАЦІЯ, КОРЕКЦІЯ, ОСОБИСТІТЬ, ПРОФІЛАКТИКА, СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ, СОЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ, УСПІШНІСТЬ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічний аналіз розвитку соціальних компетенцій як складової успішності особистості.....	11
1.1. Аналіз джерел за проблематикою вивчення розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.....	11
1.2. Теоретичні підходи до визначення ключових аспектів соціальних компетенцій.....	14
1.3. Актуальні дослідження впливу соціальних компетенцій на особистісний розвиток.....	17
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	21
РОЗДІЛ 2. Експериментально – психологічне дослідження розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.....	23
2.1. Методологія експерименту та вибір інструментів вимірювання соціальних компетенцій особистості.....	23
2.2. Дослідження соціальних компетенцій як складової успішності особистості.....	31
2.3 Психологічний та статистичний аналіз результатів констатувального експерименту.....	35
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	49
РОЗДІЛ 3. Розвиток соціальних компетенцій як складових успішності особистості.....	50
3.1. Теоретико-методологічні засади розробки соціально-психологічного тренінгу.....	50
3.2. Програма соціально-психологічного тренінгу щодо розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.....	56
3.3. Аналіз результатів дослідження та оцінка ефективності корекційних заходів.....	72
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	81
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості в сучасному світі важко переоцінити. Завдяки стрімкому розвитку технологій та глобалізації, суспільство переживає надзвичайні зміни в плані спілкування та міжособистісних відносин. У цьому контексті, здатність до успішного спілкування, розуміння інших людей, ефективного вирішення конфліктів та побудова позитивних відносин стають критичними навичками для досягнення особистого та професійного успіху.

Сучасний світ вимагає від особистості бути адаптивною та відкритою до різноманітних культурних, соціальних та міжнародних контекстів. Розвинені соціальні компетенції дозволяють ефективно взаємодіяти з різними групами та сприяють конструктивному вирішенню проблем у сферах роботи, освіти, інновацій та бізнесу.

Успішність особистості – це комплексний психологічний і соціальний поняття, що вказує на досягнення важливих цілей, задоволення власних потреб і високий рівень задоволення від життя. Дослідження успішності особистості є важливим завданням, оскільки воно допомагає розкрити ключові аспекти цього явища і визначити його вплив на різні сфери життя.

Успішність також часто пов'язана зі здатністю до співпраці та побудови конструктивних відносин. Вміння співпрацювати у команді, ділитися ідеями, вирішувати групові завдання та досягати спільних цілей є необхідними соціальними компетенціями для розуміння та підтримки психологічного, особистісного та професійного зростання у сучасному суспільстві.

З одного боку, успішність вимірюється конкретними досягненнями, такими як академічні відзнаки, фінансове становище, професійний розвиток, досягнення в спорті тощо. З іншого боку, успішність пов'язана із психологічним благополуччям, задоволенням від життя та відносинами з іншими людьми. Успішні люди часто мають розвинені соціальні компетенції,

вони вміють ефективно спілкуватися, працювати у команді, розуміти інших і вирішувати конфлікти конструктивно.

Дослідження успішності особистості має важливе значення в науковому, соціальному і практичному плані. Воно сприяє розумінню природи успіху, психологічного благополуччя і соціального розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: складові успішності особистості.

Предмет дослідження: розвиток соціальних компетенцій як складових успішності особистості.

Мета роботи – експериментальне дослідження та теоретичний аналіз розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.

Відповідно до мети поставлені **завдання:**

1. Розглянути теоретико-методологічні основи вивчення проблеми розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.
2. Емпірично дослідити соціальні компетенції особистості та статистично представити результати констатувального експерименту.
4. Розробити програму соціально-психологічного тренінгу щодо розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості.
5. Представити результати формувального експерименту та надати оцінку ефективності корекційних заходів.

Методологічну і теоретичну основу виробничої практики становили: здобутки психологічної науки в області психології поведінки (А. Маслоу, Дж. Маєр, Е. Гіденс, Ю. О. Бабаян та інші). Окремі методичні, загальнотеоретичні та прикладні аспекти проблеми розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості у вітчизняній науці досліджували: Е. Еріксон (досліджував розвиток соціальної ідентичності та ідентичності кризи), М. Селігман (психологічне благополуччя та оптимізм), Дж. Марсіяно (самоідентифікація та самооцінка), Дж. Боулбі (досліджував поняття «прикріплення» та його вплив на соціальний розвиток у дітей), А. Бандура (соціальне навчання та моделювання), К. Роджерс (самоактуалізація та відкритість), Дж. Герберт Мід (психологія соціальних ролей), А. Адлер

(індивідуальна психологія та мотивація до досягнення мети), К. Двейк (соціальний інтелект), Дж. Готтман (міжособистісні відносини та стійкість), Дж. Берк та Р. Кейн (альтруїзм та взаємодопомога), Р. Лазарус (стрес та емоційне регулювання), Дж. Грір (соціальна діагностика та соціальні очікування), О. Коваленко (дослідження у галузі соціальної психології, спрямовані на вивчення міжособистісних відносин, комунікації та соціальних навичок), Р. Вайнберг (досліджував аспекти тренінгу соціальних навичок та їхній вплив на адаптацію особистості), Н. Ейдерман (досліджувала питання соціальної справедливості та взаємодії в різних соціальних групах).

- теоретичні: аналіз проблеми дослідження на базі вивчення наукової літератури;

- емпіричні: психолого-педагогічний констатувальний та формувальний експеримент, опитування, тестування: методика «Тест соціального інтелекту» Дж. П. Гілфорда, методика «Шкала діалогічності міжособистісних відносин» С. В. Духновського, методика «Опитувальник компонентів емпатії» С. Барона-Коена та ін., методика «Тест соціально-психологічної адаптації» К. Роджерса та Р. Даймонда.

- методи математичної обробки даних з подальшою їх якісною інтерпретацією та змістовим узагальненням (критерій Т – Ст'юдента).

Наукова новизна дослідження полягає у:

- поглибленні знань щодо процесу розвитку соціальних компетенцій та їх впливу на успішність особистості;

- виявленні складових успішності та факторів, що впливають на формування соціальних компетенцій як складових успішності особистості.

- описі структури та взаємозв'язку різних аспектів соціальних компетенцій особистості.

Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні уявлень про феномен «успішність особистості»; теоретичному розумінні поняття та структури соціальних компетенцій; визначенні ключових факторів, які

впливають на розвиток соціальних компетенцій особистості; удосконаленні теоретичних моделей та підходів до вивчення соціальних компетенцій.

Практичне значення дослідження полягає в розробці рекомендацій, спрямованих на розвиток соціальних компетенцій як складових успішності особистості. Виявлена група психологічних складових, що може впливати на процес розвитку успішності особистості. Запропоновано рекомендації щодо подальшого розвитку та покращення цих психологічних аспектів на практиці. Рекомендації включають в себе розробку програми соціально-психологічного тренінгу, щодо розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості та спрямованого на розвиток емоційного інтелекту, підвищення рівня емпатії, навичок ефективного міжособистісного спілкування та розв'язання конфліктів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК СКЛАДОВОЇ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

1.1. Аналіз джерел за проблематикою вивчення розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості

Проблема соціального успіху є недостатньо дослідженою областю вітчизняної психолого-педагогічної науки.

Поняття успішності вивчається ще з давніх часів як важлива складова людської природи. Успішність часто пов'язана з соціальною природою людини. На сьогоднішній день не існує єдиної, експериментально підтвердженої теорії "Я" - концепції успішності особистості в психології, хоча досить давно використовуються в теорії категорії «успішність» та «неуспішність» особистості. Цими дослідженнями займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: К.Т. Чампіон, К. Левін, Х. Хекхаузен, Д. Макклелланд та інші [31].

Успіх чи невдача в діяльності визначаються отриманим результатом, задоволенням проходженням етапів роботи. Для кожної людини успіх переживається емоційно, на відміну від результату. Результат може бути емоційно не забарвлений, якщо відсутність важливості самої діяльності. Поняття успіху ширше, ніж поняття результату. Успіх – це результат діяльності, яка отримала певну позитивну оцінку від спостерігачів або особисту оцінку результату, дану самою людиною.

Досягненню успіху в діяльності завжди супроводжують ситуації, коли людина примусово опиняється перед визначеним вибором – вибором прийняття рішення. Професійна діяльність, що характеризується швидким темпом та високою швидкістю як на рівні дій, так і на рівні прийняття рішень, є джерелом численних невдач. Питання про особистісну стійкість людини до невдач ще не стало предметом змістовного аналізу. Збереження психічного здоров'я та професійної тривалості вимагає від професіонала володіння

певними особистісними характеристиками, які породжують успіх. В психологічній науці існують теоретичні та експериментальні дослідження, присвячені проблемам успіху та невдачі. Однак ці результати не можуть бути екстрапольовані без додаткового вивчення та відносини їх із концепцією «Я» особистості [15].

Чампіон К. стверджував, що існування певних законів життєдіяльності людини, які виявляються в її думках, словах або діях, визначає її життя, робить його передбачуваним і тому регульованим. Поняття успіху звучить так: «Успіх – позитивний результат діяльності суб'єкта у досягненні для нього значущих цілей, які відображають соціальні орієнтири суспільства» [9].

Курт Левін та його школа були одними з перших, хто виявив зацікавленість дослідженням психології успіху. Дослідження, проведені його школою, розширили межі розуміння успіху та невдачі, оскільки вперше були вивчені змінні, що впливають на успіх самооцінки. Вони ввели поняття рівня претензій і рівня досягнень. Виявилось, що для збереження самооцінки учасники можуть вибирати різні завдання, починаючи від найпростіших до надзвичайно складних для них, для виправдання перед суспільством [4].

У науковій літературі успішність виявляється в поведінці та діяльності. Психологи визначають діяльність як вираз активного ставлення суб'єкта до об'єкта, тобто духовне та матеріальне освоєння та перетворення дійсності, а поведінка в ній відображає лише ставлення. Отже, діяльність спрямована на трансформацію ставлення, а поведінка безпосередньо пов'язана з нормами, правилами та цінностями.

Виходячи з цього, успіх розглядається як афективна реакція на власний результат. Таким чином, поняття успіху можна розглядати не лише як «позитивний результат діяльності суб'єкта у досягненні для нього значущих цілей, відображаючих соціальні орієнтири суспільства», але як сукупність задоволення власною діяльністю та потреб в суспільному визнанні її результатів.

Отже, якщо ми розглядаємо успіх як позитивний результат досягнення поставленої цілі, то успішність представляє собою можливість або здатність самореалізуватися через професіоналізм, розвинене усвідомлення та самосвідомість [5].

У психології самосвідомість розуміється як психічний феномен, усвідомлення людиною себе як суб'єкта діяльності. Розкриваючи грані самосвідомості, можна сказати, що самосвідомість - це сукупність психічних процесів, за допомогою яких індивід усвідомлює себе, своє місце в світі, свої інтереси, переживання, поведінку і т.д. Самосвідомість – не вроджений феномен, а продукт розвитку людини.

Поняття «самосвідомість» – це усвідомлення людиною ролі та місця оточуючих її людей в суспільстві, порівняльний аналіз своєї цінності для даного суспільства, усвідомлення свого місця, порівняння їхнього життєвого досвіду зі своєю позицією в громадському, трудовому та особистому житті.

Здобуваючи здатність занурюватися в себе, у свої переживання, людина відкриває свій внутрішній світ, своє власне «Я» [44]. «Я»-концепцію розуміють в психології як стійку систему узагальненого уявлення індивіда про себе, як образ власного «Я», який визначає відношення індивіда до себе та інших людей.

Такі вчені, як Ф. Зімбардо, Р. Бернс стверджують, що успішність визначається структурою «Я»-концепції особистості. Успіх у досягненні якої-небудь цілі завжди є наслідком не зовнішніх, а саме внутрішніх причин. Це означає, що досягнення успіху знаходиться повністю в руках самої особистості [2;3;8].

Філіп Зімбардо стверджував, що наші думки про себе формують наше життя. Усвідомлення власної важливості формує навколо себе ореол задоволеності. Вміння стимулювати себе сприяє формуванню незалежності від підтримки та затвердження оточуючих. Підприємливість та ініціативність викликають рух соціального механізму, тому саме їм дістається більша частина благ, які надає суспільство [2].

З позитивною «Я-концепцією» індивіда живе в згоді з собою, довіряючи собі, робить обдумані дії. Самодостатня індивідуальність може самостійно розібратися з усім, що з нею відбувається, зробити правильний вибір, опираючись на свій досвід, не чекаючи думки інших [84]. Тверда, впевнена «Я-концепція» сприяє ефективному прийняттю рішень і способу дій. Успішна людина, обравши стратегію, йде до цілі, усвідомлюючи, що існує безліч інших рішень. Впевненість в правильному виборі переконує його в тому, що його шлях кращий, і він досягне цілі. Бажання бути кращим є стимулом рухатися вперед [1].

Р. Бернс висловлюється так про позитивну «Я-концепцію»: «Позитивна «Я-концепція» забезпечує гарне володіння технікою соціальних контактів, дозволяє індивіду показати свою цінність, не прикладаючи особливих зусиль». «Я-концепція» є важливим фактором, оскільки відображає впевненість людини в своїх професійних та особистих силах, її самоповагу та адекватність до того, що відбувається.

Гармонія із своєю «Я-концепцією», повага до себе при реалістичній оцінці своїх можливостей і здібностей призводять до оптимальних умов для формування успішності [1].

Важливим аспектом діяльності успішної особистості є пошук вдачі та нейтралізація невдач, які часто мають стохастичний характер. Діючи в умовах постійної конкуренції, сама ситуація породжує прагнення до досягнення переваг, що є важливою мотивацією для поведінки успішної особистості. Оскільки структура особистісного потенціалу складається з трьох складових елементів (інтелектуального, творчого і духовного), можна припустити, що успішність є також формою прояву кожного з цих потенціалів окремо.

1.2. Теоретичні підходи до визначення ключових аспектів соціальних компетенцій

Соціальна компетенція відіграє одну з провідних ролей, де відбувається взаємодія практично у всіх сферах соціальної активності.

Молода людина 21 століття, для успіху, особистої комфортності, професійного росту та загального благополуччя у всіх сферах свого життя, повинна володіти необхідними якостями (компетенціями), які входять до складу соціально-психологічних компетенцій [102].

Вищі навчальні заклади постійно піднімають планку та створюють умови для формування та розвитку соціально-психологічних компетенцій, щоб випускати висококваліфікованих фахівців. Університети керуються вимогами, які до них пред'являють роботодавці.

Роботодавці вимагають від випускників не лише кваліфікованості, а й володіння ключовими соціально-психологічними компетенціями, оскільки хороший працівник не повинен обмежуватися лише своїми посадовими обов'язками; йому потрібні мобільні спеціалісти, які вміють адаптуватися до ситуації.

Думка роботодавців і професійної громадськості відображена в новому поколінні державних освітніх стандартів вищої професійної освіти, особливо щодо визначення складу загальнокультурних компетенцій випускника ЗВО.

«Соціально-психологічні компетенції включають в себе соціальні якості особистості, які охоплюють ясне ціннісне розуміння соціальної дійсності, конкретні соціальні знання як керівництво до дії, суб'єктну здатність до самовизначення, самокерування та нормотворчості, уміння здійснювати соціальні технології в основних сферах життєдіяльності (у системі соціальних інститутів, норм і відносин) відповідно до визначеного рівня культури, моралі та права» [77].

«Соціально-психологічні компетенції – це: «Характеристики особистості, що досягла найвищого рівня усвідомлення соціальних проблем та способів взаємодії з суспільством, коли суб'єктна позиція кожної із сторін стає результатом проблематизації соціального мислення особистості» [2].

Соціально-психологічні компетенції в професійній діяльності виявляються як здатність успішно спілкуватися з колегами, керівниками, директором у різних соціальних ситуаціях [99]. У особистісному,

професійному та загальнолюдському контексті соціально-психологічні компетенції можуть розглядатися як якості людини, спрямовані на самостійність, обачність, вміння бути корисним. Бути колегіальним, відкритим, чесним, емпатичним, комунікабельним, ініціативним, соціально відповідальним, прилежним, увереним в собі, дисциплінованим, чутливим, критичним і вміючим рефлексувати – це означає володіти соціально-психологічними компетенціями.

С. Гончаров у структурі соціально-психологічних компетенцій виділяє такі компоненти [83]: 1) аксіологічний (ієрархія головних життєвих цінностей); 2) гносеологічний (вірні соціальні знання, необхідні для взаємодії людини з собою (самовиховання, саморозвиток), з іншими людьми для оптимального вирішення соціально значущих завдань; такі знання передбачають методологічне, категоріальне, рефлексивне та проєктивне мислення; таке мислення оперує системними зв'язками цілого, що дозволяє суб'єкту розв'язувати соціальні завдання принципово, в загальному вигляді і різноманітно варіювати загальне рішення застосовано до змінюючихся приватних ситуацій); 3) суб'єктний (готовність до самовизначення та самоуправління, самодіяльності та нормотворчості, вміння породжувати самостійно нові причинні ланцюжки в соціальній реальності та нести відповідальність за прийняте та зроблене); 4) праксіологічний/технологічний (вміння здійснювати гуманітарно-соціальні технології та комунікації в системі соціальних норм, інститутів та відносин) [1].

На нашу думку, структура соціально-психологічних компетенцій повинна включати: 1) когнітивний компонент, що передбачає знання про суспільство, освоєння соціальних смислів, цінностей та норм; 2) емоційно-вольовий, вміння приймати і цінувати суспільні норми, правила, закони та мотивація студента до творчої діяльності; 3) діяльнісний, включаючи у своєму складі освідомлену продуктивну діяльність студента, як соціально важливу подію, а також ефективне міжособистісне взаємодію.

Соціально-психологічні компетенції включають в себе когнітивний компонент, а це знання способів, засобів, прийомів і технік встановлення контакту, розвитку відносин, організації продуктивного і конструктивного взаємодії; вміння знаходити адекватні способи і засоби спілкування та усвідомлення цілей і мотивів спілкування. Емоційно-вольовий компонент: оцінка реакції співрозмовника; адекватна оцінка своїх дій; вибір адекватних стратегій і тактик міжособистісного взаємодії. І діяльнісний: вміння спілкуватися, вистояти на свою точку зору; вміння працювати в команді (групі); володіння прийомами і техніками встановлення.

Соціально-психологічні компетенції є невід'ємною частиною інтегративної якості особистості. Ці компетенції дають особистості можливість успішно виконувати свою соціальну роль в суспільстві. Інтеграція соціально-психологічних компетенцій у особистість дозволяє гармонійно поєднувати свої власні позиції та інтереси з позиціями та інтересами інших членів суспільства.

1.3. Актуальні дослідження впливу соціальних компетенцій на особистісний розвиток

Успіх людини в суспільстві тісно пов'язаний з її соціальною природою, з проявленням її суттєвих принципів. Нормальний психічний розвиток особистості можливий в межах динамічного балансу двох взаємопов'язаних аспектів життєвого процесу, в яких виявляється взаємодія особистості з суспільством: «включення» в соціум і «відокремлення» від нього, тобто бажання злитися з спільнотою, бути єдиною з нею, але водночас необхідність виділитися, бути поміченим у своїх діях, бути визнаним [67]. Протиріччя між цими тенденціями задає головні соціально-психологічні параметри соціального успіху особистості.

Дослідження проблеми успішності частіше зустрічається в соціологічних роботах і літературі, що стосується управлінської діяльності, психології бізнесу та корпоративної культури, формуючи уявлення про успіх як виключно економічне поняття.

Сутнісна природа успіху до сих пір не вивчена, і, незважаючи на «глобалізацію» цього поняття, воно перетинається з цілою низкою філософських і психологічних категорій, що робить подальші дослідження надзвичайно актуальними [58].

Актуальність філософського аналізу проблеми успішності проявляється в трьох основних напрямках. По-перше, реконструкція історично мінливого змісту понять «успіх», «успішна діяльність», має пряме відношення до формування уявлень про колективний суб'єкт отримання знань. По-друге, очевидна соціокультурна значущість вивчення поняття «успіх», яка передбачає взаємодію соціального та гносеологічного аналізу [22]. Питання полягає в тому, яку теоретичну модель успіху обрати в якості пріоритетної, який характер міжсуб'єктної сфери комунікації легітимізує той чи інший образ успіху. По-третє, поняття «успіх», як правило, асоціюється з його обов'язковими значеннями, тоді як філософське обґрунтування цього феномена має прямий зв'язок з проблемою самоідентифікації особистості та її самооцінки.

Успіх найчастіше розглядається як досягнення людини у зовнішньому світі, як матеріальний, грошовий, кар'єрний успіх, пов'язаний із славою та отриманням земних задоволень. Сучасна епоха характеризується масовим прагненням людей до матеріальних цінностей і різноманітних видів комфорту. Звідси впливає культ «зовнішнього» успіху, прагнення володіти великою кількістю грошей, досягнення високих посад, безперервного отримання задоволень та насолод, що реалізує гегемонію принципу кількості над принципом якості. Саме кількість визнається мірою успіху та соціальної успішності особистості [4]. Однак кількість матеріальних благ на землі

обмежена, тому виникає конкуренція, битви та сутички, які набирають грубі та іноді витончені форми.

Незважаючи на своє прагнення, велика кількість людей не досягає успіху. Багато з тих, хто доходить до зовнішніх досягнень, не відчують при цьому і малої частки очікуваного задоволення або навіть відчують почуття розчарування. Пояснення цього явища полягає в тому, що люди емпірично прагнуть до успіху, часто не розуміючи, що таке успіх, яка його природа та механізми досягнення. Тим часом очевидно, що для його досягнення слід чітко розуміти ціль власної діяльності [26]. Пізнати природу успіху та успішності – це, передусім, знайти їхні підґрунтя, що лежать як в філософії діяльності, так і поза нею: в сфері психологічних, комунікативних та повсякденних значень.

На наш погляд, категорію успіху з певними обмеженнями можна віднести до загальнонаукових, оскільки її поняттєво-смісловий каркас формується в кількох наукових галузях. Конкретне виявлення цих аспектів можна знайти в категоріях активності, особистості, діяльності, комунікації, самооцінки.

Успіх – це те, що людина завойовує, досягає, тому він немислимий без активності людини. Людська активність, розглядувана в філософії як особлива особистісна властивість, пов'язана з життєвим шляхом, самоорганізацією та самовтіленням [13]. Проблема активності суб'єкта в пізнанні та діяльності давно знаходилася в центрі уваги багатьох філософів.

Тісно переплітається з успіхом категорія особистості. Саме особистість не лише діє та досягає поставленої мети, але й оцінює власну діяльність як успішну чи неуспішну. Тому можлива і необхідна розробка особистісної типології індивідів з точки зору їхнього ставлення до цілепокладання та успіху. Важливою вважається задача виявлення структури успішної особистості.

Успіх особистості в контексті життєдіяльності може виступати формою самореалізації і призводити до суб'єктивного задоволення процесом життя. У випадку, якщо особистість відчуває себе успішною, підвищується

усвідомлення власної здатності та компетенції в управлінні власною життєдіяльністю, вирішенні життєвих труднощів, досягненні поставлених цілей [37]. Іншими словами, успішна особистість усвідомлює свою самоефективність.

Поняття «відповідальність», «успіх» і «самоефективність» є взаємозалежними детермінантами. Згідно з думкою канадського психолога А. Бандури, яку ми повністю підтримуємо, люди, які усвідомлюють свою самоефективність, докладають більше зусиль для виконання складних завдань, ніж люди, які сумніваються у своїх можливостях. У свою чергу, висока самоефективність, пов'язана з очікуванням успіху, зазвичай призводить до отримання бажаного результату [43].

У психології проблема успіху та успішності особистості в більшій мірі розроблялася зарубіжними дослідниками, які в основному пов'язували її з мотивацією досягнення, рівнем претензій та самоефективністю, з особистісними детермінантами (самооцінкою, локусом контролю).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі нами було обговорено проблему соціального успіху, яка залишається недостатньо дослідженою вітчизняною психолого-педагогічною наукою. Зазначено, що поняття успішності вивчається як важлива складова людської природи і часто пов'язана з соціальною природою людини. На сучасний момент не існує єдиної експериментально підтвердженої теорії «Я» – концепції успішності особистості, хоча існують категорії «успішність» та «неуспішність» особистості.

Дослідження проводилися як зарубіжними, так і вітчизняними вченими, серед яких К. Чампіон, К. Левін, Х. Хекхаузен, Д. Макклелланд та інші. Визначено, що успіх або невдача в діяльності визначаються отриманим результатом і емоційним задоволенням проходження етапів роботи. Підкреслено, що успіх ширший за результат, оскільки відображає певну позитивну оцінку від спостерігачів або самооцінку.

Зазначено, що досягненню успіху в діяльності завжди супроводжують ситуації вибору, де людина опиняється перед визначеним вибором. Професійна діяльність, що характеризується швидким темпом і високою швидкістю прийняття рішень, є джерелом численних невдач. Зазначено, що питання про особистісну стійкість людини до невдач ще не стало предметом змістовного аналізу.

Підкреслено, що для збереження психічного здоров'я та професійної тривалості важливо володіти певними особистісними характеристиками. Зазначено, що у психологічній науці існують теоретичні та експериментальні дослідження, присвячені проблемам успіху та невдачі, але їхні результати потребують додаткового вивчення та врахування у контексті концепції "Я" особистості.

Розглянуті погляди К. Чампіона та К. Левіна на успіх як результат діяльності суб'єкта у досягненні значущих цілей для суспільства. Підкреслено важливість самосвідомості, розглядаючи її як психічний феномен, що усвідомлює роль та місце людини в суспільстві. Зазначено, що успішність

визначається структурою «Я»-концепції особистості, і вона пов'язана з внутрішніми причинами, які керують діяльністю індивіда.

Отже, висновки даного розділу підкреслюють важливість подальших досліджень у сфері соціального успіху, необхідність уточнення понять успіху та невдачі, а також вивчення впливу особистісних характеристик на досягнення успіху в різних сферах діяльності.

Зазначено, що існуючі теоретичні концепції успішності повинні бути адаптовані та вдосконалені з урахуванням специфіки соціокультурного контексту. Соціальний контекст і вплив соціальних чинників на формування успішності особистості залишаються актуальними напрямками подальших досліджень.

Важливо враховувати індивідуальні відмінності у сприйнятті успіху та невдачі, оскільки це може впливати на мотивацію та самооцінку особистості. Наприклад, існують люди, для яких невдача є стимулом до подальших зусиль, та інші, які можуть відчувати стрес та втратити інтерес до досягнення цілей.

Поглиблення розуміння взаємозв'язку між успіхом та самосвідомістю може розкрити нові аспекти виховання та розвитку особистості. Важливо розглядати самосвідомість як активний процес, що формується взаємодією з навколишнім середовищем, адаптуючись до змін у суспільстві та особистому житті.

Враховуючи, що успіх є внутрішньою умовою та результатом власних уявлень та переконань, важливо розвивати позитивне «Я»-концепцію та внутрішні мотиваційні механізми. Це може сприяти формуванню психологічної стійкості та готовності до вирішення життєвих викликів.

Важливо підкреслити, що успіх не є статичним станом, а складною динамічною системою, яка вимагає постійного вдосконалення та адаптації. Таке розуміння може визначати необхідність постійного саморозвитку та відкритості до нових можливостей.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО – ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК СКЛАДОВИХ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

2.1. Соціальні компетенції як складова успішності особистості

Актуальність дослідження розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості не може бути недооцінена в сучасному світі. Соціальні компетенції визначаються як важливий чинник для досягнення успіху в різних сферах життя, включаючи освіту, професійний розвиток та міжособистісні відносини. В розрізі сучасних соціальних та економічних викликів, які передбачають глобалізацію, зростання міжкультурної взаємодії та зростання інформаційної навантаженості, існує потреба в підготовці особистостей, здатних ефективно взаємодіяти з іншими та вирішувати конфлікти, що виникають в соціальних та професійних ситуаціях [17].

Крім того, пандемія COVID-19 та зростання використання віртуальних комунікаційних засобів покладають особливий акцент на соціальні компетенції, оскільки багато людей були відокремлені фізично і стикалися з викликами самоізоляції та віддаленої роботи.

Дослідження у цій галузі сприяє розвитку стратегій для покращення навичок взаємодії, які можуть бути корисними як у професійному, так і у особистому житті [1]. Вивчення соціальних компетенцій та їх впливу на успішність особистості сприяє підвищенню рівня міжособистісної гармонії та соціальної взаємодії.

Мотивація для реалізації бажань є основним фактором соціальної еволюції особистості. Бажання, що не вщухає та супроводжує людину протягом усього життя, є характерною особливістю людини. Зовнішнє проявлення особистої мотивації практично завжди залежить від загального рівня задоволеності або незадоволеності фізіологічними потребами організму, тобто від того, наскільки задоволені інші, більш фундаментальні потреби [20].

Розуміння своїх потреб слід розглядати в умовах стабільності та насиченості, коли основні фізіологічні потреби в їжі, безпеці та здоров'ї задоволені.

Ідея успіху повинна розглядатися не як кінцева, а як ідея, пов'язана з парадигмою пошуку інших шляхів розвитку [14].

Критерії успіху можна розділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх критеріїв відносяться видимі досягнення людини: матеріальне благополуччя; визнання та відомість в професійних колах; суспільне визнання (нагороди, звання); доступ до фінансових ресурсів для реалізації своїх ідей та планів; добре здоров'я, фізична привабливість.

До внутрішніх критеріїв відносяться: задоволеність своїм життям (роботою, сім'єю, матеріальним станом, відносинами і т. д.); творча реалізація особистості; внесок у розвиток культури, мистецтва, суспільства; відчуття власної корисності та здатності допомагати іншим людям та задовольняти їхні потреби [33].

Внутрішні критерії успішності залежать від суб'єктивного уявлення про життя. Суб'єктивне уявлення про життя – це відображення образу життя в свідомості людини. Воно включає у себе уявлення людини про найбільш важливі події минулого, сучасного та можливого майбутнього, а також про зв'язки цих подій, причинно-наслідкові та інструментально-цільові [21]. Оптимальними з точки зору успішного розвитку особистості є наступні показники уявлення про світ: адекватне розуміння важливості подій; їх чітка ієрархізація за реальним мотиваційним статусом (кількість причинних та цільових зв'язків); трохи (але не значно) занижений психологічний вік; наявність далеких у часі (але актуальних) життєвих планів; осмисленість уявлення про життя.

Людина – складна і багатогранна істота. В один момент в ній відбувається безліч процесів. Іноді ці процеси суперечать один одному. Наприклад, людина має свідоме бажання піднятися по службі, але підсвідомо боїться займати додаткову відповідальність і напруженість. І в результаті вона не отримує підвищення. Отже, окрім свідомих бажань існують підсвідомі

страхи, обурення або те, що називають «істинним бажанням» (справжнє бажання людини, яке не нав'язане ззовні) [22]. Виходить, що існує багатовекторна спрямованість, яка не дозволяє людині рухатися вперед.

Лі Керролл у своїй книзі «Діти індіго» написав, що незабаром роботодавці зрозуміють, що їм вигідніше влаштовувати людину менше професійною, але більш гармонічною. Адже людина вносить у свою роботу всі свої особливості, здібності та внутрішні конфлікти. І якщо цих конфліктів немає, то робота йде швидше і легше. Тому гармонія – найважливіший фактор успішності.

Гармонійна людина здорова та щаслива. Вона прагне реалізувати свої здібності, що безумовно приносить користь суспільству. Адже саме реалізація талантів громадян приводить суспільство на шляху до прогресу в науці, бізнесі, мистецтві, педагогіці та інших сферах. А людина, яка реалізувала свої таланти та задовольнила потреби, є успішною людиною. Отже, різнопланова реалізація та гармонія особистості є основним критерієм успішності в сучасному суспільстві.

Орієнтація особистості на життєві, професійні та творчі досягнення може здійснюватися в різних формах успіху. Вчені виділяють чотири основні форми успіху [35]:

1. Результативний успіх, який приносить особистості певне суспільне визнання та «популярність».
2. Успіх, що виявляється для особистості в визнанні з боку «значущих інших».
3. Успіх – подолання труднощів у формі самоорієнтації.
4. Успіх – реалізація покликання, коли, передусім, важливою є сама діяльність, а не лише результат.

У першому випадку успіх розглядається як визнання та популярність у суспільстві. У цьому випадку успіх акцентується на громадському визнанні здібностей людини, ступеня її обдарованості та таланту. Проте для досягнення

успіху володіння ними не достатньо, суб'єкту діяльності потрібно також «продемонструвати» себе.

Для психологічно здорової особистості важливо не просто стати знаменитістю за будь-яку ціну, завоювати повагу, популярність, отримати громадське визнання та мати успіх [34]. Самосвідомість і самооцінка людини проявляються в вибірковій важливості успіху чи невдачі для неї самої, в середовищі «значущих інших» (сім'ї, друзів, колег по професії, авторитетних експертів).

Для формування та розвитку особистості важливий не лише успіх як визнання результатів її діяльності, але і успіх як подолання, вирішення конкретних проблем та суперечностей життя. Це третя форма людського успіху – успіх як подолання і самоорієнтація. Історія свідчить, що життя подавляючої більшості видатних людей, які відзначені знаками успіху, було насичене боротьбою. Їм безперервно доводилося подолати безліч перешкод, напружуючи свої здібності та волю, вкладаючи величезну працю в справу, якій вони віддали себе. Отже, успіх як подолання є важливим чинником і виступає не просто як подолання зовнішніх перешкод, а як самоорієнтація, самостановлення та самотворчість особистості [40]. Досягнення успіху при розв'язанні, здавалося б, неподоланих проблем і отриманий під час цього досвід подолання труднощів складають цінний досвід для розвитку суб'єкта діяльності. Вони є основою того, щоб для самої людини її власні дійсні сили стали реальністю, були усвідомлені, оцінені та освоєні як фундамент подальшого самостановлення та самовираження [38].

Аналізуючи вище сказане, можна сказати, що при переході від однієї форми до іншої збільшується роль індивідуалізації в процесі соціалізації суб'єкта життєдіяльності.

Отже, аналіз наведених підходів зарубіжної психології до вивчення явища успішності дозволяє говорити про те, що успіх пов'язаний із соціальною природою людини, з проявом її сутнісного початку, яке визначене двома взаємопов'язаними процесами – процесами соціальної адаптації та

особистісної самореалізації в суспільстві. Також на основі розглянутих підходів можна виділити наступні види успішності: особистісну, соціальну, професійну, досягнення яких обумовлено як зовнішніми, соціально визнаними показниками успіху, так і внутрішніми, особистісними рисами суб'єкта життєдіяльності.

Багато вчених і дослідників вивчали тему соціальних компетенцій та їх впливу на успішність особистості. Ось кілька ключових аспектів, які досліджувалися у минулому [43]:

1) соціальні компетенції як ключовий фактор успішності особистості. Дослідники, такі як Daniel Goleman, автор концепції емоційного інтелекту, підкреслюють важливість соціальних компетенцій у досягненні успіху в різних сферах життя, включаючи професійну кар'єру та особисті відносини.

2) емпатія як важлива складова соціальних компетенцій. Емпатія, як здатність сприймати та розуміти почуття і потреби інших, вивчалася як одна з ключових соціальних компетенцій. Дослідження показали, що вищий рівень емпатії сприяє покращенню міжособистісних відносин та вирішенню конфліктів.

3) соціальна адаптація та міжкультурна компетентність. Зростаюча рухливість населення та інтернаціоналізація суспільства підкреслюють важливість соціальної адаптації та міжкультурної компетентності. Ці соціальні компетенції допомагають індивідуумам успішно взаємодіяти в різних культурних середовищах.

4) діалогічність міжособистісних відносин та конфліктологія. Вивчення навичок діалогу та конфліктології важливо для покращення міжособистісних відносин та вирішення конфліктів на робочому місці та в особистому житті.

5) емоційний інтелект. Концепція емоційного інтелекту, розвинута Деніелем Големаном, досліджує, як розуміння та управління власними емоціями і емоціями інших впливає на успішність в різних аспектах життя.

б) вплив соціальних компетенцій на успішність особистості. Соціальні компетенції включають навички взаємодії з іншими людьми, які є важливими

для будь-якої сфери життя. Дослідження показали, що особи з вищим рівнем соціальних компетенцій частіше досягають успіху в своїх особистих та професійних цілях. Навички комунікації, вміння сприймати та виражати емоції, ефективно вирішення конфліктів, а також здатність розуміти потреби та погляди інших, допомагають особистості досягати більшого успіху в колективі, керувати професійними обов'язками та створювати задоволення зі своїми міжособистісними відносинами.

Соціальні компетенції включають широкий спектр навичок і властивостей [45]. Ось кілька видів соціальних компетенцій, які досліджувалися та є важливими для розвитку особистості:

1. Емпатія. Емпатія передбачає здатність сприймати почуття та потреби інших та відчувати з ними співпереживання. Ця навичка сприяє покращенню міжособистісних відносин і спільноті.

Дослідження показали, що емпатія грає ключову роль у вдосконаленні міжособистісних відносин та вирішенні конфліктів. Особистості з вищим рівнем емпатії зазвичай виявляють більше розуміння та підтримку у міжособистісних відносинах.

Дослідження, проведене університетом Стенфорда, показало, що емпатія в професійних відносинах може покращувати співпрацю між командами та призводити до більшого професійного успіху [56]. Люди, які виявляють більшу емпатію, зазвичай є кращими лідерами і співробітниками.

2. Соціальна адаптація. Ця компетенція включає здатність адаптуватися до різних соціальних ситуацій, культурних норм і змін у середовищі. Вона особливо важлива в умовах глобалізації та росту різноманітності.

Дослідження, проведене Міжнародною організацією праці, показало, що спроможність адаптуватися до різних культурних контекстів сприяє більш успішній міжнародній кар'єрі [62]. Особи з високою соціальною адаптацією легше пристосовуються до різних культурних норм і сприймають виклики міжкультурної комунікації.

3. Діалогічність міжособистісних відносин. Здатність побудувати відкритий та ефективний діалог з іншими є ключовою для вирішення конфліктів, досягнення спільних рішень та співпраці.

Дослідження, проведене Гарвардським університетом, показало, що діалогічність в парах і сім'ях сприяє покращенню міжособистісних відносин та зниженню рівня конфліктів [63]. Люди, які вміють ефективно спілкуватися та розв'язувати конфлікти, зазвичай мають більш стійкі та задоволені відносини.

4. Емоційний інтелект. Емоційний інтелект включає розуміння і управління власними емоціями та емоціями інших. Високий рівень емоційного інтелекту сприяє покращенню комунікації та прийняття конструктивних рішень.

Дослідження, проведене Йельським університетом, показало, що високий рівень емоційного інтелекту у керівників компаній сприяє зниженню рівня стресу та підвищенню продуктивності у команді [77]. Розуміння та ефективне управління емоціями сприяє створенню позитивного та продуктивного робочого середовища.

Вивчення цих видів соціальних компетенцій і їх впливу на успішність особистості допомагає розкрити різні аспекти соціальної адаптації та сприяє формуванню більш повної картини про важливість цих навичок для особистості в сучасному світі.

Соціальні компетенції – це сукупність навичок, знань і властивостей, які дозволяють особистості успішно взаємодіяти з іншими людьми та функціонувати в соціальних ситуаціях [80]. Вони включають в себе такі аспекти, як спілкування, емпатія, розуміння і вираження емоцій, ефективне вирішення конфліктів, соціальна адаптація, діалогічність та багато інших вмінь.

Важливість соціальних компетенцій [86, 88]:

1. Успішність в професійній сфері (вміння ефективно взаємодіяти з колегами, керівництвом та клієнтами є критичним для успішної кар'єри. Особи

з розвинутими соціальними компетенціями здатні легше співпрацювати та розв'язувати завдання в команді).

2. Міжособистісні відносини (соціальні компетенції впливають на якість міжособистісних відносин. Особи, які вміють вислуховувати і виражати свої почуття та потреби, зазвичай мають більш стійкі та задоволені відносини з родиною, друзями та партнерами).

3. Міжкультурна взаємодія (у світі, де глобалізація є загальним явищем, здатність адаптуватися до різних культурних контекстів є ключовою. Люди з розвинутою соціальною адаптацією здатні успішно співпрацювати з іншими з різних культур).

4. Психологічне благополуччя (розуміння та управління власними емоціями сприяє психологічному благополуччю. Емоційний інтелект допомагає знижувати рівень стресу та досягати психологічної стійкості).

5. Вирішення конфліктів (вміння ефективно вирішувати конфлікти сприяє покращенню відносин і робочого середовища. Особи з розвченими діалогічними навичками здатні досягати конструктивних рішень у суперечках).

Узагальнюючи, соціальні компетенції є важливою складовою успішності особистості в різних аспектах життя. Розуміння та розвиток цих компетенцій може допомогти кожній особистості стати більш успішною в сучасному світі.

Загалом, розвиток соціальних компетенцій допомагає підвищити ефективність взаємодії з іншими, знизити рівень конфліктів та підвищити якість міжособистісних відносин. Це може призвести до більшого успіху в професійному та особистому житті, а також до більшого задоволення від соціальної взаємодії.

Емпатія, соціальна адаптація, діалогічність міжособистісних відносин і емоційний інтелект вважаються критеріями успішності особистості через їх вплив на різні сфери життя та здатність сприяти досягненню особистих і професійних цілей.

2.2. Дослідження соціальних компетенцій як складової успішності особистості

З метою дослідження соціальних компетенцій як складових успішності особистості нами було проведено емпіричне дослідження на базі Університетського центру медіації Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Вибірку дослідження склали 30 здобувачів вищої освіти різних вищих навчальних закладів, спеціальностей та форм навчання. 10 здобувачів вищої освіти навчаються на заочній формі навчання та 20 на денній. У дослідженні взяли участь 18 – жінок та 12 – чоловіків. Вік випробуваних від 18 до 32 років.

Емпіричне дослідження проходило у декілька етапів:

На першому етапі були підбрані та проведені психодіагностичні методики, а саме:

1. «Тест соціального інтелекту» – для виявлення особливостей здатності передбачати та бачити поведінку в різних життєвих ситуаціях [51].
2. «Шкала діалогічності міжособистісних відносин» – для дослідження бажання бачити та враховувати унікальність інших, їх цінність та значимість [53].
3. «Опитувальник компонентів емпатії» – для дослідження емпатії [50].
4. «Тест соціально-психологічної адаптації» – для дослідження особливостей адаптованості [52].

На другому етапі проводилась обробка результатів відповідно до ключа методик, враховувались середньогрупові показники, будувались таблиці та діаграми, робилась інтерпретація обчислених даних.

На третьому етапі нами була розроблена та апробована психокорекційна програма, яка направлена на розвиток соціальних компетенцій як складових успішності.

На п'ятому етапі проводився аналіз ефективності розробленої нами програми за допомогою t-критерія Стьюдента.

Дослідження проходило онлайн за допомогою електронної пошти на яку досліджуваним надсилався заздалегідь підготовлений пакет психодіагностичних методик (шкала діалогічності міжособистісних відносин, опитувальник компонентів емпатії та тест соціально-психологічної адаптації). Після проходження тестування пройдені опитувальники відправлялись назад на електронну пошту та оброблялись відповідно до ключа тесту. Окремо, при індивідуальній зустрічі, був проведений тест соціального інтелекту Гілфорда, так як він має особливості проведення (складається з чотирьох субтестів, які обмежені за часом виконання).

Представимо більш детальну характеристику психодіагностичних методик, які використовувались у нашому дослідженні.

1. «Тест соціального інтелекту» Гілфорда [51] був застосований нами з метою дослідити особливості здатності передбачати та бачити поведінку в різних життєвих ситуаціях.

Методика складається з 4 субтестів, кожне з яких складається від 12 до 15 завдань. 3 субтеста складені на невербальному стимульному матеріалі та один на невербальному.

Методика має часові обмеження виконання субтестів, а саме:

1 субтест – «Історії з завершеними картинками» потрібно пройти за 6 хвилин; 2 субтест – «Групи експресії» потрібно пройти за 7 хвилин; 3 субтест – «Вербальна експресія» потрібно пройти за 5 хвилин; 4 субтест – «Історії з доповненням» потрібно пройти за 10 хвилин.

Загальне проходження всього тесту, включаючи інструкцію та пояснення – 30-35 хвилин.

Перед початком тестування учасникам видавались тестові зошити з першим субтестом, і вони ознайомлювались з інструкцією під час її зачитування експериментатором. Під час читання інструкції експериментатор робив паузу після ознайомлення з прикладом, щоб переконатися, що учасники правильно зрозуміли його. По закінченні інструкції відводиться час для відповідей на запитання. Після цього експериментатор давав команду

«Переверніть сторінку. Почали» та вмикав секундомір. За хвилину до закінчення роботи над субтестом учасників попереджували про це. Після закінчення робочого часу давалась команда «Стоп. Покладіть свої ручки», учасники відпочивають протягом кількох хвилин та переходять до виконання наступного субтесту.

Методика дозволяє дослідити: фактор пізнання результатів поведінки, (СВІ), тобто здатність передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі; фактор пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатність до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини; фактор пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатність розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх; фактором пізнання систем поведінки (СБС), тобто здатність розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях; показник соціального інтелекту.

Обробка результатів відбувалась згідно з ключем до методики.

2. Шкала діалогічності міжособистісних відносин (С. В. Духновський) [53] використовувалась нами з метою дослідити бажання досліджуваних бачити та враховувати унікальність інших, їх цінність та значимість.

Методика проста у використанні та має всього 16 тверджень, які потрібно оцінити від 1 до 7 відповідно до того, наскільки вони притаманні досліджуваному. При цьому 1 – це повна незгода, а 7 – повна згода з твердженням.

Методика дозволяє дослідити: діалогічність – показник показує рівень вміння особистості встановлювати та підтримувати якісні міжособистісні відносини з іншими людьми; самоцінність – показник рівня впливу на загальний психологічний стан, взаємодію з іншими та загальну якість життя, конструктивність відносин – показник рівня спроможності будувати позитивні та ефективні взаємини з оточуючими.

Обробка результатів відбувалась згідно з ключем до методики.

3. Опитувальник компонентів емпатії (С. Барон-Коен та С. Уілрайт) застосовувався нами для дослідження загального рівня емпатії [50].

Опитувальник складається з 60 різних тверджень, які стосуються особливостей розпізнавання емоцій. Досліджуваному потрібно оцінити твердження від 1 до 4 залежно від того, наскільки вони притаманні йому. При цьому 1 – це повна незгода, а 4 – повна згода з твердженням.

Методика дозволяє дослідити рівень емпатії (співпереживання) який вказує на здатність особистості відчувати та розуміти емоції, почуття та переживання інших людей. Рівень емпатії може виявлятися в різних сферах, включаючи взаємодію в міжособистісних відносинах, спілкування та розуміння потреб інших людей.

Обробка результатів відбувалась згідно з ключем до методики.

4. Тест соціально-психологічної адаптації застосовувався нами для дослідження особливостей адаптованості [52].

Тест складається зі 101 твердження, які потрібно оцінити від 1 до 7 відповідно до того, наскільки вони притаманні досліджуваному. При цьому 1 – це повна незгода, а 7 – повна згода з твердженням.

Методика дозволяє дослідити: адаптивність – цей показник вимірює, наскільки ефективно та адаптивно людина може пристосовуватися до нових умов, змін у середовищі або ситуаціях; самоприйняття – ця шкала відображає рівень прийняття та розуміння самого себе. Вона визначає, наскільки людина в міркуваннях та відчуттях приймає свої власні риси, як позитивні, так і негативні; прийняття інших – це показник відображає те, наскільки людина відкрита та толерантна до інших людей, їхніх ідей, переконань та індивідуальності; емоційна комфортність – ця шкала вимірює рівень комфорту та зручності, яку відчуває людина у власних емоціях та емоційних ситуаціях; інтернальність – цей показник вказує на те, наскільки людина спроможна зосередити свою увагу на внутрішніх аспектах, своїх думках та відчуттях; ескапізм – ця шкала визначає, наскільки особистість має тенденцію уникати

або утікати від реальності або емоційних викликів за допомогою різних стратегій або засобів, таких як фантазування, ігнорування, відволікання тощо.

Обробка результатів відбувалась згідно з ключем до методики.

Отже, за допомогою вище зазначених методик ми дослідимо особливості розвитку соціальних компетенцій особистості, як складових успіху. За отриманими результатами розробимо та апробуємо психокорекційну програму, яка буде направлена на розвиток соціальної компетенції. Після проходження програми, проведемо повторне тестування та зробимо аналіз ефективності розробленої нами психокорекційної програми.

2.3. Психологічний та статистичний аналіз результатів констатувального експерименту

Першим кроком нашої роботи було проведення «Тесту соціального інтелекту» Гілфорда, який дозволив виявити особливості здатності передбачати та бачити поведінку в різних життєвих ситуаціях. За результатами проведеної методики була складена зведена таблиця загальних результатів (див. табл. 2.1) у кількісному та відсотковому співвідношенні.

Таблиця 2.1

Результати дослідження за методикою «Тест соціального інтелекту»

Шкали	Рівень вираженості	%	К-сть респондентів
СВІ	Високий	0	0
	Вище середнього	3	1
	Середній	43	13
	Нижче середнього	50	15
	Низький	3	1
СВС	Високий	0	0
	Вище середнього	0	0
	Середній	30	9
	Нижче середнього	60	18

Продовження Таблиці 2.1

CBC	Низький	10	3
CBT	Високий	0	0
	Вище середнього	0	0
	Середній	23	7
	Нижче середнього	57	17
	Низький	20	6
	CBS	Високий	0
CBS	Вище середнього	0	0
	Середній	40	12
	Нижче середнього	47	14
	Низький рівень	13	4
	CI	Високий	0
CI	Вище середнього	0	0
	Середній	7	2
	Нижче середнього	80	24
	Низький	13	4

Примітка: CBI – фактор пізнання результатів поведінки; CBC – фактор класів поведінки; CBT – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки, CI – соціальний інтелект.

Аналізуючи таблицю 2.1 ми бачимо, що у більшості досліджуваних виражений середній рівень з тенденцією до низького за всіма показниками тесту, а саме 50% (15 чол.) за фактором пізнання результатів поведінки, 60% (18 чол.) за фактором класів поведінки, 57% (17 чол.) за фактором пізнання перетворення поведінки, 47% (14 чол.) за фактором пізнання системи поведінки та 80% (24 чол.) за показником соціального інтелекту.

Для більшої наглядності та детального аналізу здатності передбачати та бачити поведінку в різних життєвих ситуаціях за «Тестом соціального інтелекту» Гілфорда, представимо результати тестування у вигляді діаграми (див. рис. 2.1.)

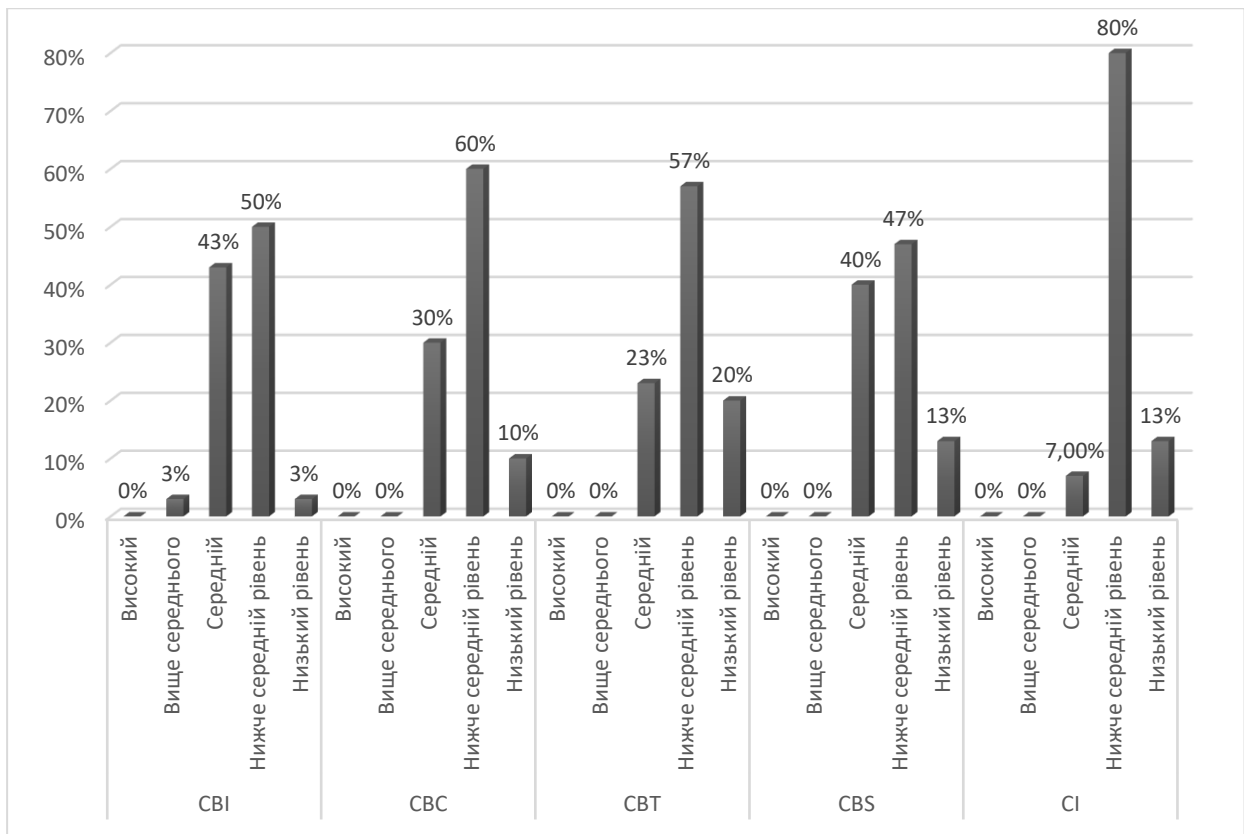

Рис. 2.1. Показники соціального інтелекту здобувачів вищої освіти

Примітка: CBI – фактор пізнання результатів поведінки; CBC – фактор класів поведінки; CBT – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки, CI – соціальний інтелект.

За результатами «Тесту соціального інтелекту» Гілфорда, які представлені на Рис. 2.1 можна стверджувати, що:

у 3% досліджуваних (1 людина) переважає середній рівень з тенденцією до високого за фактором пізнання результатів поведінки (CBI), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Це свідчить про те, що досліджуваний в основному, вмів передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли він має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, його прогнози можуть бути неточними. У 43% (13 чол.) виражений середній рівень. Такі досліджувані досить адекватно оцінюють ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розуміють причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій. Виявляють здатність до стратегічного мислення та визначають оптимальні шляхи досягнення мети.

Однак це також вказує на те, що такі досліджувані не завжди можуть передбачити несподівані чи нетипові реакції або події. У 50% (15 чол.) виражений середній рівень з тенденцією до низького. У таких досліджуваних обмежена здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших. Це може впливати на здатність правильно оцінювати ситуацію, уникати конфліктів та взагалі адекватно реагувати на події. Також це свідчить про те, що досліджувані мають труднощі у розумінні причинно-наслідкових зв'язків поведінки. У 3% (1 людина) виражений низький рівень за фактором пізнання результатів поведінки. Тобто, досліджуваний погано розуміє зв'язок між поведінкою та її наслідками, часто робить помилки, потрапляє в конфліктні та небезпечні ситуації, тому, що невірно уявляє собі результати своїх дій чи вчинків інших, погано орієнтується у загальноприйнятих нормах та правилах поведінки. Високий рівень в ході дослідження не виявлений;

у 30% (9 чол.) виражений середній рівень за фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини. Що свідчить про середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. У 60% (18 чол.) виражений середній рівень з тенденцією до низького. Такі досліджувані мають обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Їх здатність аналізувати міміку, пози, жести може бути недостатньою, що може впливати на здатність адекватно сприймати та розуміти інших при соціальній взаємодії. Також такий рівень вказує на те, що такі досліджувані можуть зазнавати труднощі у розумінні невербальних виразів та можуть потребувати більше зусиль для адаптації до різних соціальних ситуацій. У 10% (3 чол.) виражений низький рівень за фактором пізнання класів поведінки. Це свідчить про те, що такі досліджувані погано володіють мовою рухів тіла, поглядів та жестів. У спілкуванні переважно орієнтуються на вербальний зміст повідомлень, можуть часто помилятися в розумінні сенсу слів співрозмовника, тому що не враховують

(або враховують неправильно) невербальні реакції, що супроводжують їх. Високого рівня та середнього з тенденцією до високого в ході дослідження не виявлено;

у 23% (7 чол.) виражений середній рівень за фактором пізнання перетворень поведінки (CBT), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх. Такі досліджувані можуть адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але можуть зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту. У 57% (17 чол.) виражений середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувані виявляють обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Мають труднощі в розрізненні тону спілкування та визначенні відтінків взаємовідносин в залежності від ситуаційного контексту. Це може впливати на здатність точно розуміти, як інші люди сприймають вербальні висловлення та як слова можуть змінювати своє значення в залежності від обставин. У 20% (6 чол.) виражений низький рівень за фактором пізнання перетворень поведінки. Такі досліджувані мають обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від ситуаційного контексту. Вони мають труднощі в розрізненні різних сенсів, які можуть мати однакові слова, в залежності від характеру взаємовідносин та обставин ситуації спілкування. Це може впливати на точність інтерпретації слів співрозмовника, іноді призводячи до непорозумінь чи невдалого вираження своїх думок. Високого рівня та середнього з тенденцією до високого в ході дослідження не виявлено;

у 40% (12 чол.) виражений середній рівень за фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях. Це вказує на те, що такі досліджувані можуть аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміють логіку їхнього розвитку та відчують зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників. Також можуть успішно передбачати наслідки

поведінки інших людей та розпізнавати внутрішні мотиви їхніх дій. Мають здатність адекватно відображати цілі, наміри, потреби та внутрішні мотиви учасників комунікації. У 47% (14 чол.) виражений середній рівень з тенденцією до низького. Це свідчить про труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей в цих ситуаціях. Такі досліджувані мають низьку здатність розпізнавати структуру та динаміку міжособистісних ситуацій, а також важко адаптуються до різних систем взаємовідносин. У 13% (4 чол.) виражений низький рівень за фактором пізнання систем поведінки. Такі досліджувані відчувають труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей. Як наслідок, погано адаптуються до різних систем взаємовідносин між людьми (сімейні, ділові, дружні та інші). Високого рівня та середнього з тенденцією до високого в ході дослідження не виявлено;

у 7% (2 чол.) виражений середній рівень за показником соціального інтелекту. Це свідчить про те, що досліджувані успішно взаємодіють та спілкуються з оточуючими, демонструючи ефективність в міжособистісних відносинах. Однак їм може бракувати глибини розуміння або широти досвіду в різних ситуаціях. У 80% (24 чол.) виражений середній рівень з тенденцією до низького, що вказує на те, що у досліджуваних є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, вони часто конфліктують та зазнають невдач у спілкуванні. У 13% (4 чол.) виражений низький рівень соціального інтелекту, що свідчить про серйозні труднощі у спілкуванні, розумінні емоцій та соціальних норм. Високого рівня та середнього з тенденцією до високого в ході дослідження не виявлено.

Наступним кроком нашої роботи буде представлення результатів методики «Шкала діалогічності міжособистісних відносин», яка застосовувалась нами для дослідження бажання досліджуваних бачити та враховувати унікальність інших, їх цінність та значимість. Також, як і у першій методиці на основі отриманих результатів ми зробили зведену таблицю загальних результатів (див. табл. 2.2) у кількісному та відсотковому

співвідношенні.

Таблиця 2.2

Результати дослідження за методикою шкала діалогічності міжособистісних відносин

Шкали	Рівень вираженості	%	К-сть респондентів
Самоцінність	Високий	0	0
	Середній	37	11
	Низький рівень	63	19
Конструктивність	Високий	0	0
	Середній	23	7
	Низький рівень	77	23
Діалогічність відносин	Високий	0	0
	Середній	63	19
	Низький рівень	37	11

За результатами, представленими у таблиці 2.2 можна стверджувати, що у більшості досліджуваних 63% (19 чол.) переважає низький рівень самоцінності та конструктивності 77% (23 чол.), середній рівень діалогічності 63% (19 чол.).

Для більшої наглядності та детального аналізу показників міжособистісних відносин ми побудували діаграму (див. рис. 2.2.).

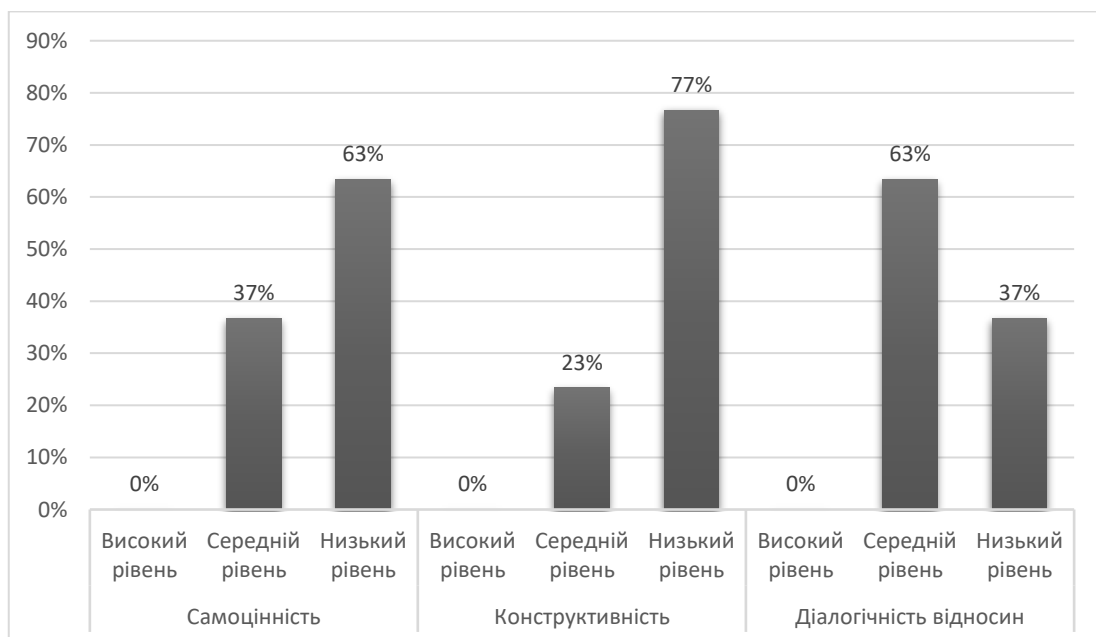

Рис. 2.2. Показники міжособистісних відносин здобувачів вищої освіти

Аналізуючи показники міжособистісних відносин здобувачів вищої

освіти, які представлені на рисунку 2.2., робимо висновок, що:

у 37% (11 чол.) виражений середній рівень за показником самоцінність. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу. У 63% (19 чол.) виражений низький рівень, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісній взаємодії. Такі досліджувані можуть відчувати себе менш цінними або можуть відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними. Високий рівень самоцінності не виявлений;

у 23% (7 чол.) виражений середній рівень за показником конструктивність, тобто можна стверджувати, що взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування. У 77% (23 чол.) виражений низький рівень, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісній взаємодії. Досліджувані не вміють співпрацювати, у них виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини є непродуктивними. Високий рівень конструктивності не виявлений. Високий рівень не виявлений;

у 63% (19 чол.) виражений середній рівень за показником діалогічність, що вказує на те, що спілкування відбувається, але менш інтенсивне та спрямоване на взаєморозуміння. Досліджувані проявляють інтерес до спілкування, але не завжди активно шукають спільні точки. У 37% (11 чол.) виражений низький рівень, що свідчить про відсутність ефективного обміну ідеями та відчуття взаєморозуміння. Досліджувані виявляють обмежений інтерес до інших точок зору та важко встановлюють глибинні зв'язки під час спілкування. Високий рівень не виявлений.

Наступним представимо результати опитувальника компонентів емпатії (С. Барон-Коен та С. Уілрайт), який застосовувався нами з метою дослідити емпатію. На основі отриманих результатів ми зробили зведену таблицю загальних результатів (див. табл. 2.3) у кількісному та відсотковому співвідношенні.

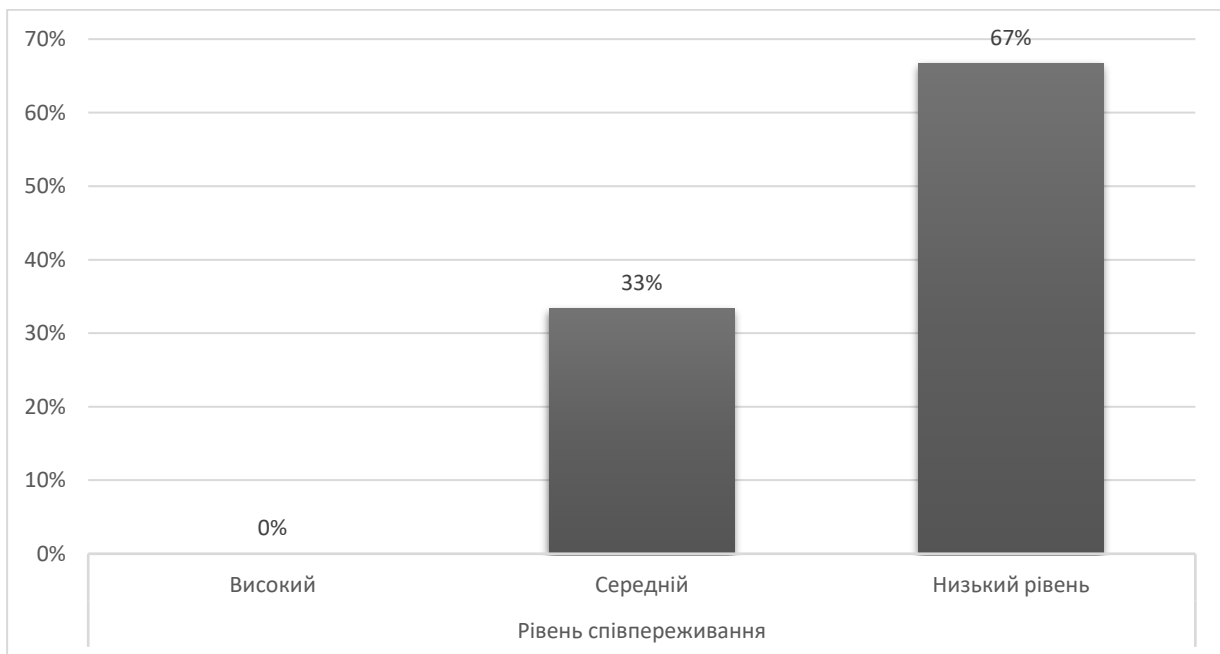
Таблиця 2.3

Результати дослідження за опитувальником

Шкали	Рівень вираженості	%	К-сть респондентів
Емпатія	Високий рівень	0%	0
	Середній рівень	33%	10
	Низький рівень	67%	20

Аналізуючи результати представлені у таблиці 2.3 робимо висновок, що у більшості досліджуваних 67% (20 чол.) переважає низький рівень емпатії.

Для більш детального аналізу та наглядності, представимо результати тестування за допомогою діаграми (див. рис. 2.3.).

Рис. 2.3. Показники емпатії здобувачів вищої освіти

Аналізуючи результати за методикою рівень емпатії, які представлені на рисунку 2.3., робимо висновок, що у 33% (10 чол.) виражений середній рівень. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувані виявляють емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання. Досліджувані можуть виявляти емпатію та реагувати на емоційні стани інших, але не завжди виявляти такий самий рівень чутливості та виразності, як люди з високим рівнем співпереживання. У 67% (20 чол.) виражений низький рівень емпатії, що вказує на обмежену здатність відчувати

та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби.

Останнім представимо результати тесту соціально-психологічної адаптації, який застосовувався нами для дослідження особливостей адаптованості. На основі отриманих результатів ми зробили зведену таблицю загальних результатів (див. табл. 2.4) у кількісному та відсотковому співвідношенні.

Таблиця 2.4

Результати дослідження за тестом соціально-психологічної адаптації

Шкали	Рівень вираженості	%	К-сть респондентів
Адаптація	високий	7	2
	середній	73	22
	низький	20	6
Самоприйняття	високий	7	2
	середній	77	23
	низький	17	5
Прийняття інших	високий	17	5
	середній	63	19
	низький	20	6
Емоційна комфортність	високий	7	2
	середній	77	23
	низький	17	5
Інтернальність	високий	0	0
	середній	60	18
	низький	40	12
Прагнення домінувати	високий	73	22
	середній	27	8
	низький	0	0
Ескапізм	високий	10	3
	середній	73	22
	низький	17	5

Аналізуючи результати дослідження за тестом соціально-психологічної адаптації, які представлені у таблиці 2.4, робимо висновок, що у більшості досліджуваних за показниками адаптивність 73% (22 чол.), самоприйняття 77% (23 чол.), прийняття інших 63% (19 чол.), емоційна комфортність 77% (23 чол.), інтернальність 60% (18 чол.) та ескапізм 73% (22 чол.) виражений середній рівень. За показником прагнення домінувати 73% (22 чол.) високий

рівень.

Для більшої наглядності та детального аналізу представимо результати за тестом соціально-психологічної адаптації у вигляді діаграми (див. рис. 2.4.).

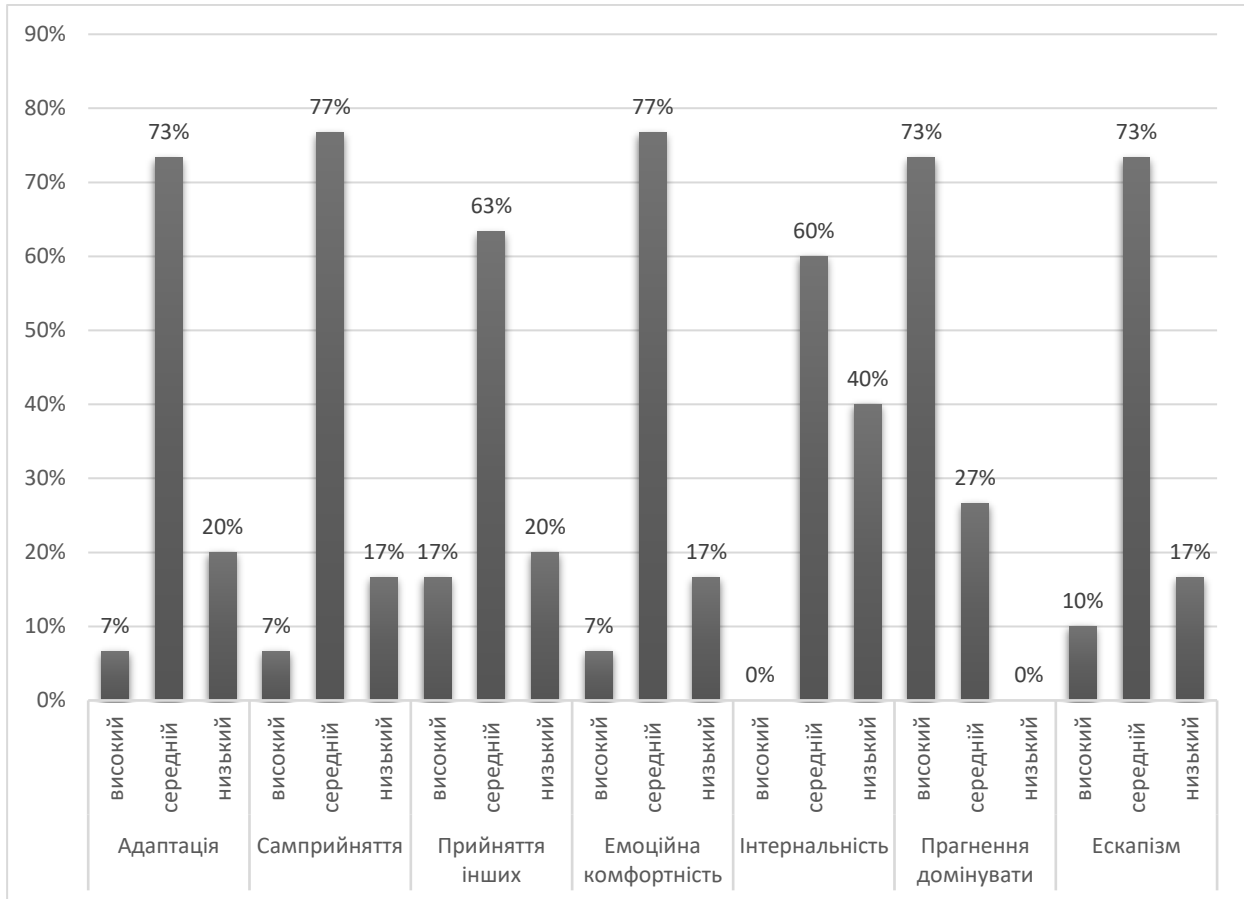

Рис. 2.4. Показники соціально-психологічної адаптації здобувачів вищої освіти

Аналізуючи показники соціально-психологічної адаптації респондентів, які представлені на рисунку 2.4., робимо висновок, що:

у 7% (2 чол.) виражений високий рівень адаптації. Такі досліджувані успішно пристосовуються до соціального оточення або конкретної ситуації, можуть ефективно взаємодіяти з іншими, вирішувати конфлікти, відчувати комфорт у різних ситуаціях та швидко адаптуватися до змін. У 73% (22 чол.) виражений середній рівень. Такі досліджувані можуть взаємодіяти з оточуючими, але їм може бракувати деякої ефективності чи гнучкості в різних ситуаціях. У 20% (6 чол.) виражений низький рівень адаптації. Досліджувані з низьким рівнем адаптації відчувають труднощі у сфері соціальної взаємодії та

пристосування. Вони менш ефективні у вирішенні конфліктів, відчувають стрес при виникненні нових ситуаціях, мають проблеми зі спілкуванням та сприйняттям довкілля;

у 7% (2 чол.) виражений високий рівень самоприйняття. Такі досліджувані сприймають себе позитивно та реалістично, мають здатність бачити свої сильні та слабкі сторони, але переважно акцентуються на позитивних аспектах. Відчувають власну цінність та впевнені у власних можливостях, мають стабільний емоційний фон. У 77% (23 чол.) виражений середній рівень. Тобто, досліджувані мають баланс між позитивним та критичним ставленням до себе. Іноді можуть відчувати сумніви щодо власних можливостей, але в цілому і є реалістичний погляд на себе. У 17% (5 чол.) виражений низький рівень самоприйняття, що проявляється у відчутті сильної критики щодо себе та своїх дій. Такі досліджувані схильні перебільшувати власні недоліки, можуть відчувати внутрішній конфлікт та сумніви щодо власної цінності. Ставлення до себе часто впливає на емоційний стан;

у 17% (5 чол.) виражений високий рівень прийняття інших, що свідчить про те, що досліджувані проявляють толерантність та відкритість до різноманітності інших людей. Вони здатні вислухати та прийняти інші точки зору, навіть якщо вони відрізняються від власної. Прагнуть розуміти та поважати індивідуальність кожної людини. У 63% (19 чол.) виражений високий рівень. Такі досліджувані взаємодіють з іншими, дотримуючись загальних соціальних норм. Зазвичай відкриті до інших, але можуть відчувати деякі труднощі при прийнятті інших поглядів чи особливостей. Прагнуть уникати конфліктів та підтримувати загальні норми поведінки. У 20% (5 чол.) виражений низький рівень прийняття інших. Такі досліджувані можуть бути схильні до формування стереотипів та уникати людей, які відрізняються від них. Важко піддаватися впливу та поділяти погляди інших;

у 7% (2 чол.) виражений високий рівень емоційної комфортності. Такі досліджувані відчувають стабільні та позитивні емоції, легко встановлюють емоційний контакт з іншими та вирішують конфлікти конструктивно. Тобто,

вони здатні адаптуватися до змін в емоційному оточенні та забезпечувати позитивну атмосферу в групах. У 77% (23 чол.) середній рівень. Тобто, досліджувані виявляють стабільні емоції, але іноді зіткаються з емоційними труднощами. Вони вміють управляти стресом, але іноді можуть реагувати на певні ситуації з напруженістю чи невпевненістю. Здатні пристосовуватися до змін в емоційному кліматі, але це може займати час. У 17% (5 чол.) виражений низький рівень емоційної комфортності. Досліджувані з низьким рівнем емоційної комфортності часто відчують емоційні труднощі та стрес, важко вирішують конфлікти та виражають свої емоції відкрито. Часто реагують на ситуації зі збитком емоційного комфорту та мають труднощі в адаптації до нових емоційних викликів;

у 60% виражений середній рівень інтернальності, що вказує на те, що досліджувані виявляють елементи інтернального локуса контролю, але іноді можуть піддаватися зовнішньому впливу. Здатні приймати рішення та визначати свій курс дій, іноді можуть піддаватися зовнішнім факторам. Мають здатність до самоконтролю, але можуть відчувати вплив зовнішніх обставин. У 40% (12 чол.) виражений низький рівень інтернальності, що вказує на те, що такі досліджувані сприймають події що з ними відбуваються та результати як щось, що не залежить від них. Схильні приписувати власні проблеми чи успіхи зовнішнім обставинам, чи вдачі. Виявляють низьку віру у власні можливості та відчують вплив зовнішніх факторів на своє життя. Високий рівень не виявлений;

у 73% (22 чол.) виражений високий рівень прагнення домінувати, що свідчить про бажання брати ініціативу та контроль над ситуаціями, а також проявляти лідерські якості. У 27% (8 чол.) виражений середній рівень. Такі досліджувані виявляють бажання контролювати, але не завжди прагнуть до домінування. В залежності від конкретних обставин можуть проявляти лідерські якості або навпаки, більше довіряти іншим. Низький рівень не виявлений;

у 10% (3 чол.) виражений високий рівень за показником ескапізм, що

свідчить про те, що досліджувані виявляють бажання уникати реальних проблем, часто шукають шляхи втечі від неприємностей, що виявляється у хобі, мрійництві, альтернативному світі тощо. У 73% (22 чол.) виражений середній рівень. Такі досліджувані виявляють помірний ескапізм, прагнучі втекти від реальності час від часу. Використовують різні стратегії для розслаблення, але не знаходяться постійно у втечі від реальності. У 17% (5 чол.) виражений низький рівень ескапізму. Такі досліджувані менш схильні до уникнення проблем та виявляють великий інтерес до вирішення та впорядкування реальних завдань. Шукають способи активно розв'язувати проблеми, замість уникнення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Актуальність дослідження соціальних компетенцій та їх впливу на успішність особистості в наш час надзвичайно висока. Соціальні компетенції стають ключовим елементом не лише в професійному розвитку, але й у вирішенні міжособистісних відносин та адаптації до сучасних викликів глобалізованого світу.

Мотивація для реалізації бажань визначає основний фактор соціальної еволюції особистості, а розуміння власних потреб в контексті стабільності та насиченості є ключовим для зовнішнього проявлення особистої мотивації.

Ідея успіху як парадигми пошуку нових шляхів розвитку свідчить про важливість постійного росту та адаптації в умовах змінного оточення. Критерії успіху, поділені на зовнішні та внутрішні, надають комплексний погляд на оцінку власних досягнень та задоволення в різних сферах життя.

У нашому дослідженні ми використали психодіагностичні методики, такі як: «Тест соціального інтелекту», «Шкала діалогічності міжособистісних відносин», «Опитувальник компонентів емпатії» та «Тест соціально-психологічної адаптації», ми вивчили різні аспекти соціальної компетенції у 30 респондентів.

В ході проведеного нами емпіричного дослідження було встановлено, що у більшості досліджуваних виражений середній рівень з тенденцією до низького та низький рівень за показниками соціального інтелекту, діалогічності міжособистісних відносин та емпатії.

Результати цього розділу також вказують на важливість дослідження та розвитку соціальних компетенцій в освітньому середовищі та можливості вдосконалення їх за допомогою спеціально розроблених програм. Дані висновки створюють підстави для подальших досліджень у цьому напрямі та розвитку ефективних методик для підвищення соціальної компетентності у різних груп населення.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК СКЛАДОВИХ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

3.1. Теоретико-методологічні засади розробки соціально-психологічного тренінгу

Теоретичні та методологічні засади тренінгової програми, спрямованої на розвиток соціальних компетенцій як складових успішності, можуть базуватися на ряді психологічних та педагогічних підходів, а саме:

- соціально-когнітивному підході, який орієнтований на розуміння того, як люди опрацьовують інформацію про соціальний світ, включаючи взаємодію та комунікацію;
- теорія соціального навчання, яка підкреслює важливість спостереження, наслідування та моделювання у процесі навчання соціальних навичок;
- теорія соціального розвитку, яка акцентує увагу на важливості взаємодії з іншими та соціального оточення у формуванні соціальних навичок;
- емоційному підході, який акцентує увагу на розумінні та ефективному управлінні емоціями, які грають ключову роль у соціальних взаємодіях;
- психодінамічному підході, який базується на вивченні внутрішніх конфліктів, несвідомих мотивацій та інших аспектів психіки, які можуть впливати на соціальну поведінку;
- соціокультурному підході, в основі якого лежить розгляд соціальних компетенцій у контексті культурних та соціальних норм, врахування впливу оточуючого середовища;
- когнітивному підході, який базується на дослідженні того, як когнітивні процеси (пам'ять, увага, мислення) впливають на сприйняття та інтерпретацію соціальної інформації;
- екзистенціальному підході, який зосереджений на осмисленні індивідом власного існування та значущості в соціумі.

В основі нашої психокорекційної програми лежить поєднання емоційного та психодинамічного підходу. Поєднання емоційного та психодинамічного підходів в розумінні та розвитку соціальних компетенцій може стати важливим інструментом для досягнення успішності у міжособистісних відносинах. Розглянемо, як ці підходи можуть співпрацювати в контексті соціальної компетенції.

Розуміння емоційного аспекту соціальної компетенції:

- емоційний підхід допомагає визначити та зрозуміти власні емоції та емоції інших у соціальних ситуаціях;
- психодинамічний підхід аналізує внутрішні механізми, які впливають на емоційні реакції та сприйняття соціального оточення;
- поєднання дозволяє особистості розвивати емоційну свідомість та враховувати внутрішні психічні фактори, що впливають на емоційний стан під час взаємодій з іншими.

Навички взаємодії та комунікації:

- емоційний підхід акцентує увагу на навичках ефективної комунікації та розумінні того, що залишилось невимовним;
- психодинамічний підхід допомагає вивчати психічні процеси, що лежать в основі взаємодії та сприйнятті інших;
- поєднання цих підходів сприяє формуванню комплексного підходу до навчання взаємодії та комунікації, розглядаючи як зовнішні, так і внутрішні аспекти цих навичок.

Розвиток емпатії та розуміння інших:

- емоційний підхід зосереджений на розвитку емпатії та здатності відчувати емоції інших;
- психодинамічний підхід вивчає внутрішні механізми, що визначають сприйняття та реакції на емоції інших;
- поєднання допомагає створити більш глибоке та повне розуміння емоційного стану та потреб інших людей.

Створення психологічної стійкості у соціальних ситуаціях:

- емоційний підхід сприяє розвитку навичок емоційної регуляції та адаптації до різних соціальних контекстів;
- психодинамічний підхід допомагає розуміти внутрішні конфлікти та стресові ситуації, які можуть виникнути у взаємодіях;
- поєднання сприяє розвитку не лише зовнішніх, але й внутрішніх ресурсів для подолання труднощів у соціальних ситуаціях.

Поєднання емоційного та психодинамічного підходів у розумінні та розвитку соціальної компетенції сприяє формуванню глибокого та комплексного розуміння власного та соціального емоційного життя, що своєю чергою сприяє успішності в міжособистісних відносинах.

Психокорекція, в рамках емоційного та психодіагностичного підходів, визначається як комплекс заходів, спрямованих на покращення емоційного стану та корекцію психологічних особливостей, які потребують їх покращення. Цей процес базується на ретельному аналізі емоційного стану та використанні діагностичних методів для ідентифікації основних аспектів, які вимагають корекції. Його мета – не лише усунення проблем, але й позитивний вплив на емоційний розвиток особистості.

В ході проведеного нами емпіричного дослідження було встановлено, що у більшості досліджуваних виражений середній рівень з тенденцією до низького та низький рівень за показниками соціального інтелекту, діалогічності міжособистісних відносин та емпатії. Тому розроблена нами психокорекційна програма буде направлена на розвиток соціальних компетенцій як складових успішності.

Мета психокорекції соціальних компетенцій у поєднанні емоційного та психодинамічного підходів полягає в тому, щоб сприяти покращенню та оптимізації взаємодії людини з оточуючим середовищем. Цей процес спрямований на корекцію та розвиток ключових аспектів соціальної компетентності, враховуючи як емоційні, так і психологічні аспекти. Поєднання цих підходів дозволяє створити інтегрований план психокорекції, спрямований на баланс емоційних та психологічних компонентів соціальних

компетенцій для досягнення успішності у соціальних взаємодіях.

Принцип діалогізації взаємодії є основним у психокорекційній програмі, ґрунтуючись на повазі до чужих думок, довірі та усуненні підозр, нещирості та страху між учасниками. Згуртованість, визначена як тотальне поле сил, що утримує учасників у групі, є ключовим поняттям теорії групової динаміки. Це взаємне тяжіння членів групи один до одного, що відображає їхню емоційну привабливість та задоволеність групою. Групова згуртованість може бути й метою психологічного тренінгу, і важливою умовою успішної роботи групи.

Дослідження (Александров А., Годфруа Ж., Рудестам К. та інших науковців) вказують на те, що фактори, які сприяють груповій згуртованості, включають:

- збіг інтересів, поглядів, цінностей та орієнтацій учасників групи;
- атмосфера психологічної безпеки, доброзичливості та прийняття;
- активна та емоційно насичена спільна діяльність, спрямована на досягнення мети;
- привабливість ведучого як зразка чи моделі для учасників групи;
- кваліфікована робота ведучого, використання спеціальних психологічних прийомів та вправ для зміцнення згуртованості.

Основними методами психокорекційної програми є:

- рольові ігри, що дозволяють тимчасово відмовитися від звичайного «Я» та пережити ролі, які досліджувані зазвичай грають майже автоматично у повсякденному житті;
- психокорекційні вправи, включаючи елементи гештальт-підходу, арт-терапії, ігрової психотерапії, психодрами та інших напрямків глибинної психології. Тренінгові технології можуть поєднувати елементи різних підходів, виявляючи еклектичний підхід;
- групові дискусії у різних варіаціях та комбінаціях, що є одним з основних методів тренінгу.

Ці методи спрямовані на активну участь учасників та сприяють розвитку соціальних компетенцій та корекції емоційного розвитку.

Ефективність вправ, які застосовуються у психокорекційній програмі залежать від чіткості та ясності інструкцій. Зайва деталізація може призвести до перевантаження та плутанини. Перед вправою краще навести приклад її виконання або провести демонстрацію для кращого розуміння того, як вправа повинна виконуватися.

Груповий процес включає в себе:

- когнітивний аспект – охоплює засвоєння нової інформації та аналіз інформації про себе. Учасники повинні отримати нові знання та визначити їхню роль у власному житті;

- емоційний аспект – включає в себе засвоєння інформації, прийняття своїх недоліків та успіхів. Учасники повинні ставити перед собою ціль емоційно пережити завдання та приймати свої емоції, які до речі не завжди можуть бути позитивними;

- поведінковий аспект – спрямований на розширення реакцій та удосконалення форм поведінки. Через свідомість про неефективність деяких звичних зразків поведінки учасники розвивають нові, більш адекватні форми поведінки.

Загалом, важливо забезпечити інструкції, які будуть ясними та зрозумілими, та створити атмосферу, яка буде сприяти когнітивному, емоційному та поведінковому розвитку всіх учасників тренінгу.

Розроблена нами психокорекційна програма розроблялась з урахуванням таких особливостей: будь-яка інформація, практичні вправи, міні-лекції, змодельовані ситуації, що використовуються, мають бути максимально наближені до реальності. Знання будуть сприйняті лише тоді, коли їх можна застосувати найближчим часом, і тоді вони потрапляють у «зону найближчого розвитку»; немає нічого більш знижуючого ефективність психокорекційної програми, ніж незрозумілі інструкції до виконання тренінгових завдань та розлогі пояснення великих теоретичних блоків. Чим наочніше, простіше та доступніше викладено інформацію та інструкції до виконання вправ, тим більше результату отримають учасники тренінгу; у

будь-якій компанії є свої цінності та переконання. Є цінності, що декларуються, а є реальні. Будь-яка спільна робота групи людей базується на певному зведенні правил та принципів, прийнятих у компанії. Навіть якщо їх ніхто не озвучував. Для продуктивної роботи важливою є атмосфера природності в тренінговому просторі. А цього можна досягти, лише настроївшись на «хвилю» тієї компанії, з якою проводиться робота. Тренінг, навіть чітко структурований та підлеглий жорсткому плану – це творчий процес, можливий лише у тому випадку, якщо взаємодія буде відкритою. Тоді творчість стане спільною, а ефект синергії найпотужнішим; однією з найважливіших умов ефективного тренінгу є включення особистої мотивації кожного учасника та його емоційне залучення до процесу. Без умов, що дозволяють зняти бар'єри та включити інтерес учасників, тренінг може стати не інструментом розвитку, а каталізатором внутрішніх конфліктів. Якщо тільки спочатку метою тренінгу не було бажання спровокувати протест та вивести на поверхню руйнівні процеси.

Актуальність психокорекційної програми. У сучасному суспільстві соціальні навички є надзвичайно важливими. Зростання соціальної взаємодії, яка обумовлена розвитком технологій та глобалізацією, ставить людей у різноманітні соціальні ситуації, де важливо вміти ефективно спілкуватися, розв'язувати конфлікти та будувати міцні взаємовідносини. Розвиток соціальних компетенцій включає в себе розвиток емоційного інтелекту, що стає важливим фактором в особистісному та професійному успіху. Здатність розуміти та керувати власними емоціями, а також емпатія та розуміння емоцій інших стають ключовими навичками.

Психокорекційна програма допомагає учасникам розвивати важливі риси особистості, такі як емпатія, толерантність, співчуття. Це сприяє формуванню позитивного образу себе та покращенню якостей, які визначають успішну взаємодію. Здатність ефективно взаємодіяти у соціальних ситуаціях надто важлива у періоди змін та нестабільності. Розвиток соціальних компетенцій допомагає адаптуватися до нових умов та вибудовувати

позитивні взаємини в різних сферах життя.

Отже, психокорекційна програма з розвитку соціальних компетенцій орієнтована на покращення навичок, необхідних для успішної взаємодії в соціальному оточенні. Це включає в себе розвиток емоційного інтелекту, навичок ефективної комунікації, роботи в групах та вирішення конфліктів. Здатність адаптуватися до різних ситуацій та будувати позитивні взаємини стає ключем до успішної адаптації та реалізації у всіх сферах життя, включаючи професійний та особистий розвиток.

3.2. Програма соціально-психологічного тренінгу щодо розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості

Психокорекційна програма «Розвиток соціальних компетенцій особистості»

Мета психокорекційної програми – підвищити рівень соціальних компетенцій особистості.

Задачі:

1. Знизити рівень тривожності та напруженості в групі на початку програми.
2. Сприяти підвищенню соціальних компетенцій особистості.
3. Оволодіти навичками зниження напруженості.

Перед початком тренінгу потрібно підготувати необхідне для проведення, а саме: стільці за кількістю учасників, фліпчарт, листочки А-4 формату, кольорові олівці та фарби, ноутбук, роздатковий матеріал для вправ, бейджі з ім'ям кожного учасника тренінгу, пластилін, ватман.

Програма складається з 6 занять по 60 хвилин. Кожне заняття є індивідуальним та самостійним, котре має свою мету, задачі та вправи.

Процедура проведення психокорекційного тренінгу

1 день (тривалість 60 хвилин)

У перший день тренінгової програми ведучій тренінгу та його учасники повинні: познайомитися; виробити загальні правила, які повинні дотримуватися усі учасники; провести вправи на зняття напруженої атмосфери, зниження рівня тривожності та зближення групи для подальшої плідної праці. У нашій тренінговій програмі взяли участь 18 осіб різного віку та видів діяльності.

Знайомство. На будь-якому тренінгу процес встановлення контакту, підвищення довіри між учасниками є дуже важливим. Від того, наскільки людям буде комфортно спілкуватися між собою, працювати в одному приміщенні протягом кількох годин, безпосередньо залежить результат. Кожному з нас (різною мірою) необхідна підтримка, а в процесі освоєння нових навичок, коли ймовірність помилки зростає в геометричній прогресії, хочеться бути впевненим, що тебе не засміють, а навпаки, допоможуть знайти правильне рішення. Тому процес знайомства не можна зводити до простої формальності, а варто вибирати спосіб об'єднання людей та підвищення довіри у групі усвідомлено, спираючись на склад аудиторії [17].

Привітання. Тренер розповідає про те, що існує безліч способів привітань, наприклад, ескімоси при зустрічі труться носом об ніс, чоловіки, коли зустрічають своїх друзів потискають один одному руки. У нас на заняттях теж буде своє привітання. Зараз кожен із Вас продовжить фразу: «Доброго дня, мене звуть (ім'я). Я вважаю, що сьогодні чудовий день, бо...». На наступних заняттях привітання починається з фрази: «Добрий день! Я вважаю, що сьогодні чудовий день, бо...».

Правила поведінки під час проходження тренінгу. Тренінг – це ситуації із деякими обмеженнями – правилами спілкування. Призначення правил полягає у забезпеченні психологічної безпеки учасників тренінгу. Завдання ведучого в тому, щоб пояснити ці правила учасникам тренінгу перед його початком та контролювати їхнє дотримання надалі.

Крім зазначених норм слід обумовити спосіб звертання один до одного. Рекомендується звернення на «ти» до всіх учасників та ведучого незалежно

від віку та соціального статусу. Це дозволяє створити дружню і вільну обстановку в групі, хоча звертатися на «ти» досить важко спочатку, внаслідок звички та певної ієрархічності відносин.

- Довірливі відносини – тренер пропонує на час тренінгу називати один одного на ти. Це зрівнює всіх учасників психокорекційної програми попри соціальний статус, вік і т. ін.

- Спілкування – під час проходження тренінгу треба говорити тільки про те, що відбувається зараз, тут. Про свої почуття та емоції. Всі сторонні теми під час тренінгу неприпустимі.

- Висловлювання учасників програми – під час тренінгу всі фрази, які висловлюють учасники повинні звучати від їх імені. Тобто, «Я так вважаю», «Я впевнений», «Я не зрозумів» і т. ін. Всі фрази, які є загальними, наприклад, «Мені сказали», «Вони не зрозуміли» і тому подібні недопустимі.

- Правдивість. Під час програми дуже важливо не брехати та говорити відкрито про свої почуття та думки. Якщо за якихось обставин учасник не може висловитися, то ліпше промовчати. Але зловживати мовчанням не можна.

- Конфіденційність – все, що відбувається під час занять залишається на заняттях.

- Табу на оцінку іншого – при обговоренні того, що відбувається ми оцінюємо не самого учасника, а його дії та поведінку. Висловлювання типу «Ти мені не подобаєшся», або «Твої дії абсурдні» строго заборонені.

- Поважне ставлення до того, хто говорить – ми уважно слухаємо один одного, не перебиваємо та не коментуємо під час висловлювання іншого.

- Активна участь – результат, який кожен з вас отримає після тренінгу напряму залежить від тої активної участі, яку ви приймали. Чим активніше ви будете, тим кращий результат ви отримаєте.

- Пунктуальність – не можна запізнюватися на заняття.

У кінці тренер обов'язково питає чи є якісь питання?

Вправа «Візитна картка» [26] – для знайомства та зняття незручності між учасниками тренінгу.

Це робиться для того, щоб учасникам було легше запам'ятати імена один одного і ще це дозволить прибрати «незручність» у спілкуванні між учасниками.

Кожен учасник тренінгу отримує візитну картку та пише на ній своє ім'я. Потім учасники кріплять візитки до одягу, щоб можна було легко прочитати ім'я учасника.

Ознайомлення з матеріалами тренінгу – вироблення уявлень про соціальні компетенції, як складові успіху.

Тренер роздає учасникам тренінгу листівки з необхідною інформацією та базовими поняттями тренінгу, акцентує свою увагу на цілі тренінгу. Тренер робить міні презентацію на 5-7 хвилин та розповідає про важливість розвитку соціальних компетенцій, як складових успіху у нашому житті.

Вправа «Тільки разом» [26] – вправа для зняття незручності та налаштування учасників тренінг на спільну, плідну працю.

Тренер просить учасників розділитися на пари та стати спиною до спини. Потім виконати такі дії:

1. Спробуйте, не відриваючи спини від спини партнера, повільно присісти на підлогу.
2. А тепер підвестися.
3. А тепер поміняйтеся партнерами та спробуйте ще раз зробити те саме.

Після закінчення виконання вправи тренер запитує про відчуття які виникали у учасників тренінгу під час виконання вправи.

Вправа «Здогадайся без слів» [53] – також для зняття напруженості та налаштування на працю.

Для продуктивної роботи групи треба зняти напруженість та настроїти спільну діяльність. Для цього тренер пропонує зіграти в гру під назвою «Здогадайся без слів». Всі учасники стають спиною один до одного. Тренер торкається людини, яка стоїть перед ним та показує жестами як мотоцикліст

їде на байку, потім тихо говорить – «торкнись наступного учасника і коли він повернеться до тебе, передай жестами все що побачив». У кінці, коли черга дійшла до останнього учасника тренер показує першу версію.

Після виконання вправи тренер питає про почуття та труднощі, які виникали в ході виконання цієї вправи.

Вправа «Друкована машинка» [53] – для зняття напруженості та налаштування на працю.

Учасникам загадується слово чи фраза. Букви, що становлять текст заданого слова, або фрази, розподіляються між її членами. Завдання учасників відгадати фразу чи слова і якнайшвидше її зібрати. Кожен учасник повинен голосно вимовити свою букву. Літери називаються в порядку слова, або фрази. Між словами, всі аплодують у долоні.

Після виконання вправи тренер питає про почуття та труднощі, які виникали в ході виконання цієї вправи.

Зворотний зв'язок [26]. Тренер пропонує сісти в коло та кожному з учасників тренінгу сказати, що він виніс із заняття для себе. Тренер пропонує групі сісти в тісніше коло і каже: «Давайте згадаємо весь сьогоднішній день... Я прошу кожного сказати, що сьогодні було для нього важливим, що стало «сухим залишком дня»?»

Вправа «Оплески по колу» [26]. Завершується день вправою під назвою «Оплески по колу». Тренер дякує групі за виявлену ініціативу на занятті та віддачу учасників та пропонує гру, в ході якої оплески звучать спочатку тихо, а потім з кожним плеском посилюються і наприкінці звучать голосно. Першим починає тренер, він обирає учасника поглядом і починає тихенько йому плескати, дивлячись йому в очі, підходить до учасника продовжуючи аплодувати. Потім цей учасник вибирає із групи наступного, кому вони аплодують удвох і так далі. Останньому учаснику аплодує вже вся група.

2 день (тривалість 60 хвилин)

Мета другого дня – робота з емоціями та почуттями (акцент робиться на почутті агресії та неконструктивної взаємодії).

Починається другий день з привітання всіх учасників та нагадування минулого заняття.

Напруга групи може виникати у ситуації неуспіху будь-якого учасника під час вправи. Це, з одного боку, показник ефективної дії, показник лабіалізації, «точного влучання». З іншого боку, напруга учасника може стати серйозною перешкодою для подальшої роботи, оскільки виникає небезпека активізації захисних механізмів. Тому з метою ефективного впливу тренера необхідно періодично вводити техніки, що дозволяють знімати або фіксувати та усвідомлювати ступінь напруги учасників. Показник напруженості може бути свого роду діагностикою самопочуття членів групи, правильного перебігу тренінгу.

Вправа «Покажи мімікою» [53]. Мета вправи зняти напругу між учасниками тренінгу та налаштувати на спільну працю.

Для вправи потрібно заздалегідь підготувати картинки з зображенням різних почуттів (безвихідь, втрата, гнів, сором, любов і т. ін.). Тренер просить вийти до нього 1 людину, а усіх інших відвернутися. Тренер показує картинку тому, хто підійшов до нього та просить показати мімікою почуття, яке зображено на картинці. Коли всі повернулись людина, яка знаходиться біля тренера показує за допомогою міміки те, що було зображено на картинці. Задача інших учасників відгадати почуття. Гра продовжується до тих пір, поки всі не побувають у центрі.

Вправа «Тарілка з водою» [53]. Мета вправи: сприяти розвитку взаєморозуміння та підтримки у колективі.

Учасники групи за командою психолога заплющують очі й мовчки, по черзі (колу) передають тарілку з водою один одному.

В результаті при передачі розвиваються способи комунікації, пошук рук партнерів до моменту передачі тарілки, попередження про передачу дотиком.

Після виконання вправи тренер запитує: що, на вашу думку, не вдалось? Як це можна виправити, що необхідно для цього зробити? Які емоції відчували під час цієї вправи?

Перегляд двох хвилинних роликів зі сценками неконструктивної взаємодії.

Далі ведучий включає міні ролики на 2 хвилини з короткими ситуаціями де показана неконструктивна взаємодія. Після кожного ролику ведучий ставить питання: що ви можете сказати про цей ролик? Як можна ще відреагувати на такі події? Чи траплялись такі ситуації з вами у житті? Що ви робили в таких ситуаціях? На вашу думку, ви могли б відреагувати по іншому?

Вправа «Промінь неконструктивної взаємодії» [53]. Ведучий малює коло в якому пише слово неконструктивна взаємодія. Далі від цього кола він малює промінчики та просить назвати якомога більше складових неконструктивної взаємодії. Наприклад: сварки, бійки, крик і таке інше. Після того, як всі учасники перерахували складові ведучий малює від негативних характеристик ще промінчики та просить учасників назвати ситуації при яких ці складові можуть проявлятися.

Після виконання вправи іде обговорення та підбивається підсумок.

Вправа «Незакінчене речення» [53]. Учасникам пропонується по черзі закінчити речення: я не переносу, коли Я не чую, коли..... Коли я виходжу з себе, то Коли я відчуваю злість, то Заспокоїтися я можу, якщо.....

Зворотний зв'язок [26]. Тренер пропонує сісти в коло та кожному з учасників тренінгу сказати, що він виніс із заняття для себе. Тренер пропонує групі сісти в тісніше коло і каже: «Давайте згадаємо весь сьогоднішній день... Я прошу кожного сказати, що сьогодні було для нього важливим, що стало «сухим залишком дня»?»

Вправа «Оплески по колу» [26]. Завершується день вправою під назвою «Оплески по колу». Тренер дякує групі за виявлену ініціативу на занятті та віддачу учасників та пропонує гру, в ході якої оплески звучать спочатку тихо, а потім з кожним плеском посилюються і наприкінці звучать

голосно. Першим починає тренер, він обирає учасника поглядом і починає тихенько йому плескати, дивлячись йому в очі, підходить до учасника продовжуючи аплодувати. Потім цей учасник вибирає із групи наступного, кому вони аплодують удвох і так далі. Останньому учаснику аплодує вже вся група.

3 день (тривалість 60 хвилин)

Мета третього дня – робота з розвитком соціальних компетенцій.

Починається третій день з привітання всіх учасників та нагадування минулого заняття.

Вправа «Вирішення конфлікту в команді» [26]. Мета гри – розвиток навичок спілкування, розуміння різниці вглядів, пошук компромісу та спільне розв'язання проблем.

Створіть сценарій конфліктної ситуації в команді. Наприклад, два члени команди мають різний погляд на те, як вирішити завдання. Далі учасникам гри призначаються ролі: представники команди, які знаходяться в конфлікті, та треті сторони, які допоможуть у вирішенні конфлікту.

Хід гри:

Учасникам пояснюється конфліктна ситуація та її обставини; розподіляються ролі між ними.

Розгортання сценарію: учасники починають взаємодіяти відповідно до своїх ролей. Тренер повинен спонукати учасників висловлювати свої погляди, слухати інших та шукати компромісні рішення.

Ведення дискусії: після розв'язання ситуації проводиться обговорення гри та звертається увага на ефективні способи спілкування, взаєморозуміння та спільне розв'язання проблем.

Зворотний зв'язок [26]. Тренер пропонує сісти в коло та кожному з учасників тренінгу сказати, що він виніс із заняття для себе. Тренер пропонує групі сісти в тісніше коло і каже: «Давайте згадаємо весь сьогоднішній день... Я прошу кожного сказати, що сьогодні було для нього важливим, що стало «сухим залишком дня»?»

Вправа «Оплески по колу» [26]. Завершується день вправою під назвою «Оплески по колу». Тренер дякує групі за виявлену ініціативу на занятті та віддачу учасників та пропонує гру, в ході якої оплески звучать спочатку тихо, а потім з кожним плеском посилюються і наприкінці звучать голосно. Першим починає тренер, він обирає учасника поглядом і починає тихенько йому плескати, дивлячись йому в очі, підходить до учасника продовжуючи аплодувати. Потім цей учасник вибирає із групи наступного, кому вони аплодують удвох і так далі. Останньому учаснику аплодує вже вся група.

4 день (тривалість 60 хвилин)

Мета – продовження роботи з неконструктивною взаємодією.

Починається четвертий день з привітання всіх учасників та нагадування минулого заняття.

Вправа «Лозунг проти неконструктивної взаємодії» [53]. 1 етап. Ведучий просить, щоб кожен учасник тренінгу придумав та намалював свій лозунг проти неконструктивної взаємодії. Процес продовжується 6-7 хвилин, після чого іде обговорення.

2 етап. Після обговорення учасникам пропонують розбитися по групах. Тут важливо, щоб кожен учасник пішов у ту групу, яка йому близька за його розумінням почуття неконструктивної взаємодії. Потім ведучій просить кожну групу об'єднати свої лозунги та зробити спільну презентацію.

Вправа «Чарівна лавка» [53]. Ведучий тренінгу просить всіх учасників представити, що існує така крамниця в якій відбуваються справжні дива та продаються такі якості, як: почуття гумору, терпіння, довіра, ласка, сміливість, розсудливість, любов і т. ін. Далі ведучій говорить, що він продавець цієї лавки та пропанує обміняти у нього негативну якість на ту котра складає негативні риси особистість. При цьому продавець перед обміном запитує:

Навіщо учаснику потрібна та якість, яку він хоче обміняти?

Як йому у житті заважає та якість, якої він хоче позбутися?

Зворотний зв'язок [26]. Тренер пропонує сісти в коло та кожному з

учасників тренінгу сказати, що він виніс із заняття для себе. Тренер пропонує групі сісти в тісніше коло і каже: «Давайте згадаємо весь сьогоднішній день... Я прошу кожного сказати, що сьогодні було для нього важливим, що стало «сухим залишком дня»?

Вправа «Оплески по колу» [26]. Завершується день вправою під назвою «Оплески по колу». Тренер дякує групі за виявлену ініціативу на занятті та віддачу учасників та пропонує гру, в ході якої оплески звучать спочатку тихо, а потім з кожним плеском посилюються і наприкінці звучать голосно. Першим починає тренер, він обирає учасника поглядом і починає тихенько йому плескати, дивлячись йому в очі, підходить до учасника продовжуючи аплодувати. Потім цей учасник вибирає із групи наступного, кому вони аплодують удвох і так далі. Останньому учаснику аплодує вже вся група.

5 день (тривалість 60 хвилин)

Мета – опанувати методи релаксації та зняття напруги.

Починається п'ятий день з привітання всіх учасників та нагадування минулого заняття.

Дихальні техніки. Користь різних видів дихальних технік була відома ще в давнину. Дихальні вправи сприяють розслабленню, допомагають звільнитися від тривоги та неспокійних думок. У поєднанні з позитивною установкою дихальні вправи допомагають виробити спокійний та позитивний погляд на життя загалом. Але виконувати такі вправи потрібно правильно і регулярно, щоб на собі відчути їх позитивний ефект.

Тренер пропонує підготуватися до виконання дихальних вправ.

На перший погляд, користуватися дихальними техніками дуже просто, але насправді необхідна певна підготовка. Для початку спробуйте сконцентруватися на власному диханні й поспостерігати за ним. Як тільки ви задумаетесь про ритм і глибину дихання, відразу відчуєте, що воно змінюється.

У такій ситуації швидкість вдихів і видихів сповільнюється, а звичайний

ритм вирівнюється. Зазвичай ми залучаємо при диханні лише верхню частину живота та область у нижніх ребрах. Але дихальні практики передбачають розкриття всього тіла. Для початку:

- виберіть зручне положення (сидячи або лежачи);
- покладіть руки так, щоб кінчики пальців знаходилися в нижній частині живота;
- спробуйте направити туди кілька вдихів, розширюючи область живота.
- поступово збільшуйте глибину проникнення вдиху.
- повністю розслабте горло.
- спробуйте направити подих до хребта, відчуйте, як задня частина тулуба наповнюється повітрям і «здувається» з видихом.

Навіть 5 хвилин такого дихання допомагає впоратися зі стресом. Щоб домогтися більш помітного ефекту, варто освоїти та регулярно виконувати спеціальні вправи.

Аутогенне тренування [26]. Аутогенне тренування – це процес самонавіювання, основним способом якого є слово, звернене до себе, слово, спрямоване на саморегуляцію мимовільних функцій організму. Руховий апарат людини регулює майже половина клітин головного мозку, тому при самонавіюванні для розслаблення мускулатури, клітини мозку посилають у м'язову систему відповідні імпульси.

Психічні аспекти аутогенного тренування:

- виховання в людини навичок «образних уявлень»;
- аутогенна медитація (meditation – роздум, споглядання), аутогенне занурення;
- вироблення навички мобілізації психофізіологічного стану і т. ін.

Аутогенне тренування. Тренер пропонує засвоїти аутогенне тренування, що допомагає засвоєнню прийомів м'язової релаксації, розвитку концентрації уваги та сили уявлень, уміння контролювати свою поведінку. Завдяки аутогенному тренуванню, можна керувати психічним станом, знизити рівень

тривожності.

Займіть зручну для вас позу та заплющити очі. При виконанні всіх вправ не забувайте про глибоке дихання. Ви повинні робити глибокий вдих і одночасно напружувати відповідні групи м'язів. Пам'ятайте, що м'язи напружуються тільки на вдиху! Розслабляйте групу м'язів під час повного видиху. Фіксуйте свою увагу на приємних відчуттях, при розслабленні тієї групи м'язів. Ця вправа сприяє повній релаксації та допоможе вам у будь-якій ситуації знизити рівень тривожності та зняти напругу. Отже, почнемо нашу релаксацію.

Проробляємо праву кисть руки. Робимо повільно дуже глибокий вдих разом із тим з усією силою стискаємо сильний кулак правою рукою. Після цього ми робимо повний видих, намагаючись випустити все повітря з наших легенів і одночасно з тим розтискаємо і розслабляємо кисть, при цьому фіксуючи свою увагу на тих відчуттях, які з'являються у вас у розслаблених м'язах кисті та передпліччі. Зосередьте свою увагу на тому, як у м'язах кисті та передпліччя з'являється приємна тяжкість, м'язи наповнюються теплом. Відчуйте, як із м'язів йде вся втома. Зафіксуйте у своїй пам'яті це почуття приємного розслаблення та заспокоєння.

Проробляємо ліву кисть руки. Вправу виконують за аналогією з попередньою, права рука замінюється на ліву.

Концентруємось на правому плечі. Зробіть дуже глибокий вдих, одночасно з цим стисніть праву руку в кулак і напружте біцепс правої руки. Видихніть і знову зробіть глибокий вдих, сильно стискаєте в кулак праву руку, при цьому не забуваємо напружувати біцепс правої руки. Потім робіть спокійний повний видих, розслабте кисть та біцепс. Сконцентруйте свою увагу на тому, як у м'язах правої руки з'являються приємні відчуття, постарайтеся всю увагу загострити на цьому відчутті. Почуття втоми залишає ваше тіло. Ви розслаблюєтесь та відпочиваєте. Зафіксуйте у пам'яті приємні відчуття тепла та спокою, що виникають при розслабленні м'язів вашої правої руки.

Концентрація на ліве плече. Вправу виконують за аналогією з попередньою.

Проробляємо м'язи чола. На вдиху максимально підійміть брови вгору. При цьому очі залишаються закритими. На видиху розслабте м'язи чола. Відчуйте, як м'язи чола розслаблюються.

Концентруємося на м'язах носа та повік. Очі залишаються закритими. На вдиху сильно наморщите ніс і міцно заплющте очі. На видиху розслабте м'язи носа та м'язи повік. Дайте собі можливість відчутти, як у вас розслабляються м'язи обличчя.

Концентрація на м'язах рота. Заплющте очі, розслабтеся. На вдиху різко напружте м'язи рота, а кути рота постарайтеся якнайсильніше опустити вниз. На видиху розслабте м'язи рота. Відчуйте приємне відчуття від того, як у вас розслабляються не лише м'язи рота, а й усі м'язи обличчя. Сконцентруйтеся на цьому.

Концентрація на м'язах шиї. Робимо глибокий і потужний вдих, при цьому намагаємося якнайсильніше нахилити голову вперед, а лопатки максимально підняти вгору і зрушити їх до хребта. На видиху поступово розслабте м'язи шиї, а лопатки різко опустіть униз. Постарайтеся якнайглибше відчутти та зафіксувати в пам'яті, як у м'язах шиї та в області комірцевої зони з'являється тепло та приємне відчуття тяжкості.

Працюємо з м'язами живота. На вдиху треба сильно напружити та втягнути всередину м'язи живота. Спокійно видихаючи, слід розслабити м'язи живота та відчутти, як приємне тепло розливається в області сонячного сплетіння, як м'язи живота наповнюються приємною вагою. Відчуйте, як вас залишає почуття втоми та виникає почуття спокою.

Проробляємо м'язи в області проміжності. На вдиху необхідно сильно напружити та втягнути всередину м'язи проміжності. На видиху розслабте м'язи проміжності та відчуйте, як у них з'являється приємне почуття тепла та тяжкості.

Концентруємось на м'язах правого стегна. На вдиху треба різко

напружити м'язи правого стегна. На видиху розслабте м'язи стегна. Зафіксуйте у своїй пам'яті ті приємні відчуття тяжкості та тепла, які з'явилися у м'язах стегна.

Переходимо на м'язи лівого стегна. Вправу виконують за аналогією з попередньою.

Проробляємо м'язи правої стопи. Праву ногу витягніть уперед. Поставте її на п'яту. На вдиху великий палець правої ноги максимально на себе. На видиху розслабте м'язи, відпустіть великий палець. Зафіксуйте у своїй пам'яті ті приємні відчуття тепла та тяжкості, які з'являється у м'язах стопи. Ви розслаблені. Запам'ятайте ці приємні відчуття. Протягом деякого часу насолоджуйтесь цим відчуттям розслаблення.

Працюємо з м'язами лівої стопи. Вправу виконують за аналогією з попередньою.

Активне цілеспрямоване самонавіювання – основна частина аутогенного тренування. Словесні форми самонавіювання повинні бути індивідуалізовані, вимовляється наказовим тоном від першої особи однини теперішнього часу і без частки «не». Потрібно вселяти «я сильний» замість «я не слабкий». Словесні формули-фрази повинні вимовлятися у певній послідовності:

- спочатку вимовляються фрази, що викликають загальний спокій, відпочинок, релаксацію;
- потім – спеціальні фрази або формули, що застосовуються для цілеспрямованого психологічного впливу;
- наприкінці – тонізуючі, мобілізуючі формули, створені задля зняття розслаблення.

В основі методики регуляції м'язового тону лежить метод прогресуючої релаксації. Кожному типу емоційного реагування відповідає підвищена напруга певної групи м'язів, наприклад, стан зниженого настрою відповідає напрузі м'язів дихальної системи, стан страху – напрузі м'язів органів артикуляції, фонації, мимічних м'язів. Враховуючи прямий та

зворотний зв'язок між емоційним станом та відповідними групами м'язів, можна змінювати у потрібному напрямку свій психологічний стан.

Аутогенне тренування необхідно розпочати з освоєння фізіологічних основ м'язового розслаблення, що базуються на формуванні суб'єктивних відчуттів тяжкості та тепла. У цьому установка відчуття тяжкості пов'язані з розслабленням м'язів, тепла – з розширенням кровоносних судин.

Тренер пропонує засвоїти аутогенне тренування, що допомагає засвоєнню прийомів м'язової релаксації, розвитку концентрації уваги та сили уявлень, уміння контролювати свою поведінку. Завдяки аутогенному тренуванню, можна керувати психічним станом, знизити рівень тривожності.

Зворотний зв'язок [26]. Тренер пропонує сісти в коло та кожному з учасників тренінгу сказати, що він виніс із заняття для себе. Тренер пропонує групі сісти в тісніше коло і каже: «Давайте згадаємо весь сьогоднішній день... Я прошу кожного сказати, що сьогодні було для нього важливим, що стало «сухим залишком дня»?»

Вправа «Оплески по колу» [26]. Завершується день вправою під назвою «Оплески по колу». Тренер дякує групі за виявлену ініціативу на занятті та віддачу учасників та пропонує гру, в ході якої оплески звучать спочатку тихо, а потім з кожним плеском посилюються і наприкінці звучать голосно. Першим починає тренер, він обирає учасника поглядом і починає тихенько йому плескати, дивлячись йому в очі, підходить до учасника продовжуючи аплодувати. Потім цей учасник вибирає із групи наступного, кому вони аплодують удвох і так далі. Останньому учаснику аплодує вже вся група.

6 день (тривалість 60 хвилин)

Мета – продовження роботи з емоціями та підбивання підсумків тренінгової програми.

Починається останній (шостий) день з привітання всіх учасників та нагадування минулого заняття.

Вправа направлена на роботу з емоціями [53]. Спробуйте відтворити

будь-яку тілесну дію. Наприклад, напружте, а потім розслабте щелепи, стисніть кулаки, почніть важко дихати. Ви можете помітити, що це викликає смутну емоцію – у разі фрустрований страх. Якщо до цього переживання ви можете додати, скажімо, фантазію, уявлення про якусь людину або речі у вашому оточенні, які вас фруструють, емоція розгориться з повною силою. І навпаки, у присутності чогось або когось, що фруструє вас, ви помічаєте, що не відчуваєте емоції, поки не приймете як свої власні тілесні дії: стискаючи кулаки, збуджено дихаючи і т. і., ви починаєте відчувати гнів.

Вправа «Лінія мого життя» [53]. Спробуйте знову прожити значимі моменти свого життя, усвідомити та висловити викликані почуття. Намалюйте на аркуші паперу сходи, кожен ступінь яких позначатиме одну з важливих подій вашого життя – від народження до сьогоднішнього дня. Поставте собі запитання: «У якій точці я зараз?». Подумки «походіть» сходами, переживаючи відзначені вами події й стежачи за тим, які почуття ви при цьому відчуваєте. Задайте собі питання: як я усвідомлюю себе в контексті всієї минулої життєвої історії? Який буде наступний ступінь мого життя?»

Викликані спогадами емоції можна розділити з іншими. І якщо, скажімо, вам захочеться розсміятися, заплакати або стукнути по столу кулаком, не стримуйте себе – в повному, щирому переживанні почуттів і є мета вправи.

Вправа «Погляд» [53]. Учасники діляться на дві команди, які сідають навпроти один одного на відстані метра. Розмовляти під час вправи не можна. Учасники першої команди за сигналом ведучого виконують такі завдання одними очима посварити, потім похвалити свого співрозмовника;

Виберіть про себе, що зараз будете – хвалити або лаяти співрозмовника одними очима, і за командою ведучого передайте своє послання; завдання партнера – правильно розпізнати послання. Потім учасники другої команди виконують ці завдання.

Вправа «Гарячий стілець» [53]. По колу кожен з учасників сідає на стілець. Інші кажуть йому від однієї до трьох якостей, які цінують у цьому учаснику. Після того, як усі висловляться, що сидить на гарячому стільці може

поділитися своїми відчуттями з групою і потім поступитися стільцем наступному учаснику.

Підсумки. Це завершальна фаза тренінгу, фаза підбиття підсумків. Тут кожен отримує можливість говорити про те, як він оцінює себе та інших у процесі роботи групи. Тренер проводить аналіз загальних позитивних досягнень групи й вимагає зробити те саме кожного її члена.

Тренер пропонує сісти в коло та кожному з учасників тренінгу сказати, що він виніс із тренінгу для себе. У кінці тренер просить кожного з учасників висловитись з приводу: що було корисного саме для нього на тренінгу? Чим він буде користуватися? Які труднощі виникали під час виконання вправ?

Тренер дякує групі за виявлену ініціативу на занятті та віддачу учасників та завершує тренінг оплесками.

3.3. Аналіз результатів дослідження та оцінка ефективності корекційних заходів

Після проведення розробленої нами психокорекційної програми, ми провели повторне тестування за методиками «Тест соціального інтелекту», «Шкала діалогічності міжособистісних відносин», «Опитувальник компонентів емпатії» та «Тест соціально-психологічної адаптації». Метою повторного дослідження було оцінити ефективність розробленої нами психокорекційної програми. Для виявлення достовірних відмінностей ми провели математичний аналіз за допомогою t-критерія Стьюдента. Результати динаміки соціального інтелекту представлені у таблиці 3.1 (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Динаміка показників соціального інтелекту респондентів

	До проходження психотренінгу (середні значення)	Після проходження психотренінгу (середні значення)	t	p
СІ	1,9	4,7	25,2	0,01
СВІ	2,5	4,3	13,3	0,01

CBC	2,2	4,7	19,5	0,01
CBT	2	3,8	12,3	0,01
CBS	2,3	4,7	16,2	0,01

Примітка: CBI – фактор пізнання результатів поведінки; CBC – фактор класів поведінки; CBT – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки, CI – соціальний інтелект.

Аналіз динаміки соціального інтелекту показав, що за фактором пізнання результатів поведінки були виявлені значимі розбіжності ($t=25,2$ при $p \leq 0,01$). Показник t-статистичне. Тобто, можна стверджувати, що завдяки цілеспрямованому психологічному впливу зросла здатність передбачати наслідки поведінки у певній ситуації та те, що станеться надалі. Також були виявлені значимі розбіжності за фактором класів поведінки ($t=13,3$ при $p \leq 0,01$). Це свідчить про те, що збільшилась здатність до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини. Виявлені значимі розбіжності за фактором пізнання перетворення поведінки ($t=19,5$ при $p \leq 0,01$). Тобто, можна стверджувати, що збільшилась здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх. Виявлені значимі розбіжності за фактором пізнання системи поведінки ($t=12,3$ при $p \leq 0,01$). Це свідчить про те, що збільшилась здатність розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії та значення поведінки людей у цих ситуаціях. За показником соціальний інтелект теж були виявлені значимі розбіжності ($t=16,2$ при $p \leq 0,01$).

З таблиці для t-критерію знаходимо, що значенням для однопроцентного рівня ($p = 0,01$) при 30 ступенях волі дорівнює 2,74999, а при 18 ступенях волі 2,8784, тобто менше ніж отримані ($t=25,2$; $t=13,3$; $t=19,5$; $t=12,3$; $t=16,2$). З цього, робимо висновок, що показник t-статистичне більший за табличне значення, саме тому впроваджена програма призвела до збільшення рівня соціального інтелекту.

Наступною представимо результати до проведення та після проведення психокорекційної програми за методикою «Шкала діалогічності

міжособистісних відносин» (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Динаміка показників міжособистісних відносин респондентів

	До проходження психотренінгу (середні значення)	Після проходження психотренінгу (середні значення)	t	p
Діалогічність	3,8	4,8	5,6	0,01
Самоцінність	3,2	4,6	4,6	0,01
Конструктивність	2,7	4,3	5,1	0,01

Аналізуючи таблицю 3.2, робимо висновок, що за показниками діалогічність відносин ($t=5,6$ при $p \leq 0,01$), самоцінність ($t=4,6$ при $p \leq 0,01$) та конструктивність ($t=5,1$ при $p \leq 0,01$) виявлені значимі розбіжності. Так, як за всіма показниками t -статистичне більший за табличне значення можна стверджувати, що впроваджена програма призвела до збільшення рівня показників міжособистісних відносин здобувачів вищої освіти.

Далі представимо результати аналізу ефективності психокорекційної програми за методикою «Опитувальник компонентів емпатії» (див. табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Динаміка емпатії особистості

	До проходження психотренінгу (середні значення)	Після проходження психотренінгу (середні значення)	t	p
Емпатія	29,1	54,6	11,6	0,01

За результатами динаміки емпатії респондентів робимо висновок, що були виявлені значимі розбіжності за показником емпатія ($t=29,1$ при $p \leq 0,01$). Так, як t -статистичне більший за табличне значення можна стверджувати, що впроваджена програма призвела до збільшення рівня емпатії.

Останньої представимо результати аналізу ефективності за «Тестом соціально-психологічної адаптації» (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Динаміка соціально-психологічної адаптації особистості

	До проходження психотренінгу (середні значення)	Після проходження психотренінгу (середні значення)	t	p
Ескапізм	15,03	14,17	0,7	-
Адаптація	0,49	0,52	3	0,01
Самоприйняття	0,49	0,52	3	0,01
Прийняття інших	0,52	0,57	5	0,01
Емоційна комфортність	0,49	0,52	3	0,01
Інтернальність	0,42	0,44	2	-
Прагнення домінування	0,66	0,68	2	-

Аналізуючи таблицю 3.4, бачимо, що за показниками адаптація ($t=3$ при $p \leq 0,01$), самоприйняття ($t=3$ при $p \leq 0,01$), прийняття інших ($t=5$ при $p \leq 0,01$) та емоційна комфортність ($t=3$ при $p \leq 0,01$) виявлені значимі розбіжності. Робимо висновок, що показники t -статистичні більші за табличні значення, саме тому впроваджена програма призвела до збільшення рівнів адаптації, самоприйняття, прийняття інших та емоційна комфортність.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Актуальність психокорекційної програми підтверджується сучасним соціальним контекстом, де соціальні навички стають ключовими для успішної взаємодії та адаптації до змін. Розвиток соціальних компетенцій, таких як емоційний інтелект, емпатія та навички комунікації, має значущий вплив на особистісний та професійний успіх.

Перший день програми визначається як ключовий момент для створення позитивної атмосфери та згуртованості учасників. Запровадження вправ «Візитна картка» та «Тільки разом» дозволяє ефективно зняти напруженість та побудувати командний дух. Завдання, які стосуються спільних дій у парах, сприяють взаєморозумінню та встановленню позитивних взаємин. Другий день фокусується на роботі з емоціями та почуттями, зокрема на аспектах агресії та неконструктивної взаємодії. Впровадження вправ «Покажи мімікою» та «Тарілка з водою» спрямоване на розвиток взаєморозуміння та підтримки у групі. Третій та четвертий дні програми продовжують роботу з розвитку соціальних компетенцій та вирішення проблем неконструктивної взаємодії. Впровадження вправ «Вирішення конфлікту в команді» та «Лозунг проти неконструктивної взаємодії» дозволяє учасникам освоювати конструктивні методи взаємодії та розв'язання конфліктів. П'ятий день фокусується на методах релаксації та зниження напруги. Впровадження дихальних технік та аутогенного тренування надає учасникам інструменти для контролю над своїм психічним станом та зниження рівня тривожності. Останній, шостий день, призначений для підсумків. Вправи «Лінія мого життя» та «Погляд» сприяють рефлексії над особистим розвитком, а вправа «Гарячий стілець» допомагає вираженню власних емоцій та вражень від участі у тренінгу.

Наступним кроком було проведення повторного тестування за методиками «Тест соціального інтелекту», «Шкала діалогічності міжособистісних відносин», «Опитувальник компонентів емпатії» та «Тест соціально-психологічної адаптації» послідовно підтверджує ефективність

розробленої психокорекційної програми. Аналіз динаміки соціального інтелекту вказує на значуще покращення у всіх аспектах сприйняття та розуміння соціальних ситуацій.

Зокрема, підвищення здатності передбачати наслідки поведінки, логічного узагальнення, розуміння перетворення поведінки та системи поведінки є об'єктивними показниками успішності програми. Також, за результатами тестування, виявлені значущі покращення у рівні соціального інтелекту, що свідчить про сприятливий вплив психокорекційних заходів на цей аспект особистісного розвитку.

Аналіз за «Шкалою діалогічності міжособистісних відносин» підтверджує позитивні зміни у діалогічності, самооцінці та конструктивності взаємин. Значуще підвищення рівня діалогічності свідчить про поліпшення комунікативних навичок та готовності до побудови взаємовигідних міжособистісних відносин.

Результати за «Опитувальником компонентів емпатії» вказують на значимий ріст рівня емпатії серед учасників. Психокорекційна програма сприяла покращенню спроможності розуміти та співпереживати емоції інших людей.

Нарешті, аналіз за «Тестом соціально-психологічної адаптації» демонструє визначені позитивні зрушення у сферах адаптації, самоприйняття, прийняття інших та емоційної комфортності. За цими показниками, учасники програми виявили значущий прогрес, що підкреслює ефективність заходів з корекції.

Загальний висновок базується на статистично значущих результатах у всіх областях досліджень, що дає підставу стверджувати, що психокорекційна програма має позитивний вплив на соціальні компетенції та психосоціальний стан учасників. Розроблена програма виявилася успішною у досягненні своєї мети та сприяє вдосконаленню соціальних навичок та психологічного благополуччя учасників.

ВИСНОВКИ

1. У кваліфікаційній (магістерській) роботі нами було розглянуто теоретико-методологічні основи вивчення проблеми розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості. У висвітленому розділі досліджено проблему соціального успіху, визначено його соціальний контекст та психологічні аспекти. Детально розглянуто історію вивчення поняття успішності в психолого-педагогічній науці та виокремлено основних вчених, що працювали в цій області. Додатково, розглянуто аспекти емоційного відчуття успіху та його відмінності від результату діяльності. Зазначено, що успіх може бути емоційно забарвлений, у відміну від об'єктивного результату. Підкреслено, що успіх – це не лише результат діяльності, але й позитивна оцінка від спостерігачів чи самооцінка особистості. У розділі висвітлено роль самосвідомості в психології успіху, розкрито її як психічний феномен, який утворюється у процесі розвитку людини. Описано, що самосвідомість є продуктом розвитку і включає у себе усвідомлення ролі та місця в суспільстві, порівняльний аналіз цінностей та усвідомлення внутрішнього «Я».

2. За допомогою констатувального експерименту нами було досліджено соціальні компетенції особистості за допомогою методик: «Тест соціального інтелекту» Гілфорда, для дослідження здатності розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах; «Шкала діалогічності міжособистісних відносин» С. В. Духновського, для діагностики прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів; «Опитувальник компонентів емпатії» С. Барон-Коена та ін., для дослідження здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей; «Діагностика соціально-психологічної адаптації К. Роджерса, Р. Даймонда, для дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості. За результатами дослідження ми виявили особливості розвитку соціальних компетенцій у різних групах здобувачів

вищої освіти, що навчаються на заочній та денній формах навчання. Отже, результати цього розділу вказують на важливість дослідження та розвитку соціальних компетенцій в освітньому середовищі та можливості вдосконалення їх за допомогою спеціально розроблених програм. Дані висновки створюють підстави для подальших досліджень у цьому напрямі та розвитку ефективних методик для підвищення соціальної компетентності у різних груп населення.

3. Нами була розроблена програма соціально-психологічного тренінгу на тему «Розвиток соціальних компетенцій особистості» щодо розвитку соціальних компетенцій як складових успішності особистості. У нашій тренінговій програмі взяли участь 18 осіб різного віку та видів діяльності. В перший день тренінгової програми ми виробили загальні правила, які повинні дотримуватися усі учасники; провели вправи на зняття напруженої атмосфери, зниження рівня тривожності та зближення групи для подальшої плідної праці. Метою другого дня була робота з емоціями та почуттями (акцент робився на почутті агресії та неконструктивної взаємодії). Метою третього дня була робота з розвитком соціальних компетенцій. На четвертому занятті ми продовжили роботу з неконструктивною взаємодією. На п'ятому тренінговому занятті респонденти опановували методи релаксації та зняття напруги. І метою заключного заняття стало продовження роботи з емоціями та підбивання підсумків тренінгової програми.

5. Після проведення розробленої нами психокорекційної програми, ми провели повторне тестування за методиками «Тест соціального інтелекту», «Шкала діалогічності міжособистісних відносин», «Опитувальник компонентів емпатії» та «Тест соціально-психологічної адаптації». Метою повторного дослідження було оцінити ефективність розробленої нами психокорекційної програми. Для виявлення достовірних відмінностей ми провели математичний аналіз за допомогою t-критерія Стьюдента.

Нами були отримані наступні результати: аналіз динаміки «Соціального інтелекту» показав, що за фактором пізнання результатів поведінки були

виявлені значимі розбіжності. Тобто, можна стверджувати, що завдяки цілеспрямованому психологічному впливу зросла здатність передбачати наслідки поведінки у певній ситуації та те, що станеться надалі. Збільшилась здатність до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини. Збільшилась здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх. Збільшилась здатність розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії та значення поведінки людей у цих ситуаціях. За показником соціальний інтелект теж були виявлені значимі розбіжності. З цього, робимо висновок, що показник t-статистичне більший за табличне значення, саме тому впроваджена програма призвела до збільшення рівня соціального інтелекту.

Наступною результати до проведення та після проведення психокорекційної програми за методикою «Шкала діалогічності міжособистісних відносин». За показниками діалогічність відносин, самоцінність та конструктивність виявлені значимі розбіжності. Так, як за всіма показниками t-статистичне більший за табличне значення можна стверджувати, що впроваджена програма призвела до збільшення рівня показників міжособистісних відносин особистості.

За результатами «динаміки емпатії» робимо висновок, що були виявлені значимі розбіжності за показником емпатія. Так, як t-статистичне більший за табличне значення можна стверджувати, що впроваджена програма призвела до збільшення рівня емпатії.

Останніми представимо результати аналізу ефективності за «Тестом соціально-психологічної адаптації». За показниками адаптація, самоприйняття, прийняття інших та емоційна комфортність виявлені значимі розбіжності. Робимо висновок, що показники t-статистичні більші за табличні значення, саме тому впроваджена програма призвела до збільшення рівнів адаптації, самоприйняття, прийняття інших та емоційна комфортність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агарков О. А. Індивідуальність в цифрову епоху: як соціальні мережі впливають на самоідентифікацію та соціальну поведінку особистості [Електронний ресурс] / Олег Анатолійович Агарков // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. – 2023. – № 1. – С. 73–78. – Режим доступу: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.1.12> (дата звернення: 01.12.2023). – Назва з екрана.
2. Андрієвська В. В. Мова й мовлення в структурі професійної компетентності психолога / В. В. Андрієвська // Наукові записки інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. – К. : Ніка-Центр, 2010. – Вип. 38. – С. 46–63.
3. Андрошук І. Комунікативна компетентність як важливий засіб ефективної взаємодії учасників освітнього процесу [Електронний ресурс] / Ірина Андрошук // Молодь і ринок. – 2022. – № 3/201. – Режим доступу: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259914> (дата звернення: 01.12.2023). – Назва з екрана.
4. Ануфрієва Н. М. Комунікативна компетентність особистості / Н. М. Ануфрієва // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка. – 2002. – Вип. 12/13. – С. 52–55.
5. Бакаленко О. А. Психологічна компетентність як ключова компетентність сучасного фахівця / О. А. Бакаленко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: "Теорія культури і філософія науки". – 2018. – Вип. 58. – С. 132–138.
6. Балей С. Вибрані праці з соціальної і педагогічної психології / С. Балей. – Тернопіль : [б. в.], 1995. – 46 с.
7. Безносюк О. П. Вплив емоційного інтелекту на успішність діяльності [Електронний ресурс]: thesis / Безносюк Оксана Петрівна, Beznosiuk Oksana. – [Б. М.], 2020. – Режим

доступу: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/43232> (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

8. Березовська Л. Саморегуляція та міжособистісні стосунки в молоді: емпіричний ракурс [Електронний ресурс] / Л. Березовська, М. Бекар // Вісник Національного університету оборони України. – 2023. – С. 12–19. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-75-5-12-19> (дата звернення: 02.12.2023). – Назва з екрана.

9. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. для студ. ВНЗ / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2008. – 840 с.

10. Бойко С. П. Зовнішній імідж особистості [Електронний ресурс] : thesis / Бойко С. П. – [Б. м.], 2018. – Режим доступу: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/11524> (дата звернення: 01.12.2023). – Назва з екрана.

11. Бойко О. Самооцінка як важливий критерій становлення особистості [Електронний ресурс] / О. Бойко, Г. Горун // Вісник Національного університету оборони України. – 2023. – С. 29–34. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-72-2-29-34> (дата звернення: 02.12.2023). – Назва з екрана.

12. Борозенцев М. Мотивація особистості та успішність діяльності [Електронний ресурс] / Максим Борозенцев, Тетяна Борозенцева // The Globalization of Scientific Knowledge: Theoretical and Practical Research. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-164-0-14> (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

13. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : Підручник / Н. Ю. Бутенко. – Київ : КНЕУ, 2004. – 383 с.

14. Васюк Т. І. Самооцінка як показник моральної зрілості особистості / Т. І. Васюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – 2005. – № 5. – С. 48–52.

15. Вікова психологія. – Київ : Рад. шк., 1976. – 269 с.

16. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на фізичне та психічне здоров'я людини [Електронний ресурс] / Oksana Shynkaruk [та ін.] // Physical education, sports and health culture in modern society. – 2018. – № 2(42). – С. 13–24. – Режим доступу: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2018-02-13-24> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

17. Гарькавець С. Соціально-психологічні впливи та процес соціалізації особистості в умовах трансформаційних змін / С. Гарькавець // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія: – 2014. – Вип. 1. – С. 27–31. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknup_2014_1_9.

18. Гичко Ю. Емоційна компетентність особистості у психологічному дискурсі / Ю. Гичко // Вісник Національного університету оборони України. – 2019. – № 2 (52). – С. 33–39.

19. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс ; [пер. з англ.]. – К. : Основи, 1999. – 726 с.

20. Гладкова М. А. Аспекти становлення особистості. Інтелектуальний потенціал особистості / М. А. Гладкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2002. – Вип. 42/45. – С. 214–215.

21. Горбунова В. Успішність у діяльності: проблема прогностичності психологічного аналізу / В. Горбунова // Психологія і суспільство. – 2012. – № 4 (50). – С. 140–146.

22. Горнар І. І. Особистість та особливості її вияву [Електронний ресурс] / І. І. Горнар // PEDAGOGY, PSYCHOLOGY AND TEACHING METHODS: INTERNATIONAL EXPERIENCE. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-114-5-18> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

23. Гринечко А. Роль самооцінювання в процесі самовизначення особистості / А. Гринечко // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2012. – Вип. 3. – С. 227–235.

24. Гузій Д. М. Соціальний інтелект як передумова формування інформаційного суспільства / Д. М. Гузій // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 1995. – [Вип. 1]. – С. 119–121.

25. Доценко Л. В. Культура спілкування як основна складова професіоналізму майбутніх психологів [Електронний ресурс] : thesis / Доценко Людмила Василівна. – [Б. м.], 2016. – Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/20206> (дата звернення: 02.12.2023). – Назва з екрана.

26. Євдокимова Н. О. Соціально-психологічний тренінг як технологія розвитку особистості студента / Н. О. Євдокимова // Вісник Національного університету оборони України. – 2014. – № 4 (41). – С. 211–217.

27. Загальна, вікова і педагогічна психологія : Практикум. – К. : [б. в.], 1980. – 208 с.

28. Карпенко Є. Суб'єктно-ціннісні особливості процесу самоактуалізації особистості / Є. Карпенко // Психологія особистості. – 2012. – С. 59–68.

29. Касьяненко М. Професійне становлення особистості [Електронний ресурс] / М. Касьяненко // Public communication in science: philosophical, cultural, political, economic and it context / chair О. Сорока. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://doi.org/10.36074//15.05.2020.v3.24> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

30. Кісарчук З. Г. Методологія і методи практичної психології / З. Г. Кісарчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 2. – С. 53–57.

31. Климчук В. О. Математичні методи у психології : навч. посіб. / В. О. Климчук. – Київ : Освіта України, 2009. – 288 с.

32. Климчук В. О. Сучасне психологічне консультування та психотерапія: дискурс соціального конструкціонізму та інтеракційний контекст / В. О. Климчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 2 (167). – С. 63–68.

33. Козьменко О. Успіх та успішність особистості: психологічний вимір [Електронний ресурс] / Олена Козьменко // Перспективи та інновації науки. – 2022. – № 6(11). – Режим доступу: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6\(11\)-440-449](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-6(11)-440-449) (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

34. Козьменко О. І. Успішність як духовно-культурна цінність вищої освіти США [Електронний ресурс] / О. І. Козьменко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2020. – Т. 95, № 2. – С. 57–68. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-95-2-57-68> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

35. Козьменко О. Успіх як соціально-психологічний концепт [Електронний ресурс] / Олена Козьменко, Катерина Сотнікова // Перспективи та інновації науки. – 2022. – № 9(14). – Режим доступу: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9\(14\)-585-599](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9(14)-585-599) (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

36. Колісник Л. О. Емоційний чи соціальний інтелект? [Електронний ресурс] : thesis / Колісник Людмила Олексіївна, Колесник Людмила Алексеевна, Kolisnyk Liudmyla Oleksiivna. – [Б. м.], 2016. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/47397> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

37. Корміло О. Особливості розвитку емпатійності у студентів різного фахового спрямування : монографія / О. Корміло // Психологія особистості. – 2011. – 1 (2). – С. 64–70.

38. Корнілов К. Н. Психологія : Підручник / К. Н. Корнілов. – Київ : Вища шк., 1947. – 160 с.

39. Корольова А. В. Стратегії і тактики комунікативної поведінки учасників спілкування в ситуації конфлікту / А. В. Корольова // *Studia linguistica*. – 2008. – Вип. 1. – С. 48–53.

40. Корякін О. О. Особливості соціалізації особистості [Електронний ресурс] : thesis / Корякін О. О., Вертепова І. Ю. – [Б. м.], 2007. – Режим

доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/17397> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

41. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : Навч. Посіб. / О. В. Кубрак. – Суми : Унів. Кн., 2001. – 208 с.

42. Лавриненко Г. А. Конструктивне розв'язання конфліктів: форми, стратегії і способи вирішення [Електронний ресурс] / Г. А. Лавриненко // Політичне життя. – 2023. – № 1. – С. 15–23. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.1.2> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

43. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність» : теоретичний аналіз / С. В. Лейко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – № 4. – С. 128–135.

44. Лисенко Л. Емпатія як компонент професійної компетентності у майбутніх психологів [Електронний ресурс] / Людмила Лисенко // Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences. – [Б. М.], 2021. – Режим доступу: <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v.3.46> (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

45. Лосієвська О.Г. Психологічні засади розвитку комунікативних компетенцій професіоналізму майбутнього фахівця гуманітарного профілю : монографія / О.Г. Лосієвська. – К. : ПВТП «LAT&K», 2020. – 320 с.

46. Малій Н. Інтернальність як психологічна передумова професійного становлення особистості студентів-психологів / Н. Малій // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2019. – № 6 (98). – С. 349–364.

47. Марчук С. В. Теоретичний аналіз поняття емоційного інтелекту в психології [Електронний ресурс] / С. В. Марчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. – 2022. – № 3. – С. 20–23. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.3.4> (дата звернення: 31.05.2022). – Назва з екрана.

48. Матеюк О. Соціальний інтелект: історія виникнення, динаміка точок зору на його сутність та зміст [Електронний ресурс] / Олег Матеюк,

Юлія Суходоля // Psychology Travelogs. – 2023. – № 1. – С. 116–127. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31891/pt-2023-1-12> (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

49. Методика «Опитувальник компонентів емпатії» / С. Барон-Коен.
50. Методика «Тест соціального інтелекту» / Дж. П. Гілфорд.
51. Методика «Тест соціально-психологічної адаптації» / К. Роджерс, Р. Даймонд.
52. Методика «Шкала діалогічності міжособистісних відносин» / С. В. Духновський.
53. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : Навч. посіб. / К. Л. Мілютіна. – Київ : МАУП, 2004. – 192 с.
54. Мотков С. О. Адаптаційні механізми особистості / С. О. Мотков // Психологія і особистість. – 2019. – № 2 (16). – С. 22–36.
55. Носенко Е. Емоційний інтелект: концептуалізація феномена, основні функції : монографія / Е. Носенко, Н. Коврига. – Київ : Вища школа, 2003. – 126 с.
56. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: : Навч. посіб. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Київ : Академвидав, 2005. – 448 с.
57. Орбан-Лембрик Л. Психологія професійної комунікації : монографія / Л. Орбан-Лембрик. – Чернівці : Книги, 2009. – 528 с.
58. Орішко Н. Теоретико-методологічні засади проблеми індивідуальних стратегій самовдосконалення особистості / Н. Орішко // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – 2015. – Вип. 20, ч. 2. – С. 142–149.
59. Панов М. С. Соціально-психологічна адаптація особистості: дослідження феномену [Електронний ресурс] / М. С. Панов // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2019. – № 3(50)ТЗ. – С. 255–266. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-3-255-266> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

60. Панченко О. А. Особистість у турбулентному часі [Електронний ресурс] / О. А. Панченко, А. В. Кабанцева // Психологія життєвого простору особистості в сучасних умовах кризи, глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя. – [Б. м.], 2023. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.26427> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

61. Паращук В. Основи теорії мовної комунікації / В. Паращук, О. Семенюк // Навчальний посібник. – К. : Академія, 2010. – 240 с.

62. Подшивалкіна В. Соціальні умови та психологічні виміри тенденцій використання потенціалу особистості / Валентина Подшивалкіна // Психологія і суспільство. – 2009. – № 4 (38). – С. 127–137.

63. Пугарський С. В. Мотивація до самозмін як умова розвитку особистості [Електронний ресурс] : master's thesis / Пугарський Станіслав Васильович, Puharskyi Stanislav. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/37115> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

64. Радул В. Розвиток та формування якісних характеристик особистості / В. Радул // Рідна школа. – 2012. – № 8/9 (992/993). – С. 8–12.

65. Раєвська Я. Розвиток емоційної компетентності особистості: теоретичний дискурс [Електронний ресурс] / Яна Раєвська, Ольга Солякова // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія. – 2022. – № 3 (52). – С. 127–132. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2021.3.18> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

66. Самосвідомість як складник мовної компетенції особистості [Електронний ресурс] / М. І. Бобак [та ін.] // Медична освіта. – 2013. – № 1. – Режим доступу: <https://doi.org/10.11603/me.v0i1.799> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

67. Світлана С. Навички ххі століття в умовах пандемії covid-19 [Електронний ресурс] / Сумченко Світлана // Вісник науки та освіти. – 2023. –

№ 5(5). – Режим доступу: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-5\(5\)-437-450](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-5(5)-437-450) (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

68. Сікорський П. І. До проблеми формулювання понять «компетентність» і «компетенція» / П. І. Сікорський // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2014. – № 6. – С. 7–15.

69. Ситнік С. Емпатія як регулятор міжособистісної взаємодії [Електронний ресурс] / Світлана Ситнік // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія. – 2022. – № 4 (53). – С. 70–78. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2021.4.12> (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

70. Скрипаченко Т. В. Внутрішня мотивація та самодетермінація особистості / Т. В. Скрипаченко // Проблеми сучасної психології. – 2017. – № 2 (12). – С. 137–142.

71. Сметаняк В. Психологічні особливості ціннісного самовизначення особистості у ранній юності / В. Сметаняк // Психологія особистості. – 2012. – С. 177–183.

72. Смысловиттеві орієнтація та самоактуалізація особистості: огляд наукових парадигм [Електронний ресурс] / Ірина Родченкова [та ін.] // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2023. – № 1(60) 2023. – С. 98–110. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-60-1-98-110> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

73. Солодовніков Є. Лідерство як соціальне явище [Електронний ресурс] : thesis / Солодовніков Є., Колодяжна Алла Володимирівна. – [Б. м.], 2016. – Режим доступу: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/5098> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

74. Старинська О. Проблема психологічної сутності понять «соціальний інтелект» та «емоційний інтелект»: науковий дискурс [Електронний ресурс] / Олена Старинська // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія. – 2023. – № 3(56). – С. 40–44. –

Режим доступу: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.3.6> (дата звернення: 01.12.2023). – Назва з екрана.

75. Стратегії поведінки особистості в конфліктних ситуаціях [Електронний ресурс] / Юлія Бохонкова [та ін.] // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2021. – № 3(56)Т2. – С. 113–121. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2021-56-3-2-113-121> (дата звернення: 01.12.2023). – Назва з екрана.

76. Стрілецька І. Соціальний інтелект як чинник професійного становлення особистості [Електронний ресурс] / Інна Стрілецька // Psychology of Personality. – 1970. – Т. 6, № 1. – С. 285–292. – Режим доступу: <https://doi.org/10.15330/ps.6.1.285-292> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

77. Тарасова А. Р. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та стратегії поведінки у конфлікті [Електронний ресурс]: магістерська робота / Тарасова Анастасія Романівна. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/2364> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

78. Терещина О. Професійне самовизначення особистості [Електронний ресурс] : thesis / Терещина О., Колодяжна Алла Володимирівна. – [Б. м.], 2016. – Режим доступу: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/5099> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

79. Ткач Т. Психологічні детермінанти розвитку соціальних компетенцій [Електронний ресурс] / Тамара Ткач // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2021. – № 3(56)Т.1. – С. 151–160. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2021-56-3-1-151-160> (дата звернення: 19.10.2023). – Назва з екрана.

80. Толкунова І. Самоактуалізація особистості як чинник збереження її психологічного здоров'я [Електронний ресурс] / Інна Толкунова, Людмила Терещенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. –

2022. – № 4. – С. 81–86. – Режим
доступу: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2021.4.81-86> (дата
звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.

81. Тьопенко Ю. А. Діалогічність як спосіб формування толерантної особистості [Електронний ресурс]: thesis / Тьопенко Юлія Андріївна, Стежко Ю. Г. – [Б. м.], 2016. – Режим
доступу: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/7552> (дата
звернення: 03.12.2023). – Назва з екрана.

82. Фомін В. М. Світогляд і самовдосконалення особи / В. М. Фомін.
– К. : [б. в.], 1985. – 46 с.

83. Фролов П. У пошуках безпрограшного іміджу / П. Фролов // Політичний маркетинг та електоральні технології. – Запоріжжя : Гарт, 2002. – С. 84–94.

84. Харченко С. В. Соціальний інтелект та особистість: особливості взаємозв'язків / С. В. Харченко // Вісник Одеського національного університету. – 2009. – Т. 14, вип. 5. – С. 78–85.

85. Харченко С. В. Соціальний інтелект у професійній діяльності суб'єкта / С. В. Харченко // Право і безпека. – 2017. – № 3 (66). – С. 153–158.

86. Холод О. Соціальні комунікації як поняття в науковій галузі "Соціальні комунікації" / О. Холод // Психолінгвістика. – 2013. – № 12. – С. 286–293.

87. Циба В. Т. Системна соціальна психологія : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Т. Циба. – Київ : Центр навч. літ., 2006. – 328 с.

88. Цимбалюк І. М. Психологія : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І. М. Цимбалюк. – Київ : Професіонал, 2004. – 216 с.

89. Цюприк А. Я. Соціально-психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту особистості [Електронний ресурс]: thesis / Цюприк Андрій Ярославович. – [Б. м.], 2016. – Режим
доступу: <http://hdl.handle.net/123456789/1635> (дата звернення: 02.12.2023). – Назва з екрана.

90. Чака Г. Конфлікти і шляхи їх розв'язання / Г. Чака, Т. Чмут // Банківська справа. – 2000. – № 3. – С. 57–61.
91. Чебикін О. Психологічні особливості формування основ професійного іміджу: монографія / О. Чебикін. – Одеса, 2009. – 223 с.
92. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник : близько 2500 термінів / В. Б. Шапар. – Харків : Прапор, 2007. – 640 с.
93. Шаповал В. М. Соціалізація у суспільстві, що глобалізується / В. М. Шаповал // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Філософія. – 2012. – Вип. 39. – С. 15–24.
94. Юсіфова А. А. П'ятифакторна модель особистості [Електронний ресурс] / А. А. Юсіфова // PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY IN THE MODERN WORLD: THE ART OF TEACHING AND LEARNING. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-041-4-8> (дата звернення: 01.12.2023). – Назва з екрана.
95. Язвинська О. С. Емоційний інтелект та лідерські якості / О. С. Язвинська // Актуальні проблеми психології. Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – 2007. – Т. 5, вип. 7. – С. 335–341.
96. Ярова С. О. Розвиток емоційного інтелекту як інструменту формування ключових психосоціальних компетентностей XXI століття [Електронний ресурс] : thesis / Ярова Світлана Олександрівна. – [Б. м.], 2021. – Режим доступу: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18274> (дата звернення: 04.12.2023). – Назва з екрана.
97. Baron R. Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory / R. Baron., J. Parker // Handbook of emotional intelligence. – San Francisco, 2000. – 388 p.
98. Ekman P. Facial expressions of emotion / P. Ekman, H. Oster // Annual Review of Psychology. – 1979. – V. 30. – P. 527–554.
99. Horenburg M. „Soft skills“ [Electronic resource] / M. Horenburg // Journal für Ästhetische Chirurgie. – 2017. – Vol. 11, no. 1. – P. 40–43. – Mode of

access: <https://doi.org/10.1007/s12631-017-0110-7> (date of access: 04.12.2023). – Title from screen.

100. Ivashkevych E. Social Intelligence in the Paradigm of Cognitive Psychology: the Results of Study [Electronic resource] / E. Ivashkevych, L. Onufriieva // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, G. S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. – 2018. – No. 42. – P. 50–69. – Mode of access: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-42.50-69> (date of access: 19.10.2023). – Title from screen.

101. Maslow A. Motivation and personality / A. Maslow. – Harper and Row, 1970. – P. 153–172.

102. Mayer J. Hyman abilities: emotional intelligence / J. Mayer, R. Roberts // Annual Review of Psychology. – 2008. – P. 507–536.

103. Mehrabian A. Genetic Beyond IQ: Broad-based measurement of individual success potential or emotional intelligence / A. Mehrabian. – Washington. – Vol. 126. – Iss. 2. – 2000. – 239 p.

104. Shannon C. A Mathematical Theory of Communication / C. Shannon // ACM SIGMOBILE Computing and Communications Review. – Issue 1. – Vol. 5. – 2001. – P. 3–55.

Методика «Тест соціального інтелекту» Дж. П. Гілфорда

Соціальний інтелект – це здатність розуміти наміри, відчуття і емоційні стани людини по вербальних (словесним) і невербальних проявах. Соціальний інтелект – це, також, прояв далекоглядності в міжособових стосунках. Соціальний інтелект пов'язують із здатністю висловлювати швидкі, майже автоматичні думки про людей, прогнозувати найбільш вірогідні реакції людини. Це особливий «соціальний дар», що забезпечує гладкість в стосунках з людьми, продуктом якого є соціальне пристосування.

Автор методики Дж. Гілфорд розглядав соціальний інтелект як систему інтелектуальних здібностей, не залежних від чинника загального інтелекту і зв'язаних, перш за все, з пізнанням поведінкової інформації.

Згідно концепції Гілфорда, соціальний інтелект включає 6 чинників, пов'язаних з пізнанням поведінки:

1. пізнання елементів поведінки – здатність виділяти з контексту вербальну і невербальну експресію поведінки;
2. пізнання класів поведінки – здатність розпізнати загальні властивості в потоці експресивної або ситуативної інформації про поведінку;
3. пізнання стосунків поведінки – здатність розуміти стосунки;
4. пізнання систем поведінки – здатність розуміти логіку розвитку цілісних ситуацій взаємодії людей, сенс їх поведінки в цих ситуаціях;
5. пізнання перетворення поведінки – здатність розуміти зміну значення схожої поведінки (вербального і невербального) в різних ситуаційних контекстах;
6. пізнання результатів поведінки – здатність передбачати наслідки поведінки, виходячи з наявної інформації.

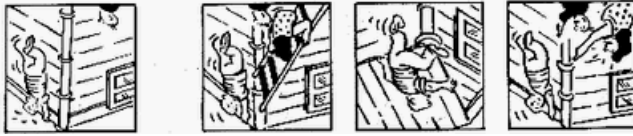
Субтест №1 «Історії із завершенням»

У цьому субтесті Ви матимете справу з картинками, на яких зображені життєві ситуації, що відбуваються з персонажем Барні. Барні – це лисий чоловік, по професії – офіціант. У ситуаціях також беруть участь дружина, маленький син і друзі Барні, з якими він зустрічається удома або в кафе.

У кожному завданні зліва розташований малюнок, що змальовує певну ситуацію. Визначите відчуття і наміри персонажів, що діють в ній, і виберіть серед трьох малюнків справа той, який показує найбільш правдоподібний варіант продовження (завершення) даної ситуації.

Розглянемо приклад:

Продовження Додатку А

На малюнку зліва Барні, що зачепився за край даху, переляканий і просить допомоги у свого маленького сина. Хлопчик схвилюваний тим, що бачить отця в такому скрутному становищі.

Вибір малюнка №1 є правильною відповіддю в даному випадку. Тому на Бланку відповідей цифра 1 обведена кружком. Малюнок №1 найлогічніше і правдоподібно продовжує задану ситуацію: дружина і син Барні приставляють до стіни сходи, для того, щоб допомогти йому спуститися.

Вибір малюнків №2 і №3 є менш коректним. Що стосується малюнка №2, то маловірогідно, що, висячи в повітрі в такому переляканому і безпорадному стані, Барні зможе залізти на дах самостійно. Оскільки положення Барні небезпечне, дружина і син навряд чи почали б глузувати з нього, як це зображено на малюнку №3.

Отже, в кожному завданні Ви повинні передбачити, що відбудеться після ситуації, зображеної на лівому малюнку, ґрунтуючись на відчуттях і намірах персонажів, що діють в ній.

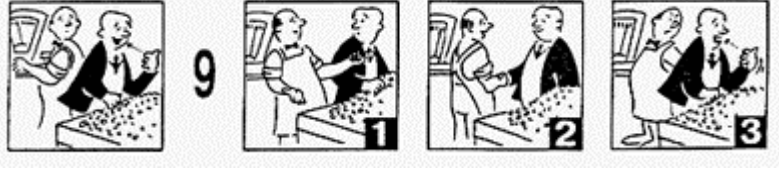
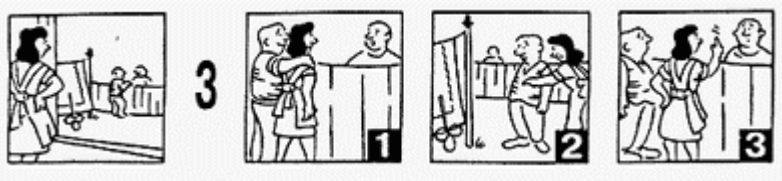
Не вибирайте малюнок для відповіді тільки тому, що він здався Вам найбільш забавним продовженням. Пропонуйте найбільш типове і логічне продовження заданої ситуації. Номер вибраного малюнка (позначений в правому нижньому кутку малюнка) обходиться кружком на Бланке відповідей. У самих тестових зошитах ніяких позначок робити не можна.

На виконання субтесту відводиться 6 хвилин. За хвилину до закінчення роботи Ви будете попереджені. Працюйте, по можливості, швидше. Не витрачайте багато часу на одне завдання. Якщо важко з відповіддю, переходите до наступного пункту. До важких завдань можна буде повернутися в кінці, якщо вистачить часу. У скрутних випадках давайте відповідь, навіть якщо не зовсім упевнені в його правильності.

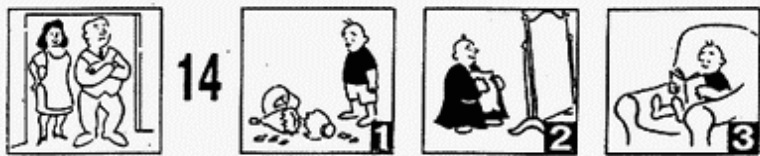
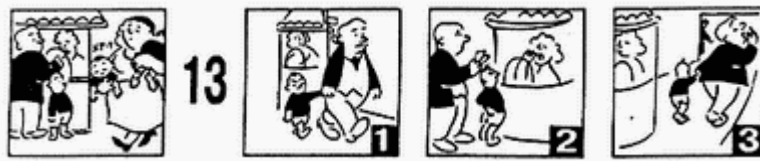
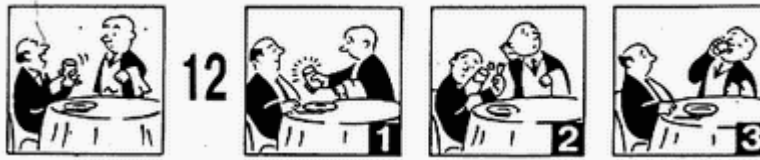
Якщо у Вас є питання, задайте їх зараз. Не перевертайте сторінку, поки не отримаєте команду «почали!» Субтест №1 «Історії із завершенням» картинки

Продовження Додатку А

Продовження Додатку А

Субтест №2 «Групи експресії»

У цьому субтесті Ви матимете справу з картинками, на яких зображені пози, жести, міміка, тобто виразні рухи, що відображають стан людини.

Для пояснення суті завдання розглянемо приклад. В даному прикладі три картинки, розташовані зліва, ілюструють один і той же стан людини, одні і ті ж думки, відчуття, наміри.

Одна з чотирьох картинок справа виражає такий же стан, такі ж думки, відчуття або наміри. Необхідно знайти цю картинку.

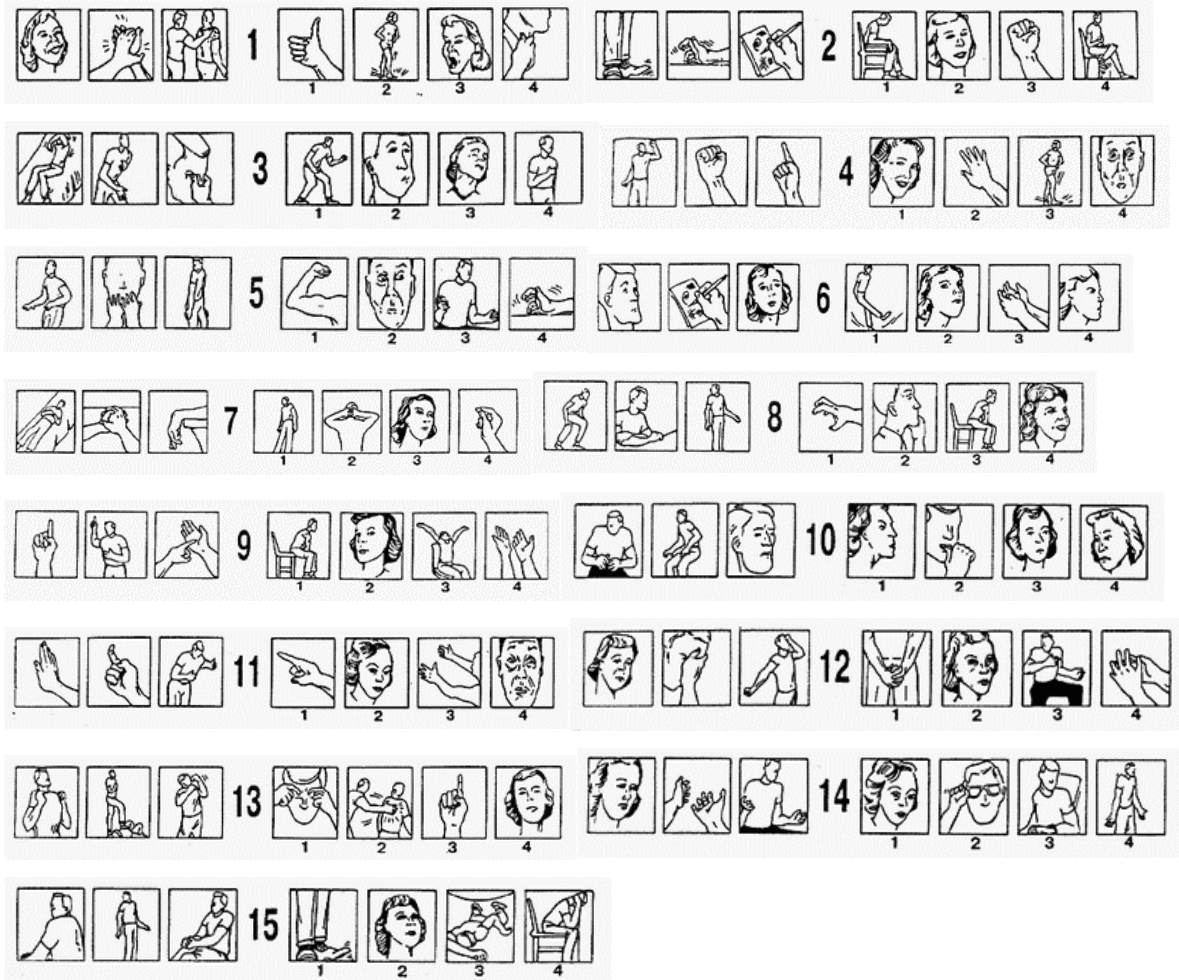
Правильною відповіддю буде малюнок №2, що виражає такий же стан (напруги або нервозності), що і малюнки зліва. Тому на Бланке відповідей цифра 2 обведена кружком. Малюнки №1, 3, 4 не підходять, оскільки відображають інші стани (радості і благополуччя).

Отже, в кожному завданні субтесту серед чотирьох малюнків справа Ви повинні вибрати той, який підходить до групи з трьох малюнків зліва, тому що відображає схожий стан людини. Номер вибраного малюнка обводиться кружком на Бланке відповідей.

Продовження Додатку А

На виконання субтесту відводиться 7 хвилин. За хвилину до закінчення роботи Ви будете попереджені. Працюйте, по можливості, швидше. Не витрачайте багато часу на одне завдання. Якщо важко з відповіддю, переходите до наступного пункту. До важких завдань можна буде повернутися в кінці, якщо вистачить часу. У скрутних випадках давайте відповідь, навіть якщо не зовсім упевнені в його правильності

Субтест №2 «Групи експресії» картинки

Субтест №3 «Вербальна експресія»

У кожному завданні цього субтесту зліва написана фраза, яку одна людина говорить іншому, а справа перераховано три ситуації спілкування. Причому тільки в одній з них фраза, приведена зліва, придбає інший сенс. Розглянемо приклад.

Глуха людина – товаришеві: «Повторите, будь ласка».

Повідомлення глухої людини до товариша є ввічливим проханням. Ця ж фраза в ситуаціях №2, 3 матиме таке ж значення. І лише в ситуації №1 у вустах ображеної людини вона придбає зовсім інший сенс. Тому на Бланку відповідей цифра 1 обведена кружком.

Отже, в кожному завданні необхідно вибрати ту ситуацію спілкування, в якій задана зліва фраза придбає інше значення, буде пов'язана з іншим наміром, ніж в двох інших ситуаціях.

Продовження Додатку А

На виконання субтесту відводиться 5 хвилин. За хвилину до закінчення роботи Ви будете попереджені. Працюйте, по можливості, швидше. Не витрачайте багато часу на одне завдання. Якщо важко з відповіддю, переходите до наступного пункту. До важких завдань можна буде повернутися в кінці, якщо вистачить часу. У скрутних випадках давайте відповідь, навіть якщо не зовсім упевнені в його правильності.

Якщо у Вас є питання, задайте їх зараз. Не перевертайте сторінку, поки не отримаєте команду «почали!»

1. Людина – своєму товаришеві: «Ви прекрасні». 1. Задоволений службовець – своєму начальникові. 2. Вдячний учень – своєму викладачеві. 3. Незадоволена людина – своєму знайомому.

2. Продавець – покупцеві: «Ви отримаєте, що треба». 1. Всміхнений викладач – студентіві. 2. Лікар – пацієнтові. 3. Розсерджений міліціонер – канючащому п'яниці. 3. Суддя – переможцеві: «Поздоровляю». 1. Отець – переможцеві. 2. Друг – переможцеві. 3. Проігравший – переможцеві. 4. Гордий отець – другу: «Подивися на неї». 1. Ревнива дівчина – другу. 2. Обрадуваний хлопчик – другу. 3. Захоплена дівчина – другу.

5. Людина – своєму другу: «Що ти робиш?». 1. Розсерджена мати – дитині. 2. Заінтригований перехожий – граючій дитині. 3. Вчитель – зразковому учневі. 6. Лікар – хворій дитині: «Прийми це». 1. Мати – синові. 2. Борець – супротивникові. 3. Навантажена дружина – чоловікові. 7. Офіціантка – клієнтові: «Чим я можу Вам допомогти?». 1. Психіатр – пацієнтові. 2. Перехожий – пострадалому в аварії. 3. Гід – туристові. 8. Викладач – студентіві: «Ти можеш зробити це краще». 1. Дружина – чоловікові. 2. Мати – дитині. 3. Тренер – спортсменіві. 9. Отець – синові: «Ти мені подобаєшся». 1. Брат – сестрі. 2. Молода людина – подрузі. 3. Племінник – тітці. 10. Начальник – робочому: «Це добре». 1. Поклонник – артистові. 2. Викладач – студентіві. 3. Розгнівана дитина – побитому ним суперникові. 11. Мати – дитині, що біжить: «Тихіше!». 1. Розсерджений отець – кричущому синові. 2. Пасажир – водієві. 3. Перехожий – необережній дитині. 12. Страховий агент – клієнтові: «Розпишіться тут, будь ласка». 1. Адміністратор готелю – клієнтові. 2. Колекціонер автографів – «зірці». 3. Касир – вкладникові.

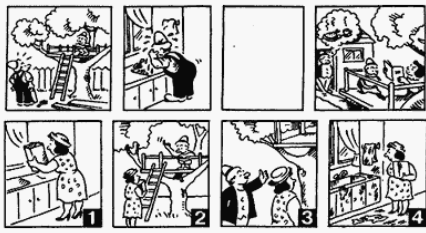
Субтест №4 «Історії з доповненням»

У цьому субтесті Ви матимете справу з картинками, на яких зображені історії про Фердинанда. У Фердинанда є дружина і маленька дитина. Він працює начальником, тому в історіях також братимуть участь його товариші по службі.

Кожне завдання складається з восьми картинок. Чотири верхні картини відображають певну історію, що відбувається з Фердинандом. Одна з цих картинок завжди пропущена. Вам необхідно вибрати серед чотирьох малюнків нижнього ряду той, який при підстановці на місце порожнього квадрата вгорі доповнюватиме історію з Фердинандом по сенсу. Якщо Ви правильно виберете відсутній малюнок, то сенс історії повністю проясниться, відчуття і наміри персонажів, що діють в ній, стануть зрозумілими.

Продовження Додатку А

Розглянемо приклад:

У цій історії відсутній третій малюнок. В кінці історії ми бачимо, що Фердинанд, що мріяв про обід, не отримує його всупереч своїм очікуванням і виходить з будинку роздосадований. Дружина Фердінанда розсерджена і вдає, що читає синові книгу. Хлопчик сидить спокійно. Все це пов'язано з тим, що Фердинанд, умиваючись після роботи, залишив на кухні грязь, що і розсердило його дружину. Таким чином, логічним доповненням історії є малюнок №4. Тому в Бланке відповідей цифра 4 обведена кружком.

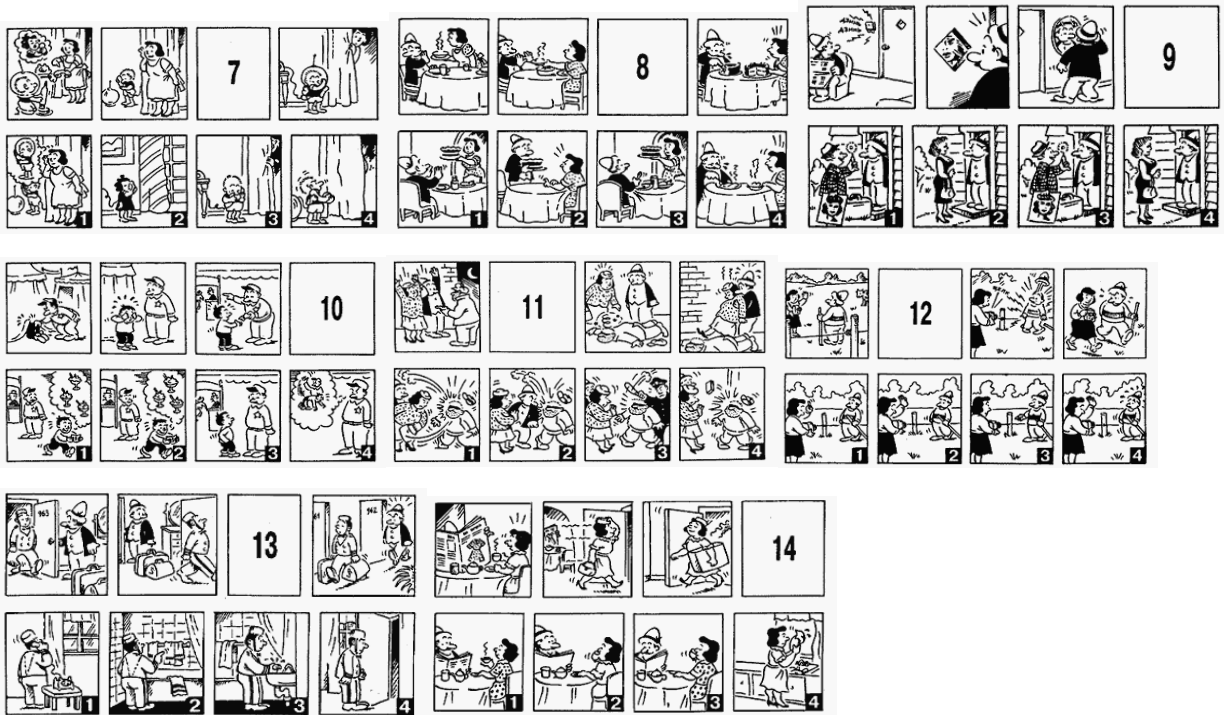
Малюнки №1, 2, 3 не відповідають даній історії по сенсу.

Отже, в кожному завданні необхідно знайти малюнок, доповнюючий історію про Фердинанда по сенсу. На виконання субтесту відводиться 10 хвилин. За хвилину до закінчення роботи Ви будете попереджені. Працюйте, по можливості, швидше. Не витрачайте багато часу на одне завдання. Якщо важко з відповіддю, переходите до наступного пункту. До важких завдань можна буде повернутися в кінці, якщо вистачить часу. У скрутних випадках давайте відповідь, навіть якщо не зовсім упевнені в його правильності.

Якщо у Вас є питання, задайте їх зараз. Не перевертайте сторінку, поки не отримаєте команду «почали!» Субтест № 4 «Історії з доповненням» картинки

Продовження Додатку А

Інтерпретація окремих субтестів

Після завершення процедури обробки результатів виходять стандартні бали по кожному субтесту, що відображають рівень розвитку відповідних здібностей до пізнання поведінки.

При цьому загальний сенс стандартних балів можна визначити таким чином:

1. бал – низькі здібності до пізнання поведінки;
2. балу – здібності до пізнання поведінки нижче середнього (среднеслабые);
3. балу – середні здібності до пізнання поведінки (средневыборочная норма);
4. балу – здібності до пізнання поведінки вище середнього (среднесильные);
5. балів – високі здібності до пізнання поведінки.

При отриманні стандартної оцінки 1 бал по якому-небудь субтесту необхідно перш за все перевірити, чи правильно обстежуваний зрозумів інструкцію.

Субтест №1 «Історії із завершенням»

Обличчя з високими оцінками по субтесту уміють передбачати наслідки поведінки. Вони здатні передбачати подальші вчинки людей на основі аналізу реальних ситуацій спілкування (сімейного, ділового, дружнього), передбачати події, ґрунтуючись на розумінні відчуттів, думок, намірів учасників комунікації. Їх прогнози можуть виявитися помилковими, якщо вони матимуть справу з людьми, ведучими найнесподіванішим, нетиповішим чином. Такі люди уміють чітко вибудовувати стратегію власної поведінки для досягнення поставленої мети. Успішне виконання субтесту припускає уміння орієнтуватися в невербальних реакціях учасників взаємодії і знання нормо-ролевих моделей і правил, регулюючих поведінку людей.

Продовження Додатку А

Обличчя з низькими оцінками по субтесту погано розуміють зв'язок між поведінкою і його наслідками. Такі люди можуть часто здійснювати помилки (у тому числі і протиправні дії), потрапляти в конфліктних, а можливо, і в небезпечні ситуації тому, що невірно уявляють собі результати своїх дій або вчинків інших. Вони погано орієнтуються в загальноприйнятих нормах і правилах поведінки.

Успішність виконання даного субтесту позитивно корелюють з наступними психологічними особливостями:

- здатністю повно і точно описувати особу незнайомої людини по фотографії;
- здібністю до розшифровки невербальних повідомлень;
- диференційованою Я-концепції, насиченістю Я-образа розумінням інтелектуальних, вольових характеристик, а також описом особливостей духовної організації особи.

Субтест №2 «Групи експресії»

Обличчя з високими оцінками по субтесту здатні правильно оцінювати стани, відчуття, наміри людей по їх невербальних проявах, міміці, позах, жестах. Такі люди, швидше за все, надають велике значення невербальному спілкуванню, обертають багато уваги на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії істотно підсилює здатність розуміти інших. Здатність читати невербальні сигнали іншої людини, усвідомлювати їх і порівнювати з вербальними, на думку А. Піза, лежить в основі «шостого відчуття» – інтуїції. У психології широко відомі дослідження, що доводять велике значення невербальних засобів спілкування. Так, Р. Бедсвілл виявив, що в бесіді словесне спілкування займає менше 35%, а більше 65% інформації передається невербально.

Обличчя з низькими оцінками по субтесту погано володіють мовою рухів тіла, поглядів і жестів, який раніше освоюється в онтогенезі і викликає більше довіри, чим вербальна мова). У спілкуванні такі люди більшою мірою орієнтуються на вербальний зміст повідомлень. І вони можуть помилятися в розумінні сенсу слів співбесідника тому, що не враховують (або неправильно враховують) супроводжуючі їх невербальні реакції.

Успішність виконання субтесту позитивно корелює:

- з точністю, повнотою, нестереотипністю і пластичністю при описі особи незнайомої людини по фотографії;
- з чутливістю до емоційних станів інших в ситуаціях ділового спілкування;
- з різноманітністю експресивного репертуару в спілкуванні;
- з відвертістю і проявом дружелюбності в спілкуванні;
- з емоційною стабільністю;
- з чутливістю до зворотного зв'язку в спілкуванні, сприйнятливостю до критики, сумлінністю;

Продовження Додатку А

- з високою самооцінкою і ступенем ухвалення себе;
- з насиченістю Я-образа описом вольових характеристик особи, активності, стеничності;
- з глибиною рефлексії;
- з точністю розуміння того, яким чином власний емоційний стан людини сприймається його партнерами по спілкуванню, що є показником конгруентності комунікативної поведінки, передумовою успішної самопрезентації;
- з емпатією, з невербальною чутливістю.

Субтест №3 «Вербальна експресія»

Обличчя з високими оцінками по субтесту володіють високою чутливістю до характеру і відтінків людських взаємин, що допомагає їм швидко і правильно розуміти те, що люди говорять один одному (мовну експресію) в контексті певної ситуації, конкретних взаємин. Такі люди здатні знаходити відповідний тон спілкування з різними співбесідниками в різних ситуаціях і мають великий репертуар ролевої поведінки (тобто вони проявляють ролеву пластичність).

Обличчя з низькими оцінками по субтесту погано розпізнають різні сенси, які можуть приймати одні і ті ж вербальні повідомлення залежно від характеру взаємин людей і контексту ситуації спілкування. Такі люди часто «говорять невлад» і помиляються в інтерпретації слів співбесідника.

Успішність виконання субтесту також позитивно корелює з точністю опису особи незнайомої людини по фотографії, насиченістю Я-образа описом духовних цінностей і шкалою емпатії.

Субтест №4 «Історії з доповненням»

Обличчя з високими оцінками по субтесту здатні розпізнавати структуру міжособових ситуацій в динаміці. Вони уміють аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміють логіку їх розвитку, відчувають зміну сенсу ситуації при включенні в комунікацію різних учасників. Шляхом логічних висновків вони можуть добудовувати невідомі, бракуючі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, відшукувати причини певної поведінки. Наприклад, субтест дозволяє прогнозувати успішність побудови слідчим цілісної картини злочину на основі неповних даних. Успішне виконання субтесту припускає здатність адекватно відображати цілі, наміри, потреби учасників комунікації, передбачати наслідки їх поведінки. Окрім цього, потрібне вміння орієнтуватися в невербальних реакціях людини, а також нормах і правилах, регулюючих поведінку в суспільстві.

Обличчя з низькими оцінками по субтесту зазнають труднощі в аналізі ситуацій міжособової взаємодії і, як наслідок, погано адаптуються до різного роду взаєминам між людьми (сімейним, діловим, дружнім і іншим).

Продовження Додатку А

Субтест є найбільш комплексним і інформативним по загальній факторній вазі в структурі соціального інтелекту.

Успішність виконання субтесту позитивно корелює з точністю, повнотою, диференційованою і гнучкістю опису незнайомої людини по фотографії, з диференційованою Я-концепції, глибиною рефлексії, з ухваленням себе, відчуттям власної гідності, з цікавістю до соціальних проблем, суспільною активністю, з екзаменаційною успішністю.

Інтерпретація композитної оцінки соціального інтелекту

Загальний рівень розвитку соціального інтелекту (інтегрального чинника пізнання поведінки) визначається на основі композитної оцінки. Сенс композитної оцінки, вираженої в стандартних балах, можна визначити таким чином:

1. бал – низький соціальний інтелект;
2. балу – соціальний інтелект нижче середнього (среднеслабый);
3. балу – середній соціальний інтелект (средневыборочная норма);
4. балу – соціальний інтелект вище середнього (среднесильный);
5. балів – високий соціальний інтелект.

Соціальний інтелект є системою інтелектуальних здібностей, що визначають адекватність розуміння поведінки людей. На думку авторів методики, здібності, що відбиваються на рівні композитної оцінки, «ймовірно, перекривають собою традиційні поняття соціальної чутливості, емпатії, сприйняття іншого і того, що можна назвати соціальною інтуїцією». Виконуючи регулюючу функцію в міжособовому спілкуванні, соціальний інтелект забезпечує соціальну адаптацію особи, «гладкість в стосунках з людьми».

Обличчя з високим соціальним інтелектом здатні витягувати максимум інформації про поведінку людей, розуміти мову невербального спілкування, висловлювати швидкі і точні думки про людей, успішно прогнозувати їх реакції в заданих обставинах, проявляти далекоглядність в стосунках з іншими, що сприяє їх успішній соціальній адаптації.

Обличчя з високим соціальним інтелектом, як правило, бувають успішними комунікаторами. Їм властиві контактність, відвертість, тактовність, доброзичливість і щирість, тенденція до психологічної близькості в спілкуванні.

Високий соціальний інтелект зв'язаний з цікавістю до соціальних проблем, наявністю потреби впливати на інших і часто поєднується з розвиненими організаторськими здібностями. Люди з розвиненим соціальним інтелектом зазвичай мають виражений інтерес до пізнання себе і розвинену здібність до рефлексії.

Рівень розвитку соціального інтелекту більшою мірою визначає успішність адаптації під час вступу на роботу, чим рівень розвитку загального інтелекту.

Продовження Додатку А

Люди з високим соціальним інтелектом зазвичай легко уживаються в колективі, сприяють підтримці оптимального психологічного клімату, виявляють більше цікавості, кмітливості і винахідливості в роботі.

Обличчя з низьким соціальним інтелектом можуть зазнавати труднощі в розумінні і прогнозуванні поведінки людей, що ускладнює взаємини і знижує можливості соціальної адаптації.

Низький рівень соціального інтелекту може певною мірою компенсуватися іншими психологічними характеристиками (наприклад, розвиненою емпатією, деякими рисами вдачі, стилем спілкування, комунікативними навиками), а також може бути скоректований в ході активного соціально-психологічного навчання.

Протоколи за методикою «Тест соціального інтелекту»

Протокол №1

Ім'я: Аліна

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.1

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	3	2	3
Загальний рівень				2
Результати формуального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Продовження Додатку А

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Вона досить адекватно оцінює ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розуміє причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій. Може виявляти здатність до стратегічного мислення та визначати оптимальні шляхи досягнення мети. Однак це також вказує на те, що вона не завжди може передбачити несподівані чи нетипові реакції або події. За результатами формуального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваній наявна здатність передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Досліджувана в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, її прогнози можуть бути неточними.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваній переважає середній рівень, що було виявлено під час констатувального експерименту. Тобто вона має середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Під час формуального експерименту респондент показала навпаки – високий рівень. Вона здатна правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів. Надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

Продовження Додатку А

За фактором пізнання перетворень поведінки (CBT), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана виявляє обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Має труднощі в розрізненні тону спілкування та визначенні відтінків взаємовідносин в залежності від ситуаційного контексту. Це може впливати на здатність точно розуміти, як інші люди сприймають вербальні висловлення та як слова можуть змінювати своє значення в залежності від обставин. Після проходження тренінгу у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до високого. У досліджуваній є певна середня здатність до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Однак тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджувана виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваній переважає середній рівень. Вона може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміє логіку їхнього розвитку та відчуває зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників. Також може успішно передбачати наслідки поведінки інших людей та розпізнавати внутрішні мотиви їхніх дій. Має здатність адекватно відображати цілі, наміри, потреби та внутрішні мотиви учасників комунікації.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваній переважає високий рівень, а саме після проходження тренінгової програми.

Продовження Додатку А

Вона здатна розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За результатами констатувального експерименту у досліджуваній виражений середній рівень соціального інтелекту з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що у неї є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, вона часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні.

За результатами формувального експерименту у респондента переважає високий рівень соціального інтелекту. Вона має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №2

Ім'я: Сергій

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.2

Отримані результати в ході дослідження

Продовження Додатку А

Таблиця А.2

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	2	2
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Досліджуваний має обмежену здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших. Це може впливати на здатність правильно оцінювати ситуацію, уникати конфліктів та взагалі адекватно реагувати на події. Також досліджуваний має труднощі у розумінні причинно-наслідкових зв'язків поведінки. Після проходження тренінгу респондент підвищив свій середній рівень з тенденцією до високого. Досліджуваний в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, його прогнози можуть бути неточними.

Продовження Додатку А

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваного переважає високий рівень.

Він здатний правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів. Надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженого переважає середній рівень. У досліджуваного є певна середня здатність до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Однак тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджуваній виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (СBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваного переважає високий рівень. Він здатний розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

Продовження Додатку А

За результатами констатувального експерименту у досліджуваного виражений середній рівень з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що у нього є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, він часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні. За результатами формувального експерименту у досліджуваного виражений високий рівень. Це свідчить про те, що після проходження тренінгової програми він має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №3

Ім'я: Олександр

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.3

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	1	2	2
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	4	4	4
Загальний рівень				4

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Продовження Додатку А

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що до проходження тренінгу у досліджуваного переважав середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Досліджуваний мав обмежену здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших. Це могло впливати на здатність правильно оцінювати ситуацію, уникати конфліктів та взагалі адекватно реагувати на події. Після проходження тренінгу досліджуваний в основному, навчився передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, його прогнози можуть бути неточними.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваного переважав низький рівень. Результати формувального експерименту показали, що наразі у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до високого. Це вказує на те, що досліджуваний має середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Однак в даному випадку спостерігається певне підняття рівня, і можливо, в деяких ситуаціях або аспектах цього фактора досліджуваний виявляє більш високий рівень здатності до розуміння невербальних проявів людей. Такий рівень може вказувати на ефективність в сприйнятті та розумінні невербального спілкування, хоча не на високому рівні.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженого переважав середній рівень з тенденцією до низького.

Продовження Додатку А

Тобто, досліджуваний виявляв обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Мав труднощі в розрізненні тону спілкування та визначенні відтінків взаємовідносин в залежності від ситуаційного контексту. За даними результатів формувального експерименту можна зробити висновок, що у досліджуваного з'явилася певна середня здатність до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Однак тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджуваний виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях респондент мав труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей в цих ситуаціях. Після проходження тренінгової програми респондент може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміти логіку їхнього розвитку та відчувати зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників. Також він успішно передбачає наслідки поведінки інших людей та розпізнає їхні внутрішні мотиви. Досліджуваний має здатність адекватно відображати цілі, наміри, потреби та внутрішні мотиви учасників комунікації, проте цей рівень може бути трішки менш вираженим, ніж у тих, хто має високий рівень здібностей в даному контексті.

У досліджуваного також були труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, він часто мав конфлікти чи невдачі в спілкуванні. За результатами формувального експерименту ми визначили, що наразі він успішно взаємодіє та спілкується з оточуючими, але йому може бракувати глибини розуміння або широти досвіду в різних ситуаціях.

Продовження Додатку А

Такий рівень може означати, що деякі аспекти соціального взаємодії можуть бути викликані труднощами або обмеженими з точки зору розуміння та взаємодії в більш глибоких або складних ситуаціях.

Протокол №4

Ім'я: Катя

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.4

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	2	2
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ). Досліджувана в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, її прогнози можуть бути неточними.

Продовження Додатку А

За фактором пізнання класів поведінки (СВС) у досліджуваній переважав середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана мала обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Її здатність аналізувати міміку, пози, жести могли бути недостатніми, що могло впливати на здатність адекватно сприймати та розуміти інших у соціальних ситуаціях. Результати формуального експерименту показали, що респондент здатна правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів. Надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій наразі переважає середній рівень з тенденцією до високого. У досліджуваній є певна середня здатність до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Однак тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджувана виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (СBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваній переважав середній рівень з тенденцією до низького до проходження тренінгу. Вона мала труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей в цих ситуаціях.

Продовження Додатку А

Після проходження тренінгу респондент здатна розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За показником соціального інтелекту у досліджуваної наразі виражений високий рівень. Це свідчить про те, що вона має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №5

Ім'я: Семен

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти ти прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.5

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	3	3	3
Загальний рівень				3
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	5	5	3	5
Загальний рівень				5

Продовження Додатку А

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваного переважає середній рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Він досить адекватно оцінює ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розуміє причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій. За результатами формувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваного переважає високий рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Це свідчить про те, що він вміє передбачати, які наслідки можуть виникнути в результаті тієї чи іншої поведінки, а також розуміє, як люди можуть реагувати в різних ситуаціях. Добре вміє планувати свою поведінку, спираючись на розуміння емоцій, думок та намірів інших людей, зокрема у сімейному, діловому та дружньому спілкуванні.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), у досліджуваного переважає середній рівень. Тобто він має середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. За результатами формувального експерименту у досліджуваного переважає високий рівень.

Він здатний правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів. Надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації.

Продовження Додатку А

Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (CBT), у дослідженого переважає середній рівень. Він може адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але може зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), у досліджуваного переважає середній рівень. Він може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміє логіку їхнього розвитку та відчуває зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників. Також може успішно передбачати наслідки поведінки інших людей та розпізнавати внутрішні мотиви їхніх дій. Має здатність адекватно відображати цілі, наміри, потреби та внутрішні мотиви учасників комунікації. За результатами формувального експерименту у досліджуваного переважає високий рівень. Він здатний розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За показником соціального інтелекту у досліджуваного виражений середній рівень. Це свідчить про те, що він успішно взаємодіє та спілкується з оточуючими, демонструючи ефективність в міжособистісних відносинах. Однак йому може бракувати глибини розуміння або широти досвіду в різних ситуаціях. За результатами формувального експерименту у досліджуваного виражений високий рівень соціального інтелекту.

Продовження Додатку А

Це свідчить про те, що він має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №6

Ім'я: Максим

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.6

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	2	2	2
Загальний рівень				2
Результати формуального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

До проходження тренінгу у досліджуваного переважав середній рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), він досить адекватно оцінював ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розумів причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій.

Продовження Додатку А

Результати формувального експерименту показали, що досліджуваний в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, його прогнози можуть бути неточними.

За фактором пізнання класів поведінки (CBC), у досліджуваного переважав середній рівень з тенденцією до низького. Досліджуваний мав обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Після проходження тренінгової програми респондент має наступні результати: здатність правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів.

На початку дослідження за фактором пізнання перетворень поведінки (CBT), у дослідженого переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджуваний виявляє обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Результати формувального експерименту свідчать про те, що респондент виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень у деяких випадках.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до низького. Він має труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей в цих ситуаціях. Результати формувального експерименту показали, що респондент шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За показником соціального інтелекту у досліджуваного виражений середній рівень з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що у нього є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, він часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні.

Продовження Додатку А

Але показники соціального інтелекту значно змінюються після проходження респондентом тренінгової програми, і ми маємо наступні результати: високий рівень соціального інтелекту (він має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах).

Протокол №7

Ім'я: Таня

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.7

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	3	3	3
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	5	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ),

Продовження Додатку А

Вона досить адекватно оцінює ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розуміє причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій. За результатами формувального експерименту можна зазначити наступне: респондент вміє передбачати, які наслідки можуть виникнути в результаті тієї чи іншої поведінки, а також розуміє, як люди можуть реагувати в різних ситуаціях. Добре вміє планувати свою поведінку, спираючись на розуміння емоцій, думок та намірів інших людей, зокрема у сімейному, діловому та дружньому спілкуванні.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), у досліджуваній переважає середній рівень. За результатами формувального експерименту можна засвідчити, що досліджувана надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), у дослідженій переважає середній рівень. За результатами формувального експерименту можна засвідчити, що досліджувана здатна до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації.

За фактором пізнання систем поведінки (СВС), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях досліджувана може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміє логіку їхнього розвитку та відчуває зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників.

За показником соціального інтелекту у досліджуваній виражений середній рівень з тенденцією до низького на початку дослідження, що може вказувати на те, що у неї були труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, вона часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні.

Продовження Додатку А

За результатами формувального експерименту можна зазначити, що респондентка має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №8

Ім'я: Настя

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.8

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	3	3	3
Загальний рівень				3
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	
Загальний рівень				4

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

Продовження Додатку А

За результатами тесту можна стверджувати, що респондентка досить адекватно оцінює ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розуміє причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій. Може виявляти здатність до стратегічного мислення та визначати оптимальні шляхи досягнення мети.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), має середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій переважає середній рівень. Вона може адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але може зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту. За результатами формувального експерименту у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до високого. Тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджувана виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (СБС), у досліджуваній переважає середній рівень на початку дослідження. Вона може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміє логіку їхнього розвитку та відчуває зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників. Також може успішно передбачати наслідки поведінки інших людей та розпізнавати внутрішні мотиви їхніх дій. Результати формувального експерименту свідчать про середній рівень у респондента з тенденцією до високого. У досліджуваній існує певний середній рівень здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії та значення поведінки людей в цих ситуаціях.

Продовження Додатку А

Вона може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміти логіку їхнього розвитку та відчувати зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників. Також вона успішно передбачає наслідки поведінки інших людей та розпізнає їхні внутрішні мотиви. Досліджувана має здатність адекватно відображати цілі, наміри, потреби та внутрішні мотиви учасників комунікації, проте цей рівень може бути трішки менш вираженим, ніж у тих, хто має високий рівень здібностей в даному контексті.

За показником соціального інтелекту у досліджуваної виражений середній рівень. Це свідчить про те, що вона успішно взаємодіє та спілкується з оточуючими, демонструючи ефективність в міжособистісних відносинах. Однак їй може бракувати глибини розуміння або широти досвіду в різних ситуаціях. Після проходження тренінгової програми та проведення формувального експерименту ми визначили середній рівень соціального інтелекту з тенденцією до високого. Такий рівень може означати, що деякі аспекти соціальної взаємодії можуть бути викликані труднощами або обмеженими з точки зору розуміння та взаємодії в більш глибоких або складних ситуаціях.

Протокол №9

Ім'я: Зоя

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Продовження Додатку А

Таблиця А.9

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	3	3
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	5	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ). Досліджувана має обмежену здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших. За результатами формувального експерименту досліджувана має високий рівень за фактором пізнання результатів поведінки. Вона вміє передбачати, які наслідки можуть виникнути в результаті тієї чи іншої поведінки, а також розуміє, як люди можуть реагувати в різних ситуаціях. Добре вміє планувати свою поведінку, спираючись на розуміння емоцій, думок та намірів інших людей, зокрема у сімейному, діловому та дружньому спілкуванні.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС) у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана має обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини.

Продовження Додатку А

Її здатність аналізувати міміку, пози, жести може бути недостатньою, що може впливати на здатність адекватно сприймати та розуміти інших у соціальних ситуаціях. За результатами формувального експерименту досліджувана має високий рівень. Вона надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ) у дослідженій переважає середній рівень. Вона може адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але може зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту. За результатами формувального експерименту досліджувана має середній рівень з тенденцією до високого. У досліджуваній є певна середня здатність до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Однак тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджувана виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (СBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваній переважає середній рівень. Після проведення формувального експерименту респондент отримала наступні результати: високий рівень за фактором пізнання систем поведінки. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За показником соціального інтелекту у досліджуваній виражений середній рівень з тенденцією до низького, а після проведення формувального експерименту – високий рівень соціального інтелекту.

Продовження Додатку А

Це свідчить про те, що вона має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вмє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №10

Ім'я: Лариса

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти ти прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.10

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	2	3
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	5	5	5	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), Досліджувана має обмежену здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших.

Продовження Додатку А

За результатами формувального експерименту можна зазначити, що досліджувана має високий рівень за фактором пізнання результатів поведінки. вона вміє передбачати, які наслідки можуть виникнути в результаті тієї чи іншої поведінки, а також розуміє, як люди можуть реагувати в різних ситуаціях. Добре вміє планувати свою поведінку, спираючись на розуміння емоцій, думок та намірів інших людей, зокрема у сімейному, діловому та дружньому спілкуванні.

За результатами констатувального експерименту за фактором пізнання класів поведінки (СВС), у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана має обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. За результатами формувального експерименту у досліджуваній переважає високий рівень. Її чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), у респондента переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана виявляє обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Після проходження тренінгової програми ці показники змінюються на високий рівень. Респондент здатна знаходити відповідний тон спілкування з різними співрозмовниками у різних ситуаціях та має великий репертуар рольової поведінки (проявляє рольову пластичність).

За результатами констатувального експерименту респондент має середній рівень за фактором пізнання систем поведінки (СBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях. Вона може успішно передбачати наслідки поведінки інших людей та розпізнавати внутрішні мотиви їхніх дій.

Продовження Додатку А

За результатами формувального експерименту респондент має високий рівень за фактором пізнання систем поведінки. Вона володіє здатністю розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вмінням аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, може відчувати зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників.

За показником соціального інтелекту на першому етапі дослідження респондент мала виражений середній рівень з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що вона мала труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, вона часто мала конфлікти чи невдачі в спілкуванні. Результати формувального експерименту показали у досліджуваній високий рівень соціального інтелекту. Це свідчить про те, що вона має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №11

Ім'я: Ганна

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.11

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	2	2	1
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	4	4	5
Загальний рівень				4

Продовження Додатку А

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до високого за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Досліджувана в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, її прогнози можуть бути неточними.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана має обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Результати формуального експерименту наступні: у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до високого. Це вказує на те, що досліджувана має середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Такий рівень може вказувати на ефективність в сприйнятті та розумінні невербального спілкування, хоча не на високому рівні.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана виявляє обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Результати формуального експерименту наступні: у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до високого.

Продовження Додатку А

Тенденція до високого рівня може означати, що у деяких випадках або аспектах досліджувана виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), у досліджуваній переважає низький рівень. Досліджувана відчуває труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей. Результати формувального експерименту наступні: у досліджуваній високий рівень пізнання систем поведінки. Вона здатна розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За показником соціального інтелекту у досліджуваній виражений середній рівень з тенденцією до низького. Результати формувального експерименту наступні: середній рівень із тенденцією до високого. Такий рівень може означати, що деякі аспекти соціальної взаємодії можуть бути викликані труднощами або обмеженими з точки зору розуміння та взаємодії в більш глибоких або складних ситуаціях.

Протокол №12

Ім'я: Марія

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Продовження Додатку А

Таблиця А.12

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	3	2	2
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	3	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваної переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ). Досліджувана має труднощі у розумінні причинно-наслідкових зв'язків поведінки. Результати формувального експерименту наступні: досліджувана в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, її прогнози можуть бути неточними.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС) у досліджуваної переважає середній рівень. Тобто вона має середню здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Результати формувального експерименту наступні: вона здатна правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів. Надає великого значення невербальному спілкуванню.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ) у дослідженої переважає середній рівень з тенденцією до низького.

Продовження Додатку А

Тобто, досліджувана виявляє обмежену здатність розуміти зміну значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації. Має труднощі в розрізненні тону спілкування та визначенні відтінків взаємовідносин в залежності від ситуаційного контексту. Результати формувального експерименту наступні: у дослідженій переважає середній рівень. Вона може адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але може зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS) у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Має низьку здатність розпізнавати структуру та динаміку міжособистісних ситуацій, а також важко адаптується до різних систем взаємовідносин. Результати формувального експерименту наступні: респондент здатна розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників.

За показником соціального інтелекту у досліджуваній виражений середній рівень з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що у неї є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, вона часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні. Результати формувального експерименту наступні: виражений високий рівень соціального інтелекту. Це свідчить про те, що респондент має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Продовження Додатку А

Протокол №13

Ім'я: Олексій

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.13

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	3	1
Загальний рівень				2
Результати формуального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ). Досліджуваний має обмежену здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших. Результати формуального експерименту наступні: у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до високого за фактором пізнання результатів поведінки. Досліджуваний в основному, вміє передбачати наслідки тієї чи іншої поведінки, однак, коли має справу з неочікуваною або нетиповою поведінкою інших, його прогнози можуть бути неточними.

Продовження Додатку А

За результатами констатувального експерименту за фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до низького. Такий рівень може вказувати на те, що досліджуваний може зазнавати труднощі у розумінні невербальних виразів та може потребувати більше зусиль для адаптації до різних соціальних ситуацій. Після проведення формувального експерименту результати дещо змінилися: респондент має високий рівень за фактором пізнання поведінки. Він надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженого переважає середній рівень. Результати формувального експерименту надали змогу стверджувати наступне: у дослідженого переважає середній рівень з тенденцією до високого. У досліджуваного є певна середня здатність до розуміння зміни значення вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації.

За фактором пізнання систем поведінки (СBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваного переважає низький рівень. Досліджуваний відчуває труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей. Як наслідок, погано адаптуються до різних систем взаємовідносин між людьми (сімейні, ділові, дружні та інші). Після проведення формувального експерименту ми отримали наступні результати: у досліджуваного переважає високий рівень.

Продовження Додатку А

Він здатний розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вмiє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

Також, за результатами формувального експерименту ми оцінили рівень соціального інтелекту респондента – високий рівень. Він має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вмiє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Протокол №14

Ім'я: Тая

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти ти прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.14

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	2	2	2
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Продовження Додатку А

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до високого за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ). Респондент може виявляти здатність до стратегічного мислення та визначати оптимальні шляхи досягнення мети. Однак це також вказує на те, що вона не завжди може передбачити несподівані чи нетипові реакції або події. Результати формульовального експерименту показують, що досліджувана має наразі здатність передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС) у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Тобто, досліджувана має обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. За результатами формульовального експерименту респондент надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до низького. Після проведення формульовального експерименту результати респондента значно покращилися – у дослідженій переважає середній рівень за фактором пізнання перетворень поведінки з тенденцією до високого.

Продовження Додатку А

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), респондент наразі здатна розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій в динаміці, вміє аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміє логіку їхнього розвитку, відчуває зміну сенсу ситуації під час включення до комунікації різних учасників.

За показником соціального інтелекту у досліджуваної виражений середній рівень з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що у неї є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, вона часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні. Після проходження тренінгової програми результати досліджуваної наступні: високий рівень соціального інтелекту (добре розуміє соціальні ситуації, вміє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах).

Протокол №15

Ім'я: Миколай

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.15

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	1	1
Загальний рівень				1
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	5	4	3	5
Загальний рівень				5

Продовження Додатку А

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ). Після проведення формульовального експерименту результати показали високий рівень. Респондент добре вміє планувати свою поведінку, спираючись на розуміння емоцій, думок та намірів інших людей, зокрема у сімейному, діловому та дружньому спілкуванні.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваного переважає середній рівень з тенденцією до низького. Після проведення формульовального експерименту результати мають наступний вигляд: середній рівень з тенденцією до високого. Такий рівень може вказувати на ефективність в сприйнятті та розумінні невербального спілкування, хоча не на високому рівні.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженого переважає низький рівень. Після проходження тренінгової програми респондент має наступні результати: середній рівень (він може адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але може зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту).

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваного переважає низький рівень.

Продовження Додатку А

Досліджуваний відчував труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей. За результатами формувального експерименту можна стверджувати, що респондент значно підвищив рівень за фактором пізнання систем поведінки до високого рівня.

Також, досліджуваний мав низькі показники рівня соціального інтелекту за результатами констатувального експерименту. Після проведення формувального експерименту ми визначили, що наразі рівень соціального інтелекту опитуваного високий, що надає йому змогу розуміти інших людей, вміти читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіяти в групах.

Протокол №16

Ім'я: Марина

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.16

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	2	2	1
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	5	5	5	4
Загальний рівень				5

Продовження Додатку А

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), Може виявляти здатність до стратегічного мислення та визначати оптимальні шляхи досягнення мети. Однак це також вказує на те, що вона не завжди може передбачити несподівані чи нетипові реакції або події. За результатами формувального експерименту опитувана показала високий рівень. Вона добре вміє планувати свою поведінку, спираючись на розуміння емоцій, думок та намірів інших людей, зокрема у сімейному, діловому та дружньому спілкуванні.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС) ми визначили, що досліджувана має обмежену здатність до логічного узагальнення та виділення загальних ознак у невербальних реакціях людини. Її здатність аналізувати міміку, пози, жести може бути недостатньою, що може впливати на здатність адекватно сприймати та розуміти інших у соціальних ситуаціях. Після проходження тренінгової програми результати респондента були наступні: високий рівень за фактором пізнання класів поведінки. Опитувана надає великого значення невербальному спілкуванню, багато уваги звертає на невербальні реакції учасників комунікації. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій переважає наразі високий рівень.

Продовження Додатку А

Досліджувана має високу чутливість до характеру та відтінків людських взаємин, що допомагає швидко та правильно розуміти те, що люди говорять один одному (мовленнєву експресію) у контексті певної ситуації, певних взаємин.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваної переважає середній рівень з тенденцією до високого.

За показником соціального інтелекту у досліджуваної виражений високий рівень.

Протокол №17

Ім'я: Інна

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти ти прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Таблиця А.17

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	2	2	1	2
Загальний рівень				1
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	3	4
Загальний рівень				4

Продовження Додатку А

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, CBS – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами тесту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Досліджувана має обмежену здатність передбачати наслідки поведінки, як власної, так і інших. Це може впливати на здатність правильно оцінювати ситуацію, уникати конфліктів та взагалі адекватно реагувати на події. Також досліджувана має труднощі у розумінні причинно-наслідкових зв'язків поведінки. Результати формуального експерименту виявилися наступні: середній рівень з тенденцією до високого за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі.

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Результати формуального експерименту виявилися наступні: у досліджуваній переважає високий рівень. Вона здатна правильно оцінювати стан, почуття, наміри людей щодо їх невербальних проявів: міміки, поз, жестів.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій переважає низький рівень. Результати формуального експерименту виявилися наступні: у дослідженій переважає середній рівень.

Продовження Додатку А

Вона може адекватно розуміти деякі відтінки значень у вербальних висловленнях, але може зазнавати труднощів у розпізнанні всіх аспектів інтонацій ситуаційного контексту.

За фактором пізнання систем поведінки (CBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Результати формувального експерименту виявилися наступні: у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до високого. У досліджуваній існує певний середній рівень здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії та значення поведінки людей в цих ситуаціях. Вона може аналізувати складні ситуації міжособистісної взаємодії, розуміти логіку їхнього розвитку та відчувати зміну сенсу ситуації під час взаємодії різних учасників.

За показником соціальний інтелект у досліджуваній виражений низький рівень, що сигналізує про серйозні труднощі у спілкуванні, розумінні емоцій та соціальних норм. Результати формувального експерименту виявилися наступні: у досліджуваній виражений середній рівень з тенденцією до високого рівня. Він успішно взаємодіє та спілкується з оточуючими, але їй може бракувати глибини розуміння або широти досвіду в різних ситуаціях.

Протокол №18

Ім'я: Ліна

Назва методики: тест соціального інтелекту

Мета: дослідити здатність розуміти та прогнозувати поведінку особистості у різних життєвих обставинах.

Продовження Додатку А

Таблиця А.18

Отримані результати в ході дослідження

Результати констатувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	3	2	2	2
Загальний рівень				2
Результати формувального експерименту				
	Субтест 1 СВІ	Субтест 2 СВС	Субтест 3 СВТ	Субтест 4 СВС
Показники	4	5	4	5
Загальний рівень				5

Примітка: СВІ – фактор пізнання результатів поведінки; СВС – фактор класів поведінки; СВТ – фактор пізнання перетворення поведінки, СВС – фактор пізнання системи поведінки.

Висновок:

За результатами констатувального експерименту можна стверджувати, що у досліджуваній переважає середній рівень за фактором пізнання результатів поведінки (СВІ), тобто здатності передбачати наслідки поведінки персонажів у певній ситуації, передбачити те, що станеться надалі. Вона досить адекватно оцінює ситуацію, уникаючи великих труднощів чи значних помилок, добре розуміє причинно-наслідкові зв'язки у поведінці та в змозі добре адаптуватися до різних ситуацій. Може виявляти здатність до стратегічного мислення та визначати оптимальні шляхи досягнення мети. Однак це також вказує на те, що вона не завжди може передбачити несподівані чи нетипові реакції або події. Результати формувального експерименту виявилися наступні: у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до високого за фактором пізнання результатів поведінки.

Продовження Додатку А

За фактором пізнання класів поведінки (СВС), а саме, здатності до логічного узагальнення, виділення загальних істотних ознак у різних невербальних реакціях людини у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Результати формувального експерименту виявилися наступні: високий рівень. Чутливість до невербальної експресії суттєво посилює здатність розуміти інших.

За фактором пізнання перетворень поведінки (СВТ), а саме, здатності розуміти зміну значення подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуації, що викликала їх у дослідженій переважає середній рівень з тенденцією до низького. Результати формувального експерименту виявилися наступні: у деяких випадках або аспектах досліджувана виявляє більш високий рівень здатності до розуміння інтонацій ситуаційного контексту та зміни значення вербальних висловлень.

За фактором пізнання систем поведінки (СBS), тобто здатності розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях у досліджуваній переважає середній рівень з тенденцією до низького. Він має труднощі в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії та розумінні внутрішніх мотивів поведінки людей в цих ситуаціях. Має низьку здатність розпізнавати структуру та динаміку міжособистісних ситуацій, а також важко адаптується до різних систем взаємовідносин. Результати формувального експерименту виявилися наступні: високий рівень. Шляхом логічних висновків може добудовувати невідомі ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, знаходити причини певної поведінки.

За показником соціального інтелекту у досліджуваній виражений середній рівень з тенденцією до низького, що може вказувати на те, що у неї є труднощі в розумінні соціальних ситуацій, можливо, вона часто має конфлікти чи невдачі в спілкуванні. Результати формувального експерименту виявилися наступні: у досліджуваній виражений високий рівень.

Продовження Додатку А

Це свідчить про те, що вона має високу здатність розуміння інших людей, добре розуміє соціальні ситуації, вмє читати емоції та невербальні сигнали, успішно взаємодіє в групах.

Таблиця А.19

Загальна таблиця результатів за методикою «Тест соціального інтелекту»

Вибірка	Результати констатувального експерименту					Результати формувального експерименту				
	Соціальний інтелект	СВІ	СВС	СВТ	СВС	Соціальний інтелект	СВІ	СВС	СВТ	СВС
1	2	3	3	3	3	5	4	5	4	5
2	2	2	2	2	2	5	4	5	4	5
3	2	2	1	1	2	4	4	4	4	4
4	2	2	2	2	2	5	4	5	4	5
5	3	3	3	3	3	5	5	5	3	5
6	2	3	2	2	2	5	4	5	4	5
7	2	3	3	3	3	5	5	5	4	5
8	3	3	3	3	3	4	4	5	4	4
9	2	2	2	3	3	5	5	5	4	5
10	2	2	2	2	3	5	5	5	5	5
11	2	4	2	2	1	4	4	4	4	5

Продовження таблиці А.19

Вибірка	Результати констатувального експерименту					Результати формувального експерименту				
	Соціальний інтелект	СВІ	СВС	СВТ	СВС	Соціальний інтелект	СВІ	СВС	СВТ	СВС
12	2	2	3	2	2	5	4	5	3	5
13	2	2	2	3	1	5	4	5	4	5
14	2	3	2	2	2	5	4	5	4	5
15	1	2	2	1	1	5	5	4	3	5
16	2	3	2	2	1	5	5	5	5	4
17	1	2	2	1	2	4	4	5	3	4
18	2	3	2	2	2	5	4	5	4	5

Методика «Опитувальник компонентів емпатії» С. Барона-Коена

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Інструкція: Вкажіть, будь ласка, якою мірою ви згодні або не згодні з наведеними нижче висловлюваннями, використовуючи для цього наступну шкалу: 1 — абсолютно згоден; 2 — швидше згоден; 3 — швидше не згоден; 4 — абсолютно не згоден;

Для кожного висловлювання у графі «Бал» вкажіть ту цифру, яка відповідає номеру обраного вами варіанту відповіді.

Опитувальник

- 1 Я легко можу сказати, чи хоче людина розпочати розмову.
- 2 Мені більше подобаються тварини, аніж люди.
- 3 Я намагаюся стежити за новими віяннями.
Мені важко пояснювати іншим щось, у чому я добре розуміюся, якщо вони не зрозуміли це з першого разу.
- 4
- 5 Зазвичай я бачу сни ночами.
- 6 Мені дуже подобається дбати про інших людей.
- 7 Я волію сам вирішувати свої труднощі, а не обговорювати їх з іншими.
- 8 Я погано розумію, як треба чинити в тому чи іншому випадку у спілкуванні.
- 9 Я найкраще почуваюся з ранку.
- 10 Люди часто кажуть мені, що я заходжу надто далеко, обстоюючи свою точку зору у розмові.
- 11 Я не надто переживаю, якщо запізнююся на зустріч із другом.
- 12 Дружба і стосунки надто складні, і я волію не приділяти їм особливої уваги у своєму житті.
- 13 Я б ніколи не порушив закон, навіть найменший.
- 14 Найчастіше мені важко судити, чи є якийсь вчинок грубим чи ввічливим.
У розмові я, як правило, зосереджуюсь на своїх власних думках, а не на тому, про що міг би думати мій слухач.
- 15
- 16 Мені більше подобаються розіграші, ніж усні жарти.
- 17 Я живу швидше сьогоднішнім днем, ніж завтрашнім.
- 18 У дитинстві я любив розрізати хробаків, щоб подивитися, що станеться.
- 19 Я швидко розумію, коли хтось говорить одне, а має на увазі інше.
- 20 Загалом у мене тверді переконання щодо моральності.
- 21 Іноді мені важко зрозуміти, що засмучує інших.
- 22 Я легко можу поставити себе на інше місце.

Продовження Додатку Б

- 23 Я думаю, що ввічливість – головне, чому батько може навчити дитину.
- 24 Я люблю робити вчинки у пориві почуттів.
- 25 Я добре пророкую почуття інших.
- Я швидко помічаю, коли хтось почувається незручно та незатишно у суспільстві інших
- 26 людей.
- 27 Якщо я говорю щось, що ображає іншого, то це його справа, а не моя.
- Якщо хтось запитає, чи подобається мені його зачіска, я скажу чесно, навіть якщо вона мені
- 28 не подобається.
- 29 Я не завжди розумію, чому хтось ображається на якесь зауваження.
- 30 Люди часто кажуть мені, що я непередбачуваний.
- 31 Мені подобається бути в центрі уваги в якомусь суспільстві.
- 32 Я не дуже засмучуюсь, коли хтось інший плаче.
- 33 Мені подобається розмовляти про політику.
- Я досить прямий у розмові, що інші іноді вважають грубістю, хоча я поводжуся так
- 34 ненавмисно.
- 35 Зазвичай у спілкуванні я не відчуваю себе збентеженим.
- 36 Інші люди кажуть мені, що я добре розумію, що вони відчувають та думають.
- 37 Коли я розмовляю з людьми, розмова частіше будується на їхніх переживаннях, а не на моїх.
- 38 Я засмучуюсь, якщо бачу тварину, яка відчуває біль.
- 39 Я можу приймати рішення незалежно від почуттів інших.
- 40 Я не можу розслабитись, доки не виконаю всі справи, які зібрався виконати за день.
- 41 Я легко можу сказати, з цікавістю чи нудьгою мене слухають, коли я говорю.
- 42 Я засмучуюсь, коли бачу страждання людей у новинних передачах.
- Друзі часто розповідають мені про свої переживання, тому що вважають, що я людина, яка
- 43 розуміє.
- 44 Я відчуваю, що починаю нав'язуватись, навіть якщо мій співрозмовник не каже цього.
- 45 Я часто заводжу собі нове захоплення, потім воно мені набридає, і я переходжу на щось інше.
- 46 Мені часто кажуть, що я часто заходжу далеко, коли дражню когось.
- 47 Я надто нервовий, щоб кататися на американських гірках.
- 48 Інші часто говорять мені, що я байдужий, хоча я не розумію, чому.
- Коли я бачу новачка в якомусь оточенні, мені здається, що він сам повинен докласти зусиль
- 49 для того, щоб влитися в оточення.
- 50 Зазвичай я не емоційний, коли дивлюсь кіно.
- 51 Я люблю лад у повсякденних справах і часто складаю список обов'язків на день.

Продовження Додатку Б

- 52 Я можу легко і без роздумів настроїтись на те почуття, яке переживає інша людина.
- 53 Я не люблю ризикувати.
- 54 Я легко можу зрозуміти, про що хоче поговорити інша людина.
- 55 Я бачу, коли хтось ховає свої справжні почуття.
- 56 Перед прийняттям рішень я завжди зважую все за і проти.
- 57 Я не продумую ретельно, як поводитись у суспільстві
- 58 Я не продумую ретельно, як поводитись у суспільстві.
- 59 Я легко передбачаю, як поведеться інша людина.
- 60 Я емоційно втягуюсь у негаразди моїх друзів.

Інтерпретація: сумарний тестовий показник може приймати значення від 0 до 80 балів.

0-32 = здатність до емпатії нижче середнього рівня.

33-52 = середня здатність до емпатії.

53-63 = середня здатність до емпатії вище середнього рівня.

64-80 = висока здатність до емпатії.

Протоколи за методикою «Опитувальник компонентів емпатії»

Протокол №1

Ім'я: Аліна

Назва методики: опитувальник компонентів емпатії

Мета: дослідити здатність до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.1

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	31
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	46

Продовження Додатку Б

Висновок:

Результати констатувального та формувального експерименту виявили середній рівень співпереживання, що може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання. Досліджувана може виявляти емпатію та реагувати на емоційні стани інших, але не завжди виявляти такий самий рівень чутливості та виразності, як люди з високим рівнем співпереживання.

Протокол №2

Ім'я: Сергій

Назва методики: опитувальник компонентів емпатії

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.2

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	27
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	31

Висновок:

Результати констатувального експерименту виявили низький рівень співпереживання у досліджуваного, що може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби.

Результати формувального експерименту свідчать про здатність виявляти емпатію та реагувати на емоційні стани інших, але не завжди виявляти такий самий рівень чутливості та виразності, як люди з високим рівнем співпереживання.

Продовження Додатку Б

Протокол №3

Ім'я: Олександр

Назва методики: опитувальник компонентів емпатії

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.3

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	31
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	51

Висновок:

Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджуваний виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання. Досліджуваний може виявляти емпатію та реагувати на емоційні стани інших, але не завжди виявляти такий самий рівень чутливості та виразності, як люди з високим рівнем співпереживання.

Протокол №4

Ім'я: Катя

Назва методики: опитувальник компонентів емпатії

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.4

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Продовження Додатку Б

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	25
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Високий	67

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Після проведення формувального експерименту респондент отримала наступні результати: високий рівень емпатії, що вказує на те, що досліджувана проявляє велику чутливість та здатність відчувати емоції інших. Вона може емпатично відгукатися на потреби та почуття інших людей, виявляти розуміння та симпатію в різних ситуаціях, бути доброзичливою, готовою допомагати та підтримувати оточуючих.

Протокол №5

Ім'я: Семен

Назва методики: опитувальник компонентів емпатії

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.5

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	23
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	53

Продовження Додатку Б

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваного може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджуваний виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Протокол №6

Ім'я: Максим

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.6

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	25
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	58

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваного може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджуваний виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Продовження Додатку Б

Протокол №7

Ім'я: Тетяна

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.7

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	27
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	34

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджуваний виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Протокол №8

Ім'я: Настя

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.8

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Продовження Додатку Б

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	30
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	60

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджуваний виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Протокол №9

Ім'я: Зоя

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.9

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	30
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	33

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби.

Продовження Додатку Б

Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджуваний виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Протокол №10

Ім'я: Лариса

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.10

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	33
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Високий	66

Висновок:

Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання. Високий рівень співпереживання вказує на те, що досліджувана проявляє велику чутливість та здатність відчувати емоції інших. Вона може емпатично відгукатися на потреби та почуття інших людей, виявляти розуміння та симпатію в різних ситуаціях, бути доброзичливою, готовою допомагати та підтримувати оточуючих.

Продовження Додатку Б

Протокол №11

Ім'я: Ганна

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.11

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	36
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Високий	63

Висновок:

Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання. Високий рівень співпереживання вказує на те, що досліджувана проявляє велику чутливість та здатність відчувати емоції інших. Вона може емпатично відгукатися на потреби та почуття інших людей, виявляти розуміння та симпатію в різних ситуаціях, бути доброзичливою, готовою допомагати та підтримувати оточуючих.

Протокол №12

Ім'я: Марія

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Продовження Додатку Б

Таблиця Б.12

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	28
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Високий	63

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Високий рівень співпереживання вказує на те, що досліджувана проявляє велику чутливість та здатність відчувати емоції інших. Вона може емпатично відгукатися на потреби та почуття інших людей, виявляти розуміння та симпатію в різних ситуаціях, бути доброзичливою, готовою допомагати та підтримувати оточуючих. Отже, можемо зробити висновок, що програма тренінгу дієва.

Протокол №13

Ім'я: Олексій

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.13

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	23
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	60

Продовження Додатку Б

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваного може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Протокол №14

Ім'я: Тая

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.14

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	27
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	61

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Продовження Додатку Б

Протокол №15

Ім'я: Миколай

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.15

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	27
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Високий	63

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваного може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Високий рівень співпереживання вказує на те, що досліджувана проявляє велику чутливість та здатність відчувати емоції інших. Вона може емпатично відгукатися на потреби та почуття інших людей, виявляти розуміння та симпатію в різних ситуаціях, бути доброзичливою, готовою допомагати та підтримувати оточуючих.

Протокол №16

Ім'я: Марина

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.16

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Продовження Додатку Б

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	33
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Високий	65

Висновок:

Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання. Високий рівень співпереживання вказує на те, що досліджувана проявляє велику чутливість та здатність відчувати емоції інших. Вона може емпатично відгукатися на потреби та почуття інших людей, виявляти розуміння та симпатію в різних ситуаціях, бути доброзичливою, готовою допомагати та підтримувати оточуючих.

Протокол №17

Ім'я: Інна

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.17

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	31
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	48

Висновок:

Продовження Додатку Б

Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Досліджувана може виявляти емпатію та реагувати на емоційні стани інших, але не завжди виявляти такий самий рівень чутливості та виразності, як люди з високим рівнем співпереживання.

Протокол №18

Ім'я: Ліна

Назва методики: рівень співпереживання

Мета: дослідити здатності до співпереживання (або емпатії), особистісної властивості, під яким розуміється вміння розуміти та відтворювати (у тому числі ненавмисно) емоційні стани інших людей.

Таблиця Б.18

Результати дослідження рівня емпатії (співпереживання)

Констатувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Низький	27
Формувальний експеримент		
Рівень співпереживання	Середній	59

Висновок:

Низький рівень співпереживання у досліджуваної може вказувати на обмежену здатність відчувати та розуміти емоції інших людей чи реагувати на їхні потреби. Середній рівень співпереживання може вказувати на те, що досліджувана виявляє емоційну реакцію на потреби та емоції інших, але це може бути менш систематичним та вираженим порівняно з тими, хто має високий рівень співпереживання.

Продовження Додатку Б

Досліджувана може виявляти емпатію та реагувати на емоційні стани інших, але не завжди виявляти такий самий рівень чутливості та виразності, як люди з високим рівнем співпереживання.

Таблиця Б.19

Загальна таблиця результатів за методикою «Опитувальник компонентів емпатії»

Вибірка	Результати констатувального експерименту	Результати формувального експерименту
	Рівень співпереживання	
1	31	46
2	27	31
3	31	51
4	25	67
5	23	53
6	25	58
7	27	34
8	30	60
9	30	33
10	33	66
11	36	63
12	28	63
13	23	60
14	27	61
15	27	63
16	33	65
17	31	48
18	27	59

Методика «Шкала діалогічності міжособистісних відносин»

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Інструкція: Вкажіть, будь ласка, якою мірою ви згодні або не згодні з наведеними нижче висловлюваннями, використовуючи для цього наступну шкалу: 1 — повністю не згоден; 2 — згоден малою мірою; 3 — згоден майже наполовину; 4 — згоден наполовину; 5 — згоден більш ніж наполовину; 6 — згоден майже повністю; 7 — згоден повністю.

Для кожного висловлювання у графі «Бал» вкажіть ту цифру, яка відповідає номеру обраного вами варіанту відповіді.

Опитувальник

- 1 Виконуючи з кимось спільну справу, завжди намагаюся докладати максимум зусиль підтримки відносин.
- 2 Мої стосунки з людьми завжди мають відвертий, щирий характер.
- 3 При вирішенні групових завдань мені буває важко утримати себе від конфлікту, суперечки тощо.
- 4 У моїх стосунках завжди є взаєморозуміння.
- 5 При виникненні труднощів у процесі спільного виконання чогось я намагаюся знайти їх позитивне рішення.
- 6 Я не завжди ввічливий і доброзичливий у стосунках із людьми.
- 7 Виконуючи з ким-небудь спільну справу, я не замислююся про те, чи збережуться відносини після того, як мети буде досягнуто.
- 8 Мої стосунки з людьми побудовані на взаємодовірі та розумінні.
- 9 Для досягнення спільної мети мені важко піти на поступки іншій людині (людям).
- 10 У моїх стосунках з людьми завжди є взаємоповага.
- 11 Я завжди поведжуся коректно з людьми, з якими виконую спільну справу.
- 12 Перебуваючи поряд з людьми, я завжди відчуваю їхнє тепло та прийняття.
- 13 Виконуючи щось разом з іншими людьми (людиною), мені важко поєднати свої інтереси та інтереси інших людей (людини).
- 14 Не завжди відчуваю позитивне ставлення інших людей до мене.
- 15 Мої стосунки з людьми завжди передбачають взаємодопомогу при вирішенні будь-яких загальних задач.

Продовження Додатку В

16 Мої стосунки з людьми не завжди сприяють задоволенню (моїх) емоційних потреб (прийняття, тепло, турбота, ласка і т. ін.).

Інтерпретація:

Діалогічність відносин – це така їхня характеристика, в якій реалізується (виявляється) прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера. Діалогічність передбачає цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів. Діалогічна орієнтація – вільне вираження, обмін думками, думками ідеями між суб'єктами відносин, заснований на їхньому взаємному прийнятті та розумінні. Параметрами діалогічності виступають самоцінність та конструктивність міжособистісних відносин, причому самоцінність – емоційна, а конструктивність – когнітивна сторона діалогічності.

Середні оцінки свідчать про здатність ефективно планувати своє життя, для таких людей характерний обачливий підхід до життя та своїх відносин; турбота про свою громадську репутацію. Подібні відносини властиві людям, які добре усвідомлюють вимоги дійсності, вони вважають за краще не руйнувати усталені способи дії, не мають сильного бажання протистояти поширеним поглядам та звичкам. Міжособистісні стосунки мають також досить гармонійний характер. Однак, порівняно з високими значеннями для них характерна менша гнучкість.

Самоцінність відносин – їх важливість, значущість для людини через їх позитивний зміст. У відносинах переважають зближувальні інтеракційні почуття; проявляється впевненість у собі, своїх силах. Вони характерні емоційно зрілим, оптимістичним людям, які готові долати перешкоди.

Середні оцінки властиві людям, які добре усвідомлюють вимоги дійсності, не приховують недоліків, екстравертовані.

Конструктивність відносин – прагнення досягти спільних, спільних цілей, що передбачає вільне вираження думок і позицій суб'єктами відносин, конфронтацію між ними, а також той стиль взаємовідносин, який задовольняє суб'єктів і відповідає ситуації міжособистісної взаємодії, з урахуванням статусно-рольових особливостей один одного. Конструктивність – це свого роду спільність у міжособистісних відносинах.

Низькі оцінки характерні для незалежних, самодостатніх людей, які з власної ініціативи не шукають контактів із оточуючими; їм складно адаптуватися до корпоративної чи управлінської ієрархії. Вкрай низькі оцінки свідчать про розчарованість життям, відхід у сумніви, що дозволяє ухилитися від необхідності робити свій життєвий вибір.

Продовження Додатку В

Протоколи за методикою «Шкала діалогічності міжособистісних відносин»

Протокол №1

Ім'я: Аліна

Назва методики: шкала діалогічності міжособистісних відносин

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.1

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	5	Середній
Конструктивність відносин	1	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	3	Низький

Висновок:

За результатами констатувального та формувального експерименту: у досліджуваної виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору. Також, був виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Продовження Додатку В

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісних відносинах. Досліджувана не вміє співпрацювати, у неї виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісні взаємовідносини.

Протокол №2

Ім'я: Сергій

Назва методики: шкала діалогічності міжособистісних відносин

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.2

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	3	Низький
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	2	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	3	Низький

Висновок:

За результатами констатувального експерименту: у досліджуваного виявлений низький рівень діалогічності, що свідчить про відсутність ефективного обміну ідеями та відчуття взаєморозуміння. Досліджуваний виявляє обмежений інтерес до інших точок зору та важко встановлює глибинні зв'язки під час спілкування.

Продовження Додатку В

Також, виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Дослідований може відчувати себе менш цінними або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними. Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджуваній не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію. За результатами формувального експерименту: у досліджуваного виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджуваній може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору. За показником самоцінність у досліджуваного виражений середній рівень. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Протокол №3

Ім'я: Олександр

Назва методики: шкала діалогічності міжособистісних відноси

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.3

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	4	Середній

Продовження Додатку В**Продовження Таблиці В.3**

Конструктивність відносин	5	Середній
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	5	Середній
Конструктивність відносин	5	Середній

Висновок:

У досліджуваного виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджуваний може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Також, виявлений середній рівень конструктивності відносин, тобто взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування.

Протокол №4

Ім'я: Катя

Назва методики: шкала діалогічності міжособистісних відносин

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.4

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній

Продовження Додатку В**Продовження Таблиці В.4**

Самоцінність	6	Середній
Конструктивність відносин	2	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	6	Середній
Конструктивність відносин	4	Середній

Висновок:

У досліджуваної виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Також, був виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісних відносинах. Досліджувана не вміє співпрацювати, у неї виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісні взаємовідносини. Але після проходження тренінгу рівень конструктивності респондента збільшився до середнього (взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування).

Продовження Додатку В

Протокол №5

Ім'я: Семен

Назва методики: шкала діалогічності міжособистісних відносин

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.5

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	2	Низький
Конструктивність відносин	4	Середній
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	5	Середній
Конструктивність відносин	3	Низький

Висновок:

У досліджуваного виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджуваний може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

За результатами констатувального експерименту виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісній взаємодії. Досліджуваний може відчувати себе менш цінними або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними. Виявлений середній рівень конструктивності відносин, тобто взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування.

Продовження Додатку В

За результатами формувального експерименту за показником самоцінність у досліджуваного виражений середній рівень. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу. За показником конструктивні відносини у досліджуваного виражений низький рівень, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджуваний не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

Протокол №6

Ім'я: Максим

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.6

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	2	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	6	Середній

Продовження Додатку В

Висновок:

У досліджуваного виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджуваний може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Досліджуваний може відчувати себе менш цінними або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Також, виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджуваний не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

Протокол №7

Ім'я: Тетяна

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.7

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	4	Низький
Конструктивність відносин	2	Середній

Продовження Додатку В**Продовження Таблиці В.7**

Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	3	Середній
Конструктивність відносин	4	Низький

Висновок:

У досліджуваній виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Також, був виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісних відносинах. Досліджувана не вміє співпрацювати, у неї виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісні взаємовідносини.

Протокол №8

Ім'я: Настя

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.8

Констатувальний експеримент	
Шкали	Рівні

Продовження Додатку В**Продовження Таблиці В.8**

Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	2	Низький
Конструктивність відносин	4	Середній
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	5	Середній

Висновок:

У досліджуваної виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Досліджувана може відчувати себе менш цінною або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Виявлений середній рівень конструктивності відносин, тобто взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування.

Протокол №9

Ім'я: Зоя

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Продовження Додатку В

Таблиця В.9

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	2	Низький
Самоцінність	1	Низький
Конструктивність відносин	1	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	3	Низький

Висновок:

У досліджуваної виявлений низький рівень діалогічності, що свідчить про відсутність ефективного обміну ідеями та відчуття взаєморозуміння. Досліджувана виявляє обмежений інтерес до інших точок зору та важко встановлює глибинні зв'язки під час спілкування.

Також, виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Досліджувана може відчувати себе менш цінною або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджувана не вміє співпрацювати, у неї виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

Продовження Додатку В

Протокол №10

Ім'я: Лариса

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.10

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	5	Середній
Конструктивність відносин	3	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	6	Середній
Самоцінність	6	Середній
Конструктивність відносин	5	Середній

Висновок:

У досліджуваної виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Також, був виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісних відносинах. Досліджувана не вміє співпрацювати, у неї виникають часті конфлікти та непорозуміння.

Продовження Додатку В

Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісні взаємовідносини.

Протокол №11

Ім'я: Ганна

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.11

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	4	Середній
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	5	Середній
Конструктивність відносин	5	Середній

Висновок:

У досліджуваній виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісній взаємодії. Досліджувана може відчувати себе менш цінною або може відчувати відсутність поваги від інших.

Продовження Додатку В

Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними. Виявлений середній рівень конструктивності відносин, тобто взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування.

Протокол №12

Ім'я: Марія

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.12

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	2	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	6	Середній
Самоцінність	6	Середній
Конструктивність відносин	5	Середній

Висновок:

У досліджуваної виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Також, був виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Продовження Додатку В

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісних відносинах. Досліджувана не вміє співпрацювати, у неї виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісні взаємовідносини.

Протокол №13

Ім'я: Олексій

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.13

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	3	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	3	Низький

Висновок:

У досліджуваного виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджуваний може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Продовження Додатку В

Виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Дослідований може відчувати себе менш цінними або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Також, виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджуваний не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

Протокол №14

Ім'я: Тая

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.14

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	5	Середній
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	3	Низький

Продовження Додатку В

Висновок:

У досліджуваної виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії.

Виявлений середній рівень конструктивності відносин, тобто взаємодія містить елементи як позитивного, так і менш конструктивного спілкування.

Протокол №15

Ім'я: Миколай

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.15

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	3	Низький
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	1	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	4	Низький
Конструктивність відносин	5	Низький

Продовження Додатку В

Висновок:

У досліджуваного виявлений низький рівень діалогічності, що свідчити про відсутність ефективного обміну ідеями та відчуття взаєморозуміння.

Виявлений середній рівень самоцінності відносин. Тобто міжособистісна взаємодія може бути прийнятною, але не завжди визначатися високим ступенем взаємної підтримки чи позитивного підходу.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджуваний не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння.

Протокол №16

Ім'я: Марина

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.16

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	3	Низький
Самоцінність	2	Низький
Конструктивність відносин	2	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	4	Середній
Конструктивність відносин	5	Середній

Продовження Додатку В

Висновок:

У досліджуваній виявлений низький рівень діалогічності, що свідчить про відсутність ефективного обміну ідеями та відчуття взаєморозуміння. Досліджувана виявляє обмежений інтерес до інших точок зору та важко встановлює глибинні зв'язки під час спілкування.

Також, виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Досліджувана може відчувати себе менш цінною або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджувана не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

Протокол №17

Ім'я: Інна

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Таблиця В.17

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	4	Середній
Самоцінність	3	Низький
Конструктивність відносин	3	Низький
Формувальний експеримент		

Продовження Додатку В**Продовження Таблиці В.17**

Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	6	Середній
Конструктивність відносин	4	Середній

Висновок:

У досліджуваній виявлений середній рівень діалогічності, що вказує на те, що спілкування відбувається, але може бути менш інтенсивним чи менш спрямованим на взаєморозуміння. Досліджувана може проявляти інтерес до спілкування, але не завжди активно шукати спільні точки зору.

Виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісній взаємодії. Досліджувана може відчувати себе менш цінною або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Також, виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісній взаємодії. Досліджувана не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

Протокол №18

Ім'я: Тетяна

Назва методики: Шкала діалогічності міжособистісних відносин.

Мета: діагностувати прагнення бачити та враховувати унікальність свого партнера, цінність та значимість відносин для взаємодіючих суб'єктів.

Продовження Додатку В

Таблиця В.18

Констатувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	3	Низький
Самоцінність	2	Низький
Конструктивність відносин	3	Низький
Формувальний експеримент		
Шкали	Рівні	
Діалогічність	5	Середній
Самоцінність	5	Середній
Конструктивність відносин	5	Середній

Висновок:

У досліджуваної виявлений низький рівень діалогічності, що свідчить про відсутність ефективного обміну ідеями та відчуття взаєморозуміння. Досліджувана виявляє обмежений інтерес до інших точок зору та важко встановлює глибинні зв'язки під час спілкування.

Також, виявлений низький рівень самоцінності відносин, що може вказувати на проблеми у взаєморозумінні та повазі при міжособистісної взаємодії. Досліджувана може відчувати себе менш цінною або може відчувати відсутність поваги від інших. Такі відносини можуть бути напруженими та конфліктними.

Виявлений низький рівень конструктивності відносин, що може вказувати на наявність серйозних проблем та конфліктів у міжособистісної взаємодії. Досліджувана не вміє співпрацювати, у нього виникають часті конфлікти та непорозуміння. Такі відносини можуть бути непродуктивними та сприяти негативному впливу на міжособистісну взаємодію.

**Методика «Діагностика соціально-психологічної адаптації» (К.
Роджерс, Р. Даймонд).**

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Інструкція: У опитувальнику містяться висловлювання про людину, про її спосіб життя - переживання, думки, звички, стиль поведінки. Їх завжди можна співвіднести з нашим власним способом життя.

Прочитавши або прослухавши чергове висловлювання опитувальника, приміряйте його до своїх звичок, свого способу життя та оцініть, якою мірою цей вислів може бути віднесений до Вас. Для того щоб позначити Вашу відповідь у бланку, виберіть один із семи варіантів оцінок, пронумерованих цифрами від «0» до «6»: «0» - це до мене зовсім не відноситься; «1» - це мені не властиво в більшості випадків; «2» - сумніваюся, що це можна зарахувати до мене; «3» - не наважуюсь віднести це до себе; «4» - це схоже на мене, але немає певності; «5» - це на мене схоже; «6» - це точно про мене.

Для кожного висловлювання у графі «Бал» вкажіть ту цифру, яка відповідає номеру обраного вами варіанту відповіді.

Опитувальник

1. Зазнає незручність, коли вступає з кимось у розмову.
2. Немає бажання розкриватися перед іншими.
3. У всьому любить змагання, змагання, боротьбу.
4. Висуває високі вимоги.
5. Часто лає себе за зроблене.
6. Часто почувається приниженим.
7. Сумнівається, що може подобатися комусь із осіб протилежної статі.
8. Свої обіцянки виконує завжди.
9. Теплі, добрі стосунки з оточуючими.
10. Людина стримана, замкнена; тримається від усіх трохи осторонь.
11. У своїх невдачах звинувачує себе.
12. Людина відповідальна; на нього можна покластися.
13. Відчуває, що не в силах хоч щось змінити, всі зусилля марні.
14. На багато дивиться очима однолітків.

Продовження Додатку Г

15. Приймає загалом ті правила та вимоги, які слід дотримуватися.
16. Власних переконань та правил не вистачає.
17. Любить мріяти - іноді просто серед білого дня. Насилу повертається від мрії до дійсності.
18. Завжди готовий до захисту і навіть нападу: «застрягає» на переживання образ, подумки перебираючи способи помсти.
19. Вміє керувати собою та власними вчинками, змушувати себе, дозволяти собі; самоконтроль йому не проблема.
20. Часто псується настрій: накочує зневіру, нудьга.
21. Все, що стосується інших, не турбує: зосереджений на собі; зайнятий собою.
22. Люди, як правило, йому подобаються.
23. Не соромиться своїх почуттів, відкрито їх висловлює.
24. Серед великого збігу народу буває трохи самотньо.
25. Зараз дуже не по собі. Хочеться все кинути, кудись сховатися.
26. З оточуючими зазвичай ладнає.
27. Найважче боротися з самим собою.
28. Насторожує незаслужене доброзичливе ставлення оточуючих.
29. У душі - оптиміст, вірить у краще.
30. Людина неподатлива, уперта; таких називають важкими.
31. До людей критичний і судить їх, якщо вважає, що вони на це заслуговують.
32. Зазвичай відчувається не провідним, а веденим: йому завжди вдається мислити і діяти самостійно.
33. Більшість із тих, хто його знає, добре до нього ставиться, любить його.
34. Іноді бувають такі думки, якими не хотілося б ні з ким ділитися.
35. Людина із привабливою зовнішністю.
36. Почувається беспорядним, потребує когось, хто був би поруч.
37. Приймаючи рішення, слідує йому.
38. Приймає, начебто, самостійні рішення, неспроможна звільнитися від впливу інших.
39. Знає почуття провини, навіть коли звинувачувати себе ніби ні в чому.
40. Відчуває ворожість до того, що його оточує.
41. Усім задоволений.

Продовження Додатку Г

42. Вибитий із колії: не може зібратися, взяти себе в руки, організувати себе.
43. Відчуває млявість; все, що раніше хвилювало, раптом стало байдужим.
44. Врівноважений, спокійний.
45. Розлютившись, нерідко виходить з себе.
46. Часто відчувається скривдженим.
47. Людина рвучка, нетерпляча, гаряча: не вистачає стриманості.
48. Буває, що пліткує.
49. Не дуже довіряє своїм почуттям: вони іноді підводять його.
50. Досить важко бути самим собою.
51. На першому місці розум, а не почуття: перш ніж щось зробити, подумає.
52. Те, що відбувається з ним тлумачить на свій лад, здатний вигадувати зайвого. Словом - не від цього світу.
53. Людина терпима до людей і приймає кожного такою, якою вона є.
54. Намагається не думати про свої проблеми.
55. Вважає себе цікавою людиною – привабливою як особистість, помітною.
56. Людина сором'язлива, легко тушкується.
57. Обов'язково треба нагадувати, підштовхувати, щоб довів справу до кінця.
58. У душі відчуває перевагу над іншими.
59. Немає нічого, у чому висловив би себе, виявив свою індивідуальність, своє Я.
60. Боїться, що подумають про нього інші.
61. Честолюбний, небайдужий до успіху, похвали: у тому, що для нього суттєво, намагається бути серед найкращих.
62. Людина, у якої зараз багато чого гідне зневаги.
 63. Людина діяльна, енергійна, сповнена ініціатив.
 64. Пасує перед труднощами та ситуаціями, які загрожують ускладненнями.
 65. Себе просто недостатньо цінує.
 66. За натурою ватажок і вмє проводити інших.
 67. Належить до себе в цілому добре.
 68. Людина наполеглива, напористість; йому завжди важливо наполягти на своєму.
 69. Не любить, коли з кимось псуються стосунки, особливо якщо розбіжності загрожують стати явними.
 70. Довго не може ухвалити рішення, а потім сумнівається в його правильності.

Продовження Додатку Г

71. Перебуває у розгубленості; все сплуталося, все змішалось в нього.
72. Задоволений собою.
73. Невдачливий.
74. Людина приємна, що сприяє собі.
75. Особою, може, й не дуже красивою, але може подобатися як людина, як особистість.
76. Зневажає осіб протилежної статі та не зв'язується з ними.
77. Коли треба щось зробити, охоплює страх; а раптом – не впораюся, а раптом – не вийде.
78. Легко, спокійно на душі, немає нічого, що сильно б турбувало.
79. Вміє наполегливо працювати.
80. Відчуває, що росте, дорослішає: змінюється сам і ставлення до навколишнього світу.
81. Трапляється, що говорить про те, в чому зовсім не розуміється.
82. Завжди каже тільки правду.
83. Стривожений, стурбований, напружений.
84. Щоб змусити хоч щось зробити, потрібно як слід наполягти, і тоді він поступиться.
85. Відчуває невпевненість у собі.
86. Обставини часто змушують захищати себе, виправдовуватися та обґрунтовувати свої вчинки.
87. Людина поступлива, податлива, м'яка у відносинах з іншими.
88. Людина розумна, любить розмірковувати.
89. Іноді любить похвалитися.
90. Приймає рішення і відразу їх змінює; зневажає себе безвольністю, а зробити з собою нічого не може.
91. Намагається покладатися на свої сили, не розраховує на чийсь допомогу.
92. Ніколи не спізнюється.
93. Знає відчуття скутості, внутрішньої несвободи.
94. Виділяється серед інших.
95. Не дуже надійний товаришу, не в усьому можна покластися.
96. У собі все ясно, добре розуміє себе.

Продовження Додатку Г

97. Товариська, відкрита людина; легко сходяться з людьми.

98. Сили та здібності цілком відповідають тим завданням, які доводиться вирішувати; з усім може впоратися.

99. Себе не цінує: ніхто його всерйоз не сприймає; у разі до нього поблажливі, просто терплять.

100. Занепокоєння, що особи протилежної статі занадто займають думки.

101. Усі свої звички вважає добрими.

Інтерпретація:

Під психологічною адаптивністю особистості розуміють оптимальну реалізацію внутрішніх можливостей, здібностей людини та її особистісного потенціалу у значній сфері. Стан психологічної адаптивності характеризується як стан взаємовідносин особистості та групи, коли особистість без тривалих зовнішніх та внутрішніх конфліктів продуктивно виконує свою провідну діяльність, задовольняє свої основні соціогенні потреби, повною мірою йде назустріч тим рольовим очікуванням, які пред'являє до неї еталонна група, та переживає стан самоствердження.

Вирізняють такі механізми психологічної адаптивності:

– **Прийняття** – процес сприйняття реальності такою, якою вона є насправді. Приймати щось – це не засуджувати, а дати це право бути. Також це внутрішня згода з тим, що відбувається, дозвіл чогось бути таким, який він є. Будь-який внутрішній конфлікт – це незгода із самим собою. Будь-який зовнішній конфлікт – це неприйняття іншого, чи чогось, що вважається нами (ними) поганим, незаконним, які мають права існування. У прийнятті себе відображається реалізм в оцінці своїх якостей, здібностей та можливостей, розуміння та прийняття вироблених цінностей та насущних потреб, життя із самим собою у злагоді, виживання психологічних комплексів або примирення з ними.

– **Емоційний комфорт** – це стан, у якому особистість відчуває впевненість, спокій, зручність. Людина не боїться, вільно висловлює свої почуття, вона оптимістична і всім задоволена. Емоційний дискомфорт - стан, що порушує нормальну діяльність. Це страх, тривога, неспокій, невпевненість у собі, пригніченість, надмірне занепокоєння, похмурі думки.

– **Люди, схильні до внутрішнього контролю (інтерналі),** як правило, вірять у те, що доля в їхніх руках, і вони нею керують. Навіть після низки невдач вони не знижують рівень своїх очікувань і утримують відчуття контролю над навколишнім середовищем, навіть якщо їхня поведінка кілька разів залишається невинагородженою.

Продовження Додатку Г

– Люди, схильні до зовнішнього контролю (екстернали), упевнені, що їхня доля залежить від випадку чи удачі. У разі досягнення успіху або зіткнення з невдачею, вони схильні думати, що це лише справа випадку, збіг обставин. Завищений рівень зовнішнього контролю призводить до апатії та розпачу, оскільки людина впевнена, що не має жодної влади над власним життям. Високий рівень внутрішнього контролю означає, що людина бере на себе відповідальність за все, що відбувається в її житті (невдачі в особистому житті, смерть близьких, втрати дітей).

– Домінування – чільне становище над іншими суб'єктами. Людина прагне тримати своє оточення під контролем, і навіть постійно впливати на нього, наказувати, забороняти. Протилежний стан домінування – відомість. Людині комфортно бути залежною від інших, вона повністю покладається на чужу думку. Намагається залишатися в тіні і слідує вказівкам керівника без будь-яких заперечень.

– Ескапізм – відхід людини від реального життя у світ ілюзій. Зазвичай виникає як реакція на безперервний стрес, який викликається кризовими ситуаціями, важкої роботою, психологічними травмами.

Протоколи за методикою «Діагностика соціально-психологічної адаптації»

Протокол №1

Ім'я: Аліна

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.1

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	18	сер
Адаптація	0,54	сер
Самоприйняття	0,54	сер
Прийняття інших	0,58	сер

Продовження Додатку Г

Емоційна комфортність	0,54	Сер
Інтернальність	0,46	сер
Прагнення домінування	0,70	вис
Результати формувального експерименту		
Ескапізм	9,00	низ
Адаптація	0,53	сер
Самоприйняття	0,53	сер
Прийняття інших	0,58	сер
Емоційна комфортність	0,53	сер
Інтернальність	0,45	сер
Прагнення домінування	0,70	вис

Висновок: Констатувальний експеримент: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційної комфортності та інтернальності; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний експеримент: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками адаптація, самоприйняття, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень експатизм, прийняття інших, прагнення домінувати.

Протокол №2

Ім'я: Сергій

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.2

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	14	сер
Адаптація	0,536082	сер
Самоприйняття	0,536082	сер
Прийняття інших	0,581006	сер
Емоційна комфортність	0,536082	сер
Інтернальність	0,452174	сер
Прагнення домінування	0,697987	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.2

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	22,00	вис
Адаптація	0,57	сер
Самоприйняття	0,57	сер
Прийняття інших	0,61	вис
Емоційна комфортність	0,57	сер
Інтернальність	0,48	сер
Прагнення домінування	0,72	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційної комфортності та інтернальності; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками адаптація, самоприйняття, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень експатизм, прийняття інших, прагнення домінувати.

Протокол №3

Ім'я: Олександр

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.3

Результати констатувального експерименту

Ескапізм	13,00	сер
Адаптація	0,61	вис
Самоприйняття	0,61	вис
Прийняття інших	0,65	вис
Емоційна комфортність	0,61	вис
Інтернальність	0,53	сер

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.3

Прагнення домінування	0,76	Вис
Ескапізм	11,00	сер
Адаптація	0,48	сер
Самоприйняття	0,48	сер
Прийняття інших	0,53	сер
Емоційна комфортність	0,48	сер
Інтернальність	0,40	сер
Прагнення домінування	0,65	вис

Результати формувального експерименту

Висновок: Констатувальний: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками експатизм, та інтернальність; високий рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоцій. Формувальний: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №4

Ім'я: Катя

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.4

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	15,00	сер
Адаптація	0,39	низ
Самоприйняття	0,51	сер
Прийняття інших	0,37	низ
Емоційна комфортність	0,36	низ
Інтернальність	0,43	сер
Прагнення домінування	0,59	сер

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.4

Результати формувального експерменту		
Ескапізм	19,00	сер
Адаптація	0,52	сер
Самоприйняття	0,52	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показниками адаптація, прийняття інших, емоційна комфортність; середній рівень експатизм, самоприйняття, інтернальність, прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №5

Ім'я: Семен

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.5

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	16,00	сер
Адаптація	0,52	сер
Самоприйняття	0,52	сер
Прийняття інших	0,56	сер
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,43	сер
Прагнення домінування	0,68	вис

Продовження Додатку Г

Таблиця Г.6

Результати формувального експерменту

Ескапізм	24,00	вис
Адаптація	0,42	сер
Самоприйняття	0,42	сер
Прийняття інших	0,47	сер
Емоційна комфортність	0,42	сер
Інтернальність	0,34	низ
Прагнення домінування	0,59	сер

Висновок: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками ескапізму, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційної комфортності та інтернальності; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №6

Ім'я: Максим

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.7

Результати констатувального експерименту

Ескапізм	7	низ
Адаптація	0,59	сер
Самоприйняття	0,59	сер
Прийняття інших	0,63	вис
Емоційна комфортність	0,59	сер
Інтернальність	0,51	сер
Прагнення домінування	0,74	вис

Продовження Додатку Г

Таблиця Г.8

Результати формувального експерименту

Ескапізм	10,00	сер
Адаптація	0,53	сер
Самоприйняття	0,53	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,53	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваного виражений низький рівень за показником експатизм; середній рівень адаптація, самоприйняття, емоційної комфортності та інтернальності; високий рівень прийняття інших, прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваного виражений низький рівень за показником інтернальність; середній рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність, прагнення домінувати; високий рівень експатизм.

Протокол №7

Ім'я: Тетяна

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.9

Результати констатувального експерименту

Ескапізм	13,00	сер
Адаптація	0,37	низ
Самоприйняття	0,39	низ
Прийняття інших	0,39	низ
Емоційна комфортність	0,39	низ
Інтернальність	0,39	низ
Прагнення домінування	0,59	сер

Продовження Додатку Г

Таблиця Г.10

Результати формувального експерименту

Ескапізм	17,00	сер
Адаптація	0,50	сер
Самоприйняття	0,50	сер
Прийняття інших	0,55	сер
Емоційна комфортність	0,50	сер
Інтернальність	0,42	сер
Прагнення домінування	0,67	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показниками адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційної комфортності та інтернальності; середній рівень експатизм, прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №8

Ім'я: Катя

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.11

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	17,00	сер
Адаптація	0,52	сер
Самоприйняття	0,52	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,68	вис

Продовження Додатку Г
Продовження Таблиці Г.11

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	4,00	низ
Адаптація	0,53	сер
Самоприйняття	0,53	сер
Прийняття інших	0,58	сер
Емоційна комфортність	0,53	сер
Інтернальність	0,45	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваній виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційної комфортності та інтернальності; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваній виражений низький рівень за показником експатизм; середній рівень за показниками адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №9

Ім'я: Зоя

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.12

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	21,00	вис
Адаптація	0,41	сер
Самоприйняття	0,41	сер
Прийняття інших	0,45	сер
Емоційна комфортність	0,41	сер
Інтернальність	0,33	низ
Прагнення домінування	0,58	сер

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.12

Результати формувального есперименту		
Ескапізм	14,00	сер
Адаптація	0,52	сер
Самоприйняття	0,52	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показником інтернальність; середній рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та прагнення домінувати; високий рівень експатизм. Формувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №10

Ім'я: Лариса

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.13

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	14,00	сер
Адаптація	0,38	низ
Самоприйняття	0,38	низ
Прийняття інших	0,37	низ
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,36	низ
Прагнення домінування	0,58	сер

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.13

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	13,00	сер
Адаптація	0,54	сер
Самоприйняття	0,54	сер
Прийняття інших	0,58	сер
Емоційна комфортність	0,54	сер
Інтернальність	0,45	сер
Прагнення домінування	0,70	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показниками адаптація, самоприйняття, прийняття інших, інтернальність; середній рівень експатизм, емоційна комфортність та прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №11

Ім'я: Ганна

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.14

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	17,00	сер
Адаптація	0,52	сер
Самоприйняття	0,52	сер
Прийняття інших	0,56	сер
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,43	сер
Прагнення домінування	0,68	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.14

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	11,00	сер
Адаптація	0,53	сер
Самоприйняття	0,53	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,53	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційної комфортності та інтернальності; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №12

Ім'я: Марія

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.15

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	19,00	сер
Адаптація	0,45	сер
Самоприйняття	0,45	сер
Прийняття інших	0,49	сер
Емоційна комфортність	0,45	сер
Інтернальність	0,37	низ
Прагнення домінування	0,62	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.15

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	8,00	низ
Адаптація	0,42	сер
Самоприйняття	0,42	сер
Прийняття інших	0,46	сер
Емоційна комфортність	0,42	сер
Інтернальність	0,34	низ
Прагнення домінування	0,59	сер

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений низький рівень інтернальність; середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших та емоційної комфортності; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показниками експатизм та інтернальність; середній рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність, прагнення домінувати.

Протокол №13

Ім'я: Олексій

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.16

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	8,00	низ
Адаптація	0,48	сер
Самоприйняття	0,48	сер
Прийняття інших	0,52	сер
Емоційна комфортність	0,48	сер
Інтернальність	0,39	низ
Прагнення домінування	0,65	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.16

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	22,00	вис
Адаптація	0,53	сер
Самоприйняття	0,53	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,53	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваного виражений низький рівень за показниками експатизм та інтернальність; середній рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваного виражений середній рівень за показниками адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень експатизм та прагнення домінувати.

Протокол №14

Ім'я: Тая

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.17

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	14,00	сер
Адаптація	0,53	сер
Самоприйняття	0,53	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,53	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.17

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	10,00	сер
Адаптація	0,52	сер
Самоприйняття	0,52	сер
Прийняття інших	0,57	сер
Емоційна комфортність	0,52	сер
Інтернальність	0,44	сер
Прагнення домінування	0,69	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальності; високий рівень прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №15

Ім'я: Миколай

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.18

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	14,00	сер
Адаптація	0,47	сер
Самоприйняття	0,47	сер
Прийняття інших	0,51	сер
Емоційна комфортність	0,47	сер
Інтернальність	0,39	низ
Прагнення домінування	0,64	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.18

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	22,00	вис
Адаптація	0,48	сер
Самоприйняття	0,48	сер
Прийняття інших	0,52	сер
Емоційна комфортність	0,48	сер
Інтернальність	0,39	низ
Прагнення домінування	0,65	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваного виражений низький рівень за показником інтернальність; середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та високий рівень за показником прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваного виражений низький рівень за показником інтернальність; середній рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність; високий рівень експатизм, прагнення домінувати.

Протокол №16

Ім'я: Марина

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.19

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	18,00	сер
Адаптація	0,57	сер
Самоприйняття	0,57	сер
Прийняття інших	0,61	вис
Емоційна комфортність	0,57	сер
Інтернальність	0,48	сер
Прагнення домінування	0,72	вис

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.19

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	12,00	сер
Адаптація	0,51	сер
Самоприйняття	0,51	сер
Прийняття інших	0,56	сер
Емоційна комфортність	0,51	сер
Інтернальність	0,43	сер
Прагнення домінування	0,68	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прийняття інших та прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений середній рівень за показниками експатизм, адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; високий рівень прагнення домінувати.

Протокол №17

Ім'я: Інна

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.19

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	21,00	вис
Адаптація	0,38	низ
Самоприйняття	0,37	низ
Прийняття інших	0,38	низ
Емоційна комфортність	0,37	низ
Інтернальність	0,37	низ
Прагнення домінування	0,59	сер

Продовження Додатку Г
Продовження Таблиці Г.19

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	13,00	сер
Адаптація	0,61	вис
Самоприйняття	0,61	вис
Прийняття інших	0,65	вис
Емоційна комфортність	0,61	вис
Інтернальність	0,53	сер
Прагнення домінування	0,76	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваній виражений низький рівень за показником адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; середній рівень прагнення домінувати; високий рівень експатизм. Формувальний: у досліджуваній виражений середній рівень за показниками експатизм та інтернальність; високий рівень адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність, прагнення домінувати.

Протокол №18

Ім'я: Ліна

Назва методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації.

Мета: дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації та пов'язаних з цим рис особистості.

Таблиця Г.20

Результати констатувального експерименту		
Ескапізм	12,00	сер
Адаптація	0,38	низ
Самоприйняття	0,39	низ
Прийняття інших	0,35	низ
Емоційна комфортність	0,39	низ
Інтернальність	0,39	низ
Прагнення домінування	0,58	сер

Продовження Додатку Г

Продовження Таблиці Г.20

Результати формувального експерименту		
Ескапізм	7,00	низ
Адаптація	0,59	сер
Самоприйняття	0,59	сер
Прийняття інших	0,63	вис
Емоційна комфортність	0,59	сер
Інтернальність	0,51	сер
Прагнення домінування	0,74	вис

Висновок: Констатувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показниками адаптація, самоприйняття, прийняття інших, емоційна комфортність та інтернальність; середній рівень експатизм та прагнення домінувати. Формувальний: у досліджуваної виражений низький рівень за показником експатизм; середній рівень адаптація, самоприйняття, емоційна комфортність, інтернальність; високий рівень прийняття інших, прагнення домінувати.